

Búkү Sámūwēlī drī drīdrī rī

'Bá búkү 'dī sīlépi rī, sáwā la sī ī'di sījó rī āzīla
āwí búkү 'dī drī:

1 Sámūwēlī jo ijó sáwā súrú Isirayílī drī gá ijó
'bā kí ru usajó ambamba 'dī áyi 'bá Ijó lilepi rī 'bā
kí adrujó drīlé ru ūpi kí abe nī rī gá. Ijó vú nzelé
búkү 'dī agá rī kí ambamba la drīlé na kí drī
gá, 'dī kí: Sámūwēlī ándrá 'bá ijó lilepi āmbogo
rī kí agá āsījó āzīla ándrá vā adrulépi nábī rú
rī 'i, Sáwūlō ándrá adrulépi úpí Isirayílī drī rú
drīdrī rī 'i āzīla Dāwúdī 'i. Dāwúdī 'bā acájó úpí
ru rī 'du sáwā āzo rú āzīla ijó sīlé búkү 'dī 'bā
wókō núsū īrī rī agá rī úsī dó sī drī la gá. Búkү
Sámūwēlī drī īrī 'dī kí ándrá drīdrī rī sī búkү ālu
la, jo kí ijó āwí súrú Isirayílī drī drī gá ūgūgō ilí
130 i'dójó sáwā Sámūwēlī tijó rī gá ānirú ilí 1100
BC cajó kpere sáwā Dāwúdī 'bā drājó rī gá ānirú
ilí 970 BC. Ụnī dó sī ā'di sī búkү 'di kí nī yā rī gá
ku, wó nī ru muké-muké ijó búkү 'dī agá āmbogo
āmbogo cajó cápitā 25 gá 'dī āfū kí Sámūwēlī drī.

Ijó búkү 'dī agá ri kí āzīla ijó sī ijó sījó kí drī gá
ri kí abe: Ijó drī búkү 1 Sámūwēlī gá rī ají kí ru
ijó drī búkү āzí āwí āni Ijó ūkụ rī agá ri kí abe:
ijó mgbā rī ngajó rī āzīla ārútájá fējó Ādróná ní
rī la drīléba ají zoñá be, wó Ādróná tị arejó ku
rī la zoñá ākō kí ají drīlé ūnzī be. Ijó Ādróná 'bā
azilé ri kí tị icíma ī'dindrī kí abe kí ru nga rá la 'bá

'bá ru rĩ dr̄i ijó lélé 'bã nga kí ri kí nga rá rĩ gá. Ijó dr̄i 'd̄i i'da ru muké-muké ijó Úpí 'bã jolé Él̄i ní rĩ gá (cápítā 2:30): "Má az̄i ándrá imini vúlé lé ru, anzi ăfūlépi ūmi ұru'bá gá ri kí sáwã píri s̄i mu adrulé ătalo mádr̄i k̄i, wó ú'd̄i'da áli dó ijó ándrá mání azilé 'd̄i rá ă'dusíku ma ărútáñá fē rá la 'bá ărútáñá fēlépi mání rĩ ní ăzila ma 'bá áma 'bälépi idemará ru rĩ 'bã idemará ru."

İ'di ijó ăzí ūsütáñá ru la s̄i ndrejó la ūkú ālu zi Ädróná sáwã ijó mgbä rĩ 'bã a'déjó rá áyi 'bá ijó lılépi ri 'badr̄i agá fēlépi la ijó uja kí dó s̄i ru ăzila 'bá uja kí s̄i ásí ú'dí ru úmgbó ұrugá s̄i sáwã Dăwúd̄i 'bã adrujó úpí ru rĩ gá. İ'di ijó ăzí Ädróná 'bã ándrá itulé n̄i s̄i 'bá ă'didr̄i kí dr̄i acéjó dr̄ilé náb̄i rú cécé Músã ăzila Sámũwẽł̄i áni 'd̄i 'barû s̄i la. Wó 'bá Isırayılı dr̄i lě kí ándrá adrulé úpí tr̄u, 'bá dr̄ilé ăsíkár̄i 'badr̄i ūkpó tr̄u la cécé súrú ăzí kí andre gá rĩ 'badr̄i áni ăzila lě kí andrá adrulé tawñi wěwérú andre celé bōrō s̄i cí la kí tr̄u. Úpí ă'badr̄i dr̄idr̄i Sáwülö fē ándrá ărútáñá Úpí ní ku, ú'du ándrá dó s̄i ūpí dr̄i la gá rá. Ü'di ándrá úpí ngóp̄i Yónâtäní kí átep̄i be ă'dí gá. Sáwülö 'bã kęjí gá, Ädróná pē dó úpí ăzí icólépi ă'diní ărútáñá fēlépi rá la. Dăwúd̄i ă'badr̄i mgbä ándrá kăbılö ucélépi amýlépi úpí Yésü kăbılö ucélépi úrındí s̄i rĩ 'bã dr̄ilé gá rĩ 'i.

Sámũwẽł̄i tijó r̄i

¹ Ágób̄i ăzí ándrá cí rú la ॥l̄ikánä 'i. İ'di ándrá 'bá Rámâtâyímü Zöfímü gá ăngü 'bé 'a rú súrú Ifurayímü dr̄i agá la. İ'di Yehörámü ngóp̄i 'i,

áyíp̄i ū'di El̄ih̄ 'i, El̄ih̄ ū'di Tóh̄ ngópi 'i, Tóh̄ ū'di Zúf̄u ngópi 'i angájó súrú If̄urayim̄ dr̄i agá.

2 Il̄ikánā 'bā ūkú kí ándrá ūr̄i. Úkú ālu r̄i 'bā rú Hánā 'i, ází r̄i 'bā rú Pẽnínā 'i. Pẽnínā 'bā anzi kí ándrá cí wó Hánā ándrá anzi kó ru.

3 Isú íni 'd̄i il̄í ālu ālu s̄i Il̄ikánā la mu táwūn̄i Síl̄o gá s̄i Ádrónjá Úkpó 'd̄ip̄i ūnzijó ázila s̄i ū'diní idétáŋá idéjó Síl̄o gá, 'd̄i ángū Él̄i 'bā ngópika Hófín̄i 'bā kí s̄i ází ngajó Fínēhásí be Úpí ní átáló ru r̄i gá.

4 U'dú Il̄ikánā 'bā s̄i idétáŋá idéjó r̄i s̄i, ri ūzá 'bā wókō félé ūkú Pẽnínā ní ázila vâ anzi ū'didr̄i ágob̄i rú r̄i 'baní izonzi rú r̄i kí abe píri.

5 Wó Hánā ní r̄i gá ri ūzá félé pâlékó ūr̄i s̄i á'dusíku lē ándrá ū'di ambamba Úpí 'bā ándrá tání ū'di atr̄i agá tñjá gá cí rá tí.

6 Úpí 'bā ándrá Hánā atrijó tñjá gá cí r̄i s̄i, ájágô Pẽnínā ri ásí la 'dulé s̄i ū'diní ásí ázá fëjó.

7 Ijó 'd̄i ri ru ngalé Il̄í ālu ālu s̄i. Hánā dr̄i kí mu jó Úpí dr̄i gá, ájágô la ū'diní ásí ázá fë kpere ū'diní awá agá ázila Hánā la dó s̄i gã íná nälé úmgbé.

8 Il̄ikánā Hánā 'bā ágô la jo la ū'diní, "Hánā, mi awá á'du ijó s̄i yã? Ína ákónā ku la á'du ijó s̄i yã? Ücõgõ fi ími ásí gá íni s̄i? Áca míni anzi ágob̄i muđr̄i kí këjí gá ku yã?"

Hánā zi Ádrónjá ngót̄i ágob̄i s̄i

9 U'dú ālu 'bá 'd̄i kí dó mu ákónā delé na agá ázila áko mvulé mvü-mvü ri kí abe Síl̄o gá 'dâá 'bo, Hánā angá dó pá tulé үrүgá s̄i Ádrónjá zijó.

Íni 'dĩ átáló Él̄i ri dó úmvúke sí gá kẽjít̄i s̄i fijó Hémã Úpí ̄n̄z̄j̄o r̄i 'bã býlú gá.

10 Hánã ri dó adrulé ūcõgõ ãmbogó la s̄i, ri dó awálé ̄zákírlí ru ̄'diní Úpí z̄i agâ.

11 'Dã 'bã ūngukú gá, na dó ūyõ ̄zíla j̄o dó, "Bár̄i Úpí Ūkpó 'dípi, ídr̄i tá ̄atí'bó mídr̄i 'bã ̄izákizã ndre, ídr̄i tá ijó ūrã ̄'di dr̄i gá ̄zíla ídr̄i tá ijó ̄av̄i ̄'di dr̄i gá ku s̄i ̄'diní ngót̄i ágób̄i fējó 'dã 'bã ūngukú gá ma tá dó ngót̄i ágób̄i 'dĩ 'dú fēlé míní ídri ̄'didr̄i agá pírl̄ ̄zíla ícó tá ̄'di 'bã dr̄i'b̄i l̄ilé ku."

12 Hánã 'bã d̄i agá Úpí z̄i s̄i 'dĩ gá 'dâ, Él̄i la d̄i t̄i la ndre s̄i.

13 Hánã ri ̄drónjá zilé ásí s̄i; t̄i la ri acilé mū'dūmū'dū wó âre ̄'di 'bã ú'dükó ku. Ijó 'dĩ s̄i Él̄i ūrã dó ̄m̄erã 'bāngá wáyñi s̄i.

14 J̄o dó s̄i ̄'diní, "Mi dó ̄m̄erã wáyñi s̄i ú'dú s̄i? L̄e mí a'be wáyñi míni 'dĩ rá."

15 Wó Hánã umvi ̄'diní, "Yü, úpí mádr̄i, ámvu 'bāngá wáyñi ku wó áma úrindí ga tré ūcõgõ s̄i ma mâ mämälá kí ū'bã Úpí dr̄ilé gá.

16 Mí ūrã j̄o ̄atí'bó mídr̄i ̄'di ūkú ̄zí ifí kóru la rú ku, ári 'bāngá lú ̄drónjá zilé ūcõgõ áma ásí gá ambamba r̄i s̄i."

17 'Dã 'bã ūngukú gá, Él̄i umvi ̄'diní, "Ímu ásí ̄igb̄e s̄i, ̄zíla ̄drónjá ̄s̄irayíl̄i dr̄i 'bã f̄e j̄o míní ijó míni zilé ̄'di t̄i gá r̄i rá."

18 Hánã j̄o dó s̄i Él̄i ní, "Atí'bó mídr̄i 'bã ̄sú ásí ̄igb̄e ími dr̄ilé gá r̄a f̄o!" 'Dã 'bã ūngukú gá, mū dó r̄a, na dó ̄akóna ̄zíla ūcõgõ ̄'di mélét̄i gá r̄i ukó dó r̄a.

19 Ú'dú ãzí rĩ sĩ Ìlïkánã angá kí 'bá ï'didr̄i kogá rĩ kí abe ү'bútinýní ãzila ïnz̄i kí Úpí 'i; 'dã 'bã ũngükú gá gõ kí dó vúlé ï'badr̄i lícó gá Rámã gâlé. Ìlïkánã icí kí dó ru ūkû Hánã be ãzila Úpí ūrã dó sĩ Hánã 'bã ijó rá.

20 Sáwã were vúlé gá Hánã ịsú dó 'a, tị dó sĩ ngótí ágóbì, 'da dó rú la Sámũwẽl̄i 'i ã'dusíku jø, "Áz̄i ï'di Úpí tị gá."

Sámũwẽl̄i fējó Úpí ní rĩ

21 Ílí ãzí rĩ sĩ, Ìlïkánã mụ kí 'bá ï'didr̄i kogá rĩ kí abe idétáŋjá idélé ílí ãlu ãlu sĩ rĩ idéjó Úpí ní ãzila sĩ ūyō ándrá ï'di 'bã nalé rĩ ūfējó.

22 Wó Hánã mụ ï'ba abe gēr̄i sĩ ku. Jø dó ágô ní, "Ádr̄i dó mgbâ tị nze ïbã gá rĩ sĩ 'bo, ma dó sĩ cöt̄i ï'di agü jó Úpí dr̄i agá, ijó 'dī sĩ, ï'di dó sĩ u'á 'dãá ídri ï'didr̄i agá pírí."

23 Ágô Ìlïkánã umvi ï'diní, "Mí idé ijó míni ndrelé ï'di míni muké ãndâní rĩ; mí adru lícó gá 'dâ kpere míni mgbâ tị nze agâ ïbã gá; lẽ Úpí 'bã fē ijó míni ūyō najó 'bo rĩ 'bã idé dó ru nĩ."

24 Ála dó mụ mgbâ tị nzelé 'bo, ãndr̄e 'dú dó ï'di mujó ï'di be Sílõ gâlé ïnd̄i. 'Dú móñigó* ílí na la, ãnáfóró kílõ mûdr̄i ãzila wáyñí íniríkó† gá la ïnd̄i, agü dó sĩ ï'di jó Úpí dr̄i agâlé mgbâ dr̄i 'dī sĩ ūmbírájá ru.

25 Ála dó mụ móñigó lîlé rá âgü dó mgbâ Él̄i rûlé

---

* **1:24 1:24** Búkû ãzí rĩ jø kí móñigó na. † **1:24 1:24** 'Bá ándrá ídu rĩ kí íniríkó ayú âkójó ru sĩ wáyñí tõjó.

26 ãzila Hánã jø dó sī ū'diní, "Úpí mádr̄i, míni u'ájó ídri rú r̄i áni, mí igá dó ma rá yā? Ma ūkú ándrá pá tulépi ími býlú gá 'dâ sī Úpí zижó r̄i 'i.

27 Ázì ándrá Úpí 'i ngótíŋá 'dī 'bā ijó sī ãzila umvi ma rá.

28 Ijó 'dī sī áfē dó sī ū'di Úpí ní. Ídri ū'didr̄i agá pírí ū'di dó adru Úpí áni." Ijó 'dī sī mgbâ ri dó sī Úpí ūnzilé 'dâá.

2

Hánã 'bā Ädrónjá zижó r̄i

1 Dâ 'bā ūngukú gá, Hánã zì dó Úpí 'i ãzila jø.
"Áma ásí u'á dó áyikõ sī Úpí nî;
ma áma dr̄i inga үrүgá Úpí sī,
Ma dó sī áma u'é áfó sī méró'bá mádr̄i kí dr̄ilé
gá,
á'dusiku ma áyikõ ámbögö la sī patanjá
mídr̄i sī."

2 "'Bá ãzí álapítí ru Úpí mî áni la 'dáyu;
'Bá ãzí ími býlú gá la 'dáyu;
'bá ãzí 'bá tâmbalépi Ädrónjá ámadr̄i áni la
'dáyu."

3 Mí a'be dó ijó míni jolé rere áfó sī r̄i cã,
jōku ijó ází jolé áfó sī la 'bā áfū dó ími tì gá
ku,

á'dusiku Úpí 'i Ädrónjá ijó nîlépi cé r̄i 'i,
ãzila ū'di ijó pírí 'bá 'bā kí idélé r̄i kí lì nî.

4 Üsü ãsikár̄i ūkpó r̄i 'badr̄i anu kí rá,
wó 'bá ūkpó kóru r̄i ışú kí ūkpô rá.

5 'Bá ándrá ákónâ trû r̄i kí dó ú'dî'da ázì nga 'bá
ãzí ní sī ákónâ ışújó,

wó ãbírī fü dó 'bá ándrá ãkónā kóru rī kí ku.
 Źkú ándrá úndó rī tì dó ú'dî'da anzi ázîrī
 wó ũkú ándrá anzi trū wêwê rú rī ace dó
 ú'dî'da ru anzi kó ru.

6 Úpí la 'bá fë drâlé nî ãzíla ī'di 'bá adrí nî;
 ī'di 'bá fë filé ãngü 'bá drâlépi rá rī 'badrî gá
 nî ãzíla ī'di 'bá fë angálé ídri rú nî.

7 Úpí la 'bá ãzí ri kí fë adrulé lêmérí ãzíla ī'di 'bá
 ãzí ri kí fë adrulé kûréni,
 ī'di 'bá isé vûrûlé ãzíla ī'di 'bá inga үrûgá.

8 ī'di 'bá lêmérí rī kí inga pûtrú agá rī sî үrûgá,
 ãzíla ī'di 'bá ãzâkoma lêlépi rī kí inga úfóró
 agá rī sî rá,
 sî kí irijó úpí ngópika abe
 fêjó la 'bâ ịsú kí úmvûke ãrútáŋá drî,
 ã'dusîku ịdîŋá vû drî kí Úpí ãni,
 'bâ dó sî үnókû drî la gá.◊

9 "Úpí la 'bá ī'di ãni āitáŋá trû ri kí tâmba rá
 wó 'bá ijó ũnzí ngalépi rî kí ūdrâ rá ijó ũnzí
 ịnî drî sî, kí ace ịnâdrî gá,
 ã'dusîku 'bá 'bá ru rî ndê ijó ũkpô rî ũkpô ī'didrî
 sî ku.

10 Ála mérô'bá Úpí drî kí andi nírí nírí;
 Úpí la ũkpê kí drî gá angájó 'bû gâlé;
 Úpí la ijó li 'bá үnókû drî gá 'dî kí drî gá píri
 nî;

ī'di mu ũkpô fêlê úpí ī'didrî nî
 ãzíla ī'di ũkpô fë 'bá ī'dîni ī'di 'bâ sî ãdu
 ũsûjó drî la gá rî nî."

◊ 2:8 2:8 Zâbûrî 113:7, 8; Dânýéļi 4:17; Lûkâ 1:52

11 'Dā 'bā ūngúkú gá, Ūlīkánā gō dō līcō gá Rámā gálé, wó ngópī Sámūwēļi ri dō āzī ngalé Úpí ní átáló ru Élī pálé gá.

Anzi Élī drī ijó ūnzí rī kí

12 Anzi Élī drī kí ándrá 'bá āzí ijó ūnzí íni la kí. Fẽ kí ándrá ārútáŋjá Úpí ní ku.

13 Lā'bī ātalo 'badrī 'bá āzí rī abe rī ándrá íni, 'bá āzí drī ándrá ídétáŋjá idé, ātī'bó átáló drī la ándrá amú sáwā ūzā 'bā drī dī agâ a'dí sī rī gá málāgā āzí sī na la trū,

14 ūdi uja málāgā 'dā sulé sūfūrīyā, jōku úmvú agálé. Átáló la dō ándrá sī āko cí málāgā sī na 'dā 'bā ūsōlē rī kí 'dū ūdinī. Anzi 'dī ri kí ijó 'dī kí ngalé 'bá pírí Isirayīlī rú amūlépi Sīlō gá 'dāa sī ídétáŋjá idéjó rī 'ba rú 'dī 'bā áni.

15 'Dā 'bā drīgāsī úsā ve drī ku rú, ātī'bó átáló drī la ándrá amú āzila ūdi jo la 'bá ídétáŋjá idélépi rī ní, "Ífē ūzā átáló ní ū'bīlē, ā'dusīku icó ūzā a'dilépi rá rī ā'jlé ku wó rá la ībi rī 'i."

16 Wó 'bá ídétáŋjá idélépi rī drī jo la, "Ífē ívē drī úsā la ráká, 'dā 'bā vúlé gá mí icó dō ūzā 'dūlé āmbógó ru ími ásí 'bā lēlē rī áni rá," ātī'bō la uja jolé la, "Adru 'dī 'bā áni ku, álē mí āfē ūzā 'dī mádrī ú'dī'da, drī adru 'dī 'bā áni ku, ma dō 'dū la ūkpó sī."

17 Ijó 'dī sī ijó ūnzī kārīlē anzi Élī drī 'badrī acá dō sī ijó āzí ūnzí íni la rú Úpī drīlē gá, ā'dusīku 'bá 'dī fē kí ārútáŋjá ídétáŋjá idélé Úpí ní rī ní ku.

18 Sáwã 'dã sĩ Sámũwẽl̄i la ándrá ãzí nga Úpí nî, mgbâ ri ándrá bõngó ūfódí rú cälé mifí níríñá rí sülé.

19 Ándrē ri ándrá ūdiní kánzū ãzí were la sôlé ãzila ri agûlé la ūdiní ilí ãlu ãlu sĩ drí dô mü ágô be ídétájá ilí ãlu ãlu drí idélé rí gá.

20 'Dã 'bã ūngukú gá, Él̄i ri dô süsú wilé Ilíkánã 'baní ūkû be jojó la, "Úpí 'bã fê míni anzi ūkú 'dî rû sĩ ijó ūdi 'bã zilé Úpí 'bã tì gá rí 'bã ijó sĩ." 'Dã 'bã ūngukú gá, kí dô sĩ ru uja vûlé lícó gá.

21 Wó Ádróná wi dô süsú Hánã ní rá ãndá-ãndá ru, ịsú dô sĩ 'a rá, ãzila tì dô vâ sĩ anzi ägöbi rú la 'bã ãzí kí na ãzila izonzi rú rí kí ịr̄i. Mgbá Sámũwẽl̄i rí zo dô ãzí Úpí drí tì gá.

Él̄i tre anzi ūdidr̄i kî

22 Él̄i dô sáwã 'dã sĩ ūdránígó ru, are ijó anzi ūdidr̄i 'bã kí idélé 'bá Ịsirayil̄i drí 'ba rû rí kí pírá. Are vâ ijó ūbã kí ulajó ūkú ãzí ngalépi këjíti sĩ fijó hémã tì icíma drí agâlé rí kí sĩ rí rá.

23 Ijó 'dî sĩ jø dô ūbaní, "Ma ijó ūnzírikánã ūminí idélé 'dî kí are 'bá pírá kí tì gâsí. ūmi ijó 'dî áni 'dî kí idé ã'du sî?

24 Íni ku mâ ngópika; ú'dûkó 'bá Úpí drí 'bã kí irélé ãmvêlé ūmi drí gá máni arelé rí adru kí mûké ku.

25 'Bá drí ijó iza 'bá ãzí ụrụ 'bá gá, Ádróná la pá tu ūdiní rá, wó 'bá drí dô ijó iza Úpí rû, ã'di la dô icó pá tulé ūdiní nî yâ?" Wó Él̄i 'bã ngópika gâ kí ijó ūbã átépi 'bã sĩ kí trejó rí arilé úmgbé, ijó 'dî sĩ Úpí itú dô sĩ ijó sĩ kí ụ'díjó rá.

26 Mgbá Sámũwẽl̄i rĩ ri zolé ụru'bá sī ãzíla Úpí lē ū'di rá, 'bá lē kí vâ ū'di ūnd̄i.

Úpí gã dó 'bá Él̄i dr̄iko gá rĩ kî

27 ɿ'dú ãlu náb̄i Ädrónjá ãni la amú Él̄i rú 'dõlé ãzíla jo ū'diní, "Úpí jo íni, 'Má i'da ándrá ma 'bá lícó mî átépi dr̄i agá rĩ 'baní ū'baní ándrá adrujó ãtí'bó ru Mísír̄i gá rĩ sī.

28 Ápẽ ándrá mî átépi 'i súrú Isirayíl̄i dr̄i kí agá 'dâ píri sī adrujó átáló mádr̄i idétáñá idélépi rĩ rú, sī tujó ãlítár̄i mádr̄i sī gá sī lübán̄i ivéjó ãzíla sī ūfod̄i sūjó áma dr̄ilé gá. Áfẽ vâ 'bá mídr̄i kogá rĩ 'baní ãko félé ãwā'difô rú 'bá Isirayíl̄i dr̄i 'bā kí idélé ãcí sī ri kí píri.

29 Ijó dó ūminí idétáñá idélé mání rĩ kí ãzíla ãwā'difô mání a'ílé 'bá mádr̄i 'badr̄i rĩ kí abe rĩ kí ndrejó mif̄i ūnzí sī rĩ dó ã'du? Ijó Él̄i míni ãrútáñá fějó anzi mídr̄i 'baní mání ãndân̄i, míni sī fějó la 'bā 'dú kí ū'baní ūzá muké ãndân̄i 'bá mádr̄i Isirayíl̄i 'bā kí idélé mání rĩ kí rá rĩ ã'du ijó? "

30 "Ijó 'dī sī Úpí, Ädrónjá Isirayíl̄i dr̄i jo, 'Má azí ándrá 'bá mídr̄i kogá ãzíla 'bá mî átépi dr̄iko gá rĩ 'baní sī ãzí ngajó mání átáló ru jā'dâ.' Wó ú'dī'da Úpí jo dó, 'Icō dó adrulé 'dī 'bā áni ku, ã'dusíku 'bá mání ãrútáñá félépi rá rĩ 'baní ma ãrútáñá fē rá ãzíla 'bá ijó mádr̄i idelépi rá rĩ kí ma ijó ū'badr̄i kí ide rá.

31 Mí are dr̄i, ú'dú ãzí kí amú 'dī, ma mu kärilé lícó mídr̄i agá rĩ kí ū'l̄ikilé kärilé ínát̄i mídr̄i agá rĩ kí abe píri, ijó 'dī sī 'bá ãzí mídr̄i lícó gá la icō dó sī calé ūdrān̄iḡo gá ku.' "

32 'Dã 'bã ūngúkú gá, mi dó mꝑ adrulé ãjã sĩ s̄usú mání mulé wilé 'bá ãzí Isirayíl̄i dr̄i kí dr̄i gá r̄i sĩ ãzila 'bá ïdránígó ru la icó dó sĩ adrulé lícó mídr̄i gá ku jã'dâ.

33 'Bá mídr̄i mání ïl̄ikilé ãl̄itár̄i mádr̄i gá ku r̄i kí mꝑ míndré mvylé ãzila u'álé ūcõgõ ãmbogó la sĩ ãzila anziñá ï'badr̄i kí mꝑ ūdrälé ménéjá sĩ.

34 Icéjó la míni ijó mání jolé 'dĩ kí mꝑ ru ngalé rá, ma mꝑ félé la anzi mídr̄i ïr̄i Hófíní kí Fínëhásí be mꝑ ūdrälé ú'dú ãlu r̄i sĩ.

35 "Ma mꝑ mání átáló ãzí ã'ítáñá tr̄u la ingalé, ï'di mꝑ ijó kí ngalé céce áma ásí 'bã lélé r̄i áni ãzila áma ígátáñá gá r̄i áni. Ma mꝑ félé la anzi ãfûlépi ï'di rú r̄i kí mꝑ ãzí ngalé átáló ru sĩ 'bá mádr̄i mání sĩ ãdu usújó kí dr̄i gá r̄i kí ãzäkolé jã'dâ.

36 'Dã 'bã ūngúkú gá, 'bá ūri mídr̄i gá acelépi ídri r̄i kí pírí amú ãvylé átáló 'bã dr̄ilé gá sĩ s̄ilivã a'ijó íná be ãzila kí mämálá 'bã jojó la, 'Ip̄e ãmaní ãma ãzí sĩ ãzí ngajó átáló ru, ãma dó sĩ ãmaní ãkónã ıṣú nalé bení fô.' "

3

Úpí 'bã Sámũwẽl̄i umvejó r̄i

1 ıṣú íni 'dĩ mgba Sámũwẽl̄i ri ãzí ngalé Úpí ní Él̄i pálé gá. Ù'dú 'da kí agá Úpí jo ándrá ijó 'bá kí abe gbörú-gbörú ku; icétáñá Ädrónjá dr̄i i'da kí ándrá vâ ru gbörú-gbörú ku.

² Él̄i mif̄i 'bā kí acájó ūkpó kóru r̄i s̄i icó dó s̄i ãngū ndrelé múké ku. În̄i 'dā s̄i la dó ru ãngū jō ūdī 'bā s̄i ru lajó ídu r̄i gá.

³ Anú dr̄i tárā Ädrónjá dr̄i ku rú, Sámũwẽl̄i la ru v̄urú jó Úpí dr̄i gá ãngū Sãndúkū t̄i icíma dr̄i 'bajó r̄i gá.

⁴ 'Dā 'bā ūngukú gá, Úpí umve dó Sámũwẽl̄i 'i. Sámũwẽl̄i umvi dó, "Ma 'dō nu."

⁵ Cẽ dó Él̄i r̄ulé ãzila jō ūdiní, "Ma 'dō nu, mí umve tá ma rá." Wó Él̄i jō ūdiní, "Má umve mi gẽr̄i s̄i ku, ígõ vúlé ãzila íla mi vú gá." Ijó 'dī s̄i Sámũwẽl̄i mu dó s̄i r̄u lalé vú gá.

⁶ Úpí umve vâ Sámũwẽl̄i ūdī, Sámũwẽl̄i angá ãzila mu Él̄i r̄ulé jō ūdiní, "Ma 'dō nu, mí umve tá ma rá." Él̄i jō, "Má ngópi, má umve mi gẽr̄i s̄i ku, ígõ vúlé myl̄e ími lalé vú gá."

⁷ Ü'dú 'dā kí agá Sámũwẽl̄i n̄i ándrá dr̄i 'dī s̄i Úpí 'i ku ã'dusíku Úpí jō ándrá dr̄i 'dī s̄i ijó ūdi be ku.

⁸ Wó Úpí umve vâ Sámũwẽl̄i ūdī pâlékó na r̄i s̄i, Sámũwẽl̄i angá үrugá, mu Él̄i r̄ulé ãzila jō ūdiní, "Ma 'dō nu, mí umve ma mi 'i." 'Dā 'bā ūngukú gá, Él̄i n̄i dó cé Úpí la Sámũwẽl̄i umve n̄i.

⁹ Ijó 'dī s̄i Él̄i jō dó Sámũwẽl̄i n̄i, "Ímu ími lalé v̄urú, dr̄i ími umve rá, ijó ūdiní, 'Ijó ijó Úpí, ãtí'bó mídr̄i la are la.' "

¹⁰ Úpí amú pâ tulé 'dāá s̄i Sámũwẽl̄i umvejó ídu r̄i áni, "Sámũwẽl̄i! Sámũwẽl̄i!" 'Dā 'bā ūngukú gá, Sámũwẽl̄i umvi dó, "Ijó ijó, ãtí'bó mídr̄i la are la."

11 Úpí jø Sámũwẽlĩní, “Índre dr̄i, ma ãni rú lějó ijó ãzí idéjó ãngū Isirayílĩ dr̄i gá 'dâ, 'bá ijó 'dâ arelépi la rá r̄i kí bïlé la idé yi.

12 U'dú 'dâ s̄i, ma m̄u ijó ándrá mání jolé ma m̄u kí ngalé lícō Élĩ dr̄i үru'bá gá r̄i kí ngalé i'dójá gá kpere âsïñá gá.

13 Ájo ándrá ū'diní ma m̄u ijó lïlé lícō ū'didr̄i dr̄i gá jã'dâ r̄i gá 'bo ã'dusíku n̄i ijó ū'di 'bâ ngópika 'bâ kí jolé áma үru'bá gá ūnzí r̄i kí rá wó a'dá ijó ūnzí ū'badr̄i gëři s̄i ku.

14 Ijó 'dî s̄i ána ándrá dó s̄i ūyõ lícō Élĩ dr̄i s̄i, ijó ūnzí ū'didr̄i lícō agá r̄i icó dó ru trûlé idétáŋá s̄i jõku ãwâ'difô fëñá s̄i la ku.”

15 Sámũwẽlĩ la dó ru vürû kpere ū'bútì s̄i, 'dâ 'bâ ūngukú gá nzí dó këjítì jó Úpí dr̄i dr̄i 'i. Ri idélé ūr̄i s̄i ijó Ädróná 'bâ jolé ū'diní r̄i lujó Élĩ nî,

16 wó Élĩ umve ū'di ãzíla jø ū'diní, “Mâ ngópi Sámũwẽlĩ.” Sámũwẽlĩ umvi, “Ma 'dõ nu.”

17 Élĩ zi, “Ijó Úpí 'bâ jolé míni r̄i íngoní? Mí ucí jõ mání ū'di cá ku. Ídr̄i mání ãzí la ucí cá, lë Ädróná 'bâ idé ijó ími үru'bá gá ūnzíkänä rú 'bâ ndë ijó ū'di 'bâ lülé míni r̄i kí rá.”

18 Ijó 'dî s̄i Sámũwẽlĩ ūlû dó Élĩní ijó kí píri, ijó ãzí ū'diní ucílé cá rá la 'dáyu. 'Dâ 'bâ ūngukú gá, Élĩ jø dó, “U'di Úpí 'i, 'bâ idé 'bângá ijó ū'diní ndrelé ū'di íní mûké r̄i 'i.”

19 Úpí ri adrulé Sámũwẽlĩ be ū'di 'bâ zo agá 'dî gá 'dâ, ãzíla ijó ãzí ū'di 'bâ jolé ru ngalépi ku la 'dáyu.

20 'Bá Isirayílĩ dr̄i kí i'dójó Dánî gá kpere Bëřisébâ gá ã'í kí ú'bâ dó Sámũwẽlĩ 'i nábî Úpí

dr̄i rú r̄i gá rá.

21 'Dā 'bā ūngúkú gá, Úpí i'da ru Sílõ gá 'dãá ̄idí ãzila ri ru i'dalé Sámũwẽl̄i ní 'dãá ̄idí-̄idí ú'dúkó ̄idir̄i s̄i.

4

'Bá Filiſitín̄i dr̄i 'bā kí Sāndúkū t̄i icíma dr̄i pajó r̄i

1 Wó Sámũwẽl̄i l̄u dó 'bá pírí Isirayíl̄i dr̄i 'baní ijó Úpí 'bā jolé r̄i kí rá.

U'dú 'dã s̄i 'bá Isirayíl̄i dr̄i mü kí dó ã'dí 'dilé 'bá Filiſitín̄i dr̄i 'ba rú. 'Bá Isirayíl̄i dr̄i tra kí dó ru ̄ibénézä gá ãzila 'bá Filiſitín̄i dr̄i tra kí dó ru ̄Afék̄i gá.

2 ̄Asíkár̄i 'bá Filiſitín̄i rú r̄i 'badr̄i mü kí dó ã'dí 'dilé 'bá Isirayíl̄i dr̄i 'ba rú, ã'dí lá dó mü kpẽlé 'bo, úndẽ dó 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí rá, 'bá Isirayíl̄i dr̄i ú'dilé ã'dí gá 'dãá rá r̄i kí 'bā kâlâfe ̄ani rú álfu su 'dí pi.

3 ̄Asíkár̄i Isirayíl̄i dr̄i kí dó mü ̄agõlé vúlé kâmb̄i gá 'dõlé 'bo, 'bá ̄iyõ Isirayíl̄i dr̄i zi kí dó ru, "Úpí fē ̄andr̄u ̄ama ndẽlé 'bá Filiſitín̄i rú r̄i 'badr̄i rá la ã'du ijó s̄i yã? Lẽ ̄ama ají kí Sāndúkū t̄i icíma dr̄i Úpí dr̄i Sílõ gá r̄i s̄i 'dâ, ̄ama dó s̄i ̄di 'dú ̄ama be ã'dí gâlé ̄indí ãzila ̄di dó s̄i ̄ama pa méró'bá ̄amadr̄i kí dr̄i gá."

4 Ijó 'dí s̄i 'bá Isirayíl̄i dr̄i p̄e kí dó 'bá ̄azí kí t̄i Sílõ gá s̄i mujó Sāndúkū t̄i icíma dr̄i Úpí ̄Ukpó 'dip̄i dr̄i 'bâlé kêrûb̄i úpúp̄i tr̄u r̄i kí dr̄idr̄in̄i gá r̄i ajilé. Anzi Él̄i dr̄i ̄ir̄i Hófin̄i kí Fînêhás̄i be ri kí adrulé Sāndúkū t̄i icíma dr̄i ̄Adróñá dr̄i tr̄u 'dãá.

5 Sāndúkū tị icíma drí Úpí drí lā mü acálé kámbī agá 'bo, 'bá Isirayílī drí uzá kí ãyíkō sī ú'dúkó үrүgá sī, ijó 'dī sī vū aya dó sī ru aya-ãyā.

6 'Bá Fílísítinī drí kī mü úzájá 'dī arelé 'bo, zì kí, "'Bá Íbüräniyā rú 'dī kí uzá lé íni ã'du ijó sī?" Kí mü nīlē la Sāndúkū tị icíma drí Úpí drí acá dó kámbī gá 'bo íni,

7 'bá Fílísítinī drí acá kí dó үrī sī. Jo kí, "Ãdrónjá ãzí acá dó kámbī agá 'bo." Ãma dó íni ūcōgō agá! Ijó ãzí jō drī idélepi 'dī áni la jō drī 'dáyū.

8 Ūcōgō ãma drí! Ã'di icó dó ãma palé ãdroṇa ūkpó trū 'di kí drí gá nī? 'Dī kí ãdroṇa ándrá júwē ūví ndú ndú kí ajilépi 'bá Mísírī drí kí үrū'bá gá kótórō agâlé rī kī.

9 Ìmi adru jō ūkpó ru, ìmi 'bá Fílísítinī gá 'dī! Ìmi adru jō ágóbí ru, jō íni ku ìmi mü acálé ãtí'bó ru 'bá Íbüräniyā drí 'bāni cécé ï'bā kí ándrá adrujó ãtí'bó ru ìminí rī áni. Ìmi adru jō ágóbí ru sī ã'dí 'dijó.

10 Ijó 'dī sī, 'bá Fílísítinī drí 'dī kí dó ã'dí ūkpó sī ãzila ndē kí dó sī 'bá Isirayílī drí kí rá, 'bá ãlu ãlu apá dó sī lícó ï'didrī agá. 'Bá үlilé rá rī kí wewē rú, 'bá Isirayílī drí ãvī kí ãsíkárī mülépi vügásī rī kí 30,000.

11 'Bá Fílísítinī drí pa kí dó Sāndúkū tị icíma drí Ãdrónjá drí rá ãzila anzi Élī drí үrī Hófínī kí Fínēhásī be ūdrā kí ïndī.

Élī 'bā drājó rī

12 Ɂ'dú ãlu 'dã sĩ ágóbí ãzí súrú Bénzämññi dr̄i gá la ãcẽ angájó ãngũ sĩ ã'dí 'dijó r̄i gâlé mujó Sílõ gá, bõngó ū'di ụru'bá gá r̄i asi kí rá ãzila umvú cínákí ū'di dr̄i gá.

13 ū'di mụ acálé 'bo, ịsú Él̄i ri úmvúke ū'didr̄i dr̄i gá gbökô t̄i gá ãngũ undréle, ã'dusíku asi la ri umvúlé umvú-umvû Sãndükü t̄i icíma dr̄i Ädrónjá dr̄i 'bã ijó sĩ. Ágóbí tá 'dã la dó mụ filé tawññi agâlé ãzila ū'di mụ ijó ru idélépi r̄i kí vú nzelé 'bo, 'bá pírí tawññi agá r̄i kpẽ kí dó áwáñjá gá.

14 Él̄i are dó ú'dúkó 'bá 'bã kí sĩ awájó r̄i ãzila zí dó, "Áwáñjá 'bá 'bã kí sĩ awájó 'dã 'bã ífí íngoní?" Ágóbí ãcẽ dó Él̄i rú 'dõlé sĩ ū'diní ijó 'dã 'bã vú nzejó.

15 Sáwã 'dã sĩ Él̄i 'bã ílí dó kâlì úrômñi dr̄i ãrõ, miñi la acá kí dó ükpó kóru icó dó sĩ ãngũ ndrelé ku.

16 Ágóbí jø dó Él̄i ní, "Má angá ã'dí ãngũ gâlé, má apá tá lé ū'bútì 'dí sĩ." Él̄i zí ū'di, "Mâ ngópi, ã'du ijó nga ru ní?"

17 Ágóbí tá ú'dúkó 'dí ajilépi r̄i umvi, "'Bá Isirayíl̄i dr̄i apá kí 'bá Fíl̄isítinñi dr̄i kí dr̄ilé gá r̄i sĩ rá, úlì ãsikárí Isirayíl̄i dr̄i kí 'bárá-'bárá. Anzi mídrí ū'ri Hófínñi kí Fínëhásí be üdrä kí rá, ãzila úpa Sãndükü t̄i icíma dr̄i Ädrónjá dr̄i rá."

18 Ágóbí la mụ Sãndükü t̄i icíma dr̄i Ädrónjá dr̄i 'bã rú agâlé 'bo, Él̄i a'dé dó úmvúke ū'didr̄i sí gá r̄i sĩ ūngukú-üngukú ru kẽjítì 'bã wókõ gá 'dãá. Imbe la uja nülé rá ãzila dr̄a dó sĩ rá. Ce ándrá súrú Isirayíl̄i dr̄i dr̄i ílí kâlì su.

19 Sáwã 'dã sĩ Él̄i ngópi Fínêhásĩ 'bã ūkû dó 'a trû ãzila ï'di dó ãni rú lějó tijó tĩ-tĩ. Ūkú 'dĩ la dó mu ijó úpa Sãndükû tì icíma drí Ädrónjá drí rá ãzila ï'di 'bã ándripí drã kí ágô be rá 'dĩ arelé 'bo, coti ngótí i'dó dó azálé ãzila uja dó tîlé rá. Azá 'dã sĩ acá dó ūkpó kó ru.

20 ï'di 'bã lě agá drã agâ 'dĩ gá 'dâ, ūkú ï'diní ãzákoma félépi rí jø kí, "Ími ásí 'bã adru ūkpó ru, íti dó ngótí ágóbí 'bo." Wó ūkû umvi ijó ãzí ku jöku 'bã vâ ásí ijó ãzí drí gá ku.

21 'Da dó sĩ ngótí 'bã rú ïkâbódí 'i, ífí la, "'Dízä a'be dó Ísirayíl̄i rá," ã'dusíku úpa dó Sãndükû tì icíma drí Ädrónjá drí rá ãzila ï'di 'bã ándripí 'bã kí ūdrâjó ágô be rá rí sĩ.

22 Jø dó, "Dízä a'be dó Ísirayíl̄i rá ã'dusíku úpa dó Sãndükû tì icíma drí Ädrónjá drí rá."

5

'Bá Filištín̄i drí kí Sãndükû tì Icíma drí be

1 'Bá Filištín̄i drí kí dó mu Sãndükû tì icíma drí Ädrónjá drí palé 'bo, agu kí dó ï'di Íbénézä gá rí sĩ Äsídódí gá.

2 'Dã 'bã ūngukú gá, 'bá Filištín̄i drí 'dú kí dó Sãndükû tì icíma drí Úpí drí 'bälé jó sĩ ädrónjá ï'badrí Dägóniñ ïnzijó rí gá ãzila 'bã kí dó ï'di Dägóniñ 'bã býlú gá.

3 'Bá Äsídódí drí kí dó mu angálé ū'býtì níní ū'dú ãzí rí sĩ 'bo, ïsú kí Dägóniñ a'dé vü gá kpúkku-kpúkku rú Sãndükû tì icíma drí Úpí drí 'bã drílē gá. A'dú kí Dägóniñ 'bälé ãngü ándrá sĩ ï'di 'bajó drídrí rí gá.

4 Wó ឃ'bút̄i ឃ'dú ឃzí r̄i dr̄i s̄i, Dāgóni a'dé v̄u gá kpúk̄u-kpúk̄u rú Sāndúk̄u t̄i icíma dr̄i Úpí dr̄i 'bā dr̄ilé gá! Dr̄ikā la kí dr̄i la kí abe េnū kí a'délé v̄u gá kējít̄i gá 'dāá, ុr̄u'bá la ace lú ru n̄i.

5 Ijó 'dī bās̄i fēlépi la ātalo Dāgóni dr̄i kí jōku 'bā ឃzí filépi jó s̄i Dāgóni ឃnz̄ijó Ās̄idód̄i gá r̄i icó kí pā 'bälé kējít̄i 'dā gá ku kpere āndrū 'dī.

6 Úpí 'bā dō dr̄i ឃ'didr̄i 'bá Ās̄idód̄i dr̄i kí ុr̄u'bá gá 'bā ឃni rú 'dāá 'dī kí abe gēr̄i ឃnz̄i s̄i, ឃl̄ik̄i dō s̄i kí ឃzíla fē kūr̄út̄e េv̄o dō kí ុr̄u'bá gá n̄i.

7 'Bá Ās̄idód̄i dr̄i kí dō mu ijó ru idélépi 'dī kí ndrelé 'bo, jō kí, "Lē Sāndúk̄u t̄i icíma Ādróná ឃis̄irayil̄i dr̄i dr̄i 'bā adru ឃama abe 'dâ ku, ឃ'dus̄iku dr̄i ឃ'didr̄i ឃama ុr̄u'bá gá ādróná ឃamadr̄i Dāgóni be ឃnz̄i."

8 Ijó 'dī s̄i umve kí dō ឃpi F̄il̄is̄it̄in̄i dr̄i kí ឃzila z̄i kí dō kí, "ឃama dō mgbā r̄i gá Sāndúk̄u t̄i icíma dr̄i Ādróná ឃis̄irayil̄i dr̄i dr̄i idé ឃ'du rú?" ឃpi 'dā umvi kí dō, "Lē ឃagu Sāndúk̄u t̄i icíma dr̄i Ādróná ឃis̄irayil̄i dr̄i dr̄i Gátū gá." Ijó 'dī s̄i ឃagu kí dō Sāndúk̄u t̄i icíma dr̄i Ādróná ឃis̄irayil̄i dr̄i dr̄i Gátū gâlé.

9 Wó kí dō mu Sāndúk̄u 'dī agulé 'bo, Úpí 'bā dr̄i ឃ'didr̄i taw̄uñi 'dā ុr̄u'bá gá ឃnz̄i, ijó 'dī ají dō 'bá 'dā 'baní ឃr̄i ឃambógó la. Fē kūr̄út̄e េv̄o dō 'bá taw̄uñi 'dā agá r̄i kí, kār̄ilé kí 'bá ឃyō r̄i kí abe píri.

10 Ijó 'dī s̄i pē kí dō Sāndúk̄u t̄i icíma dr̄i Ādróná dr̄i 'bā t̄i ឃk̄iróni gá. Sáwā Sāndúk̄u t̄i icíma dr̄i Ādróná dr̄i 'bā dō fijó ឃk̄iróni gá r̄i s̄i, 'bá alagá r̄i awá kí dō jō kí, "'Bá 'dī ají kí dō Sāndúk̄u t̄i

icíma dr̄i Ädróná Isirayil̄i dr̄i dr̄i ãma andre gá 'dõlé s̄i ãma u'dijó 'bá ãmadr̄i kí abe."

11 Ijó 'd̄i s̄i umve kí dó ūpi Filiſitín̄i dr̄i kí ãzila jø kí ï'baní, "Lē ïpē Sãndúk̄u t̄i icíma dr̄i Ädróná Isirayil̄i dr̄i dr̄i 'bā t̄i 'dâ r̄i s̄i rá, ïmi agu ï'di ãngū ï'didr̄i mgbã r̄i gá, jõ íni ku ï'di mü ãma u'dilé 'bá ãmadr̄i kí abe rá." Үr̄i dr̄a dr̄i ru ándrá 'bá tawün̄i 'dâ agá r̄i kí ambamba ã'dusíku dr̄i Ädróná dr̄i ándrá kí үru'bá gá ūnzí.

12 Kûrúté ãvõ dó 'bá ándrá tawün̄i agá 'dääá ûdrâlépi ku r̄i kí rá ãzila áwáñá ï'badr̄i ca dó kpere 'bû gá.

6

Sãndúk̄u t̄i icíma dr̄i ajíjó Isirayil̄i gá vúlé r̄i

1 Sãndúk̄u t̄i icíma dr̄i Úpí dr̄i u'á ãngū Filiſitín̄i dr̄i gá ïmbá ázîr̄i.

2 'Bá Filiſitín̄i dr̄i umve kí dó ãtalo kí 'bá ãndr̄ik̄e ndrilépi r̄i kí abe ãzila jø kí ï'baní, "Ãma dó Sãndúk̄u t̄i icíma dr̄i Úpí dr̄i idé ã'du ru? ïlû ãmaní ãma icó dó ï'di ujalé ãngū ï'didr̄i galé íngoní ru yâ r̄i."

3 ãtalo kí 'bá ãndr̄ik̄e gá r̄i kí abe umvi kí, "Iđri Sãndúk̄u t̄i icíma dr̄i Ädróná Isirayil̄i dr̄i dr̄i uja, ïmi uja jõ ï'di dr̄idr̄i ru ku, wó lë ïfē ãwâ'difô s̄i ijó ūnzí idéjó r̄i ïndî. 'Dâ 'bâ ūngukú gá, ïmi dó s̄i ãtitâñá isú rá, ãzila ïmi dó s̄i n̄i la Ädróná 'bâ dr̄i ace ru ïmi үru'bá gá ūgûgô ã'du ijó s̄i yâ r̄i."

4 'Bá Filiſitín̄i dr̄i zì kí, "Ãwâ'difô s̄i ijó ūnzí idéjó ãmaní icólé fêlé ï'diní r̄i la dó adru ã'du?" ãtalo kí 'bá ãndr̄ik̄e gá r̄i kí abe umvi kí, "Iđfe ï'dá

kūrúté drí idélé gólūdī sī rī kí tōwú, í'dá údrógó ãni idélé gólūdī sī rī kí tōwú käläfe ūpi Filiſítinī gá rī 'badrī kí vú sī ã'dusíku jýwē a'dé ìmi drī gá ūpi ìmidrī kí abe nī.

⁵ Ìmi idé í'dá kūrúté ìmi ụru'bá gá rī drī kí í'dá údrógó ãngū izalépi súrú ìmidrī gá rī 'badrī kí abe, ãzila ifar dó ãrútáŋá Ädrónjá Isirayílī drī nī. Icó vā ãzí sī drīrima ï'di 'bā félé ìminí, ädroṇa ìmidrī 'baní ãzila ãngū ìmidrī drī gá rī atrilé rá be.

⁶ Ìmi ásí mba cécé ándrá 'bá Mísírī drī kí 'ba ásí la mbajó Färáwū abe rī áni ã'du sī? ï'di 'bā ándrá 'bá Isirayílī drī 'baní ùcögö félé rī gá, pē ándrá sī kí tī sī mujó rá rī gá ku yā?

⁷ Ijó 'dī sī ìmi itú gárī ãzí ú'dī'da bábá tī ãzí ïrī drī tilitépi ú'dí la kí abe wó drī idu kílimgbörö selépi ku la kī. Ìgī dó tī ïrī 'dā kí gárī 'dā 'bā ụru'bá gá, wó ï'du ï'bā kajójá kí ï'ba rú 'dāá rī sī tī ụpilé körónjá agá cí.

⁸ ï'du dó Sãndükü tī icíma drī Úpí drī 'bälé gárī drī gá, bülú la gá 'dāá ìmi û'bā dó ãko idélé gólūdī sī ìminí félé ï'diní ãwā'difô sī ijó ünzī idéjó rī rú rī kī. Ípē dó sī tī lā 'i,

⁹ wó ìmi miñ 'bā adru drī la gá. Drī ca kpere ãngū ï'didrī gá tawün̄ Bëfì Sémési drī gälé ru rá, ífi la Úpí ají jýwē ãma drī gá ãmbögö têté 'dī nī. Wó drī ca lé ku, ãma dó sī nī la rá Úpí 'bā drī adru ándrá ãma ụru'bá gá ünzī nī ku, ijó 'dī nga ru ãma ụru'bá gá drilé ünzī sī."

¹⁰ Ijó 'dī sī idé kí dó 'dī 'bā áni. Asé kí dó tī ïrī tá lélé rī kí, gí kí dó kí gárī ụru'bá gá ãzila ụpí kí

dó kãjóná la kí tì kõróná agá.

¹¹ 'Bã kí dó sĩ Sãndúkũ tì icíma drí Úpí drí gárí drí gá, bülú la gá í'dá údrógó drí idélé gólüdõ sĩ rí kí í'dá kûrúté drí be.

¹² 'Dã 'bã ũngúkú gá, tì 'dõ mü kí dó píri píri Bët̄i Sëmési gâlé ru, bñ kí gëři 'dã vú kpere ãsïnjá gá, sĩ kí ru drí ijí gá jõku ãndá gá la ku. Úpí Filišítin̄i drí bñ kí kí vú kpere lõkókõri Bët̄i Sëmési drí gá.

¹³ Sáwã 'dã sĩ, 'bá Bët̄i Sëmési drí kí ándrá ū'bã ngánñ lã agá á'bu ãzí agá, kí mü ãngñ ndrelé úrú ndre kí Sãndúkũ tì icíma drí Úpí drí, u'á kí dó ãyñkõ sĩ.

¹⁴ Gárí 'dã afí dó ámvú Yósũwã Bët̄i Sëmési gá rí drí agá ãzila tu dó sĩ pá írã ãmbógó 'dã andre gá. 'Bá 'dã asi kí dó bawú gárí drí 'i ãzila ulí kí dó tì 'dã kí idélé idétáñá ivélé ivé ivê rí ru Úpí nî.

¹⁵ 'Bá Lév̄i drí a'dú kí dó Sãndúkũ tì icíma drí Úpí drí vú gá ãko idélé gólüdõ sĩ rí kí trû ãzila 'bã kí dó kí írã kpakü la drí gá. U'dú 'dã sĩ 'bá Bët̄i Sëmési drí idé kí idétáñá ivélé ivé ivê rí ãzila idé kí idétáñá Úpí nî.

¹⁶ Úpi Filišítin̄i drí tõwú 'dõ ndre kí dó ijó 'dõ kí píri, gõ kí dó sĩ 'dã 'bã vúlé gá ɻk̄irón̄i gá ú'dú ãlu 'dã 'bã vúñá sĩ.

¹⁷ 'Dõ kí gólüdõ idélé wúrá kûrúté drí sĩ 'bá Filišítin̄i drí 'baní fêlé idétáñá sĩ ijó ūnzõ idéjó rí rú Úpí ní rí kí: Åsídódõ ní ãlu, Gázã ní ãlu, Åsikélón̄i ní ãlu, Gátõ ní ãlu ãzila ɻk̄irón̄i ní ãlu.

¹⁸ Käläfe údrögó idélé gólüdõ sĩ rí drí kí käläfe

táwũn̄i Filiſitín̄i 'badr̄i ūpi tōwú 'dā 'badr̄i kí vú s̄i, táwũn̄i andre celé Bõrõ s̄i cí r̄i kí tõrómé andre celé Bõrõ s̄i ku r̄i kí abe. Írã kpakü ū'baní s̄i Sãndúk̄u t̄i icíma Úpí dr̄i 'bãjó r̄i ū'di sãdín̄i rú kpere ãndr̄u ámvú Yósuwã dr̄i Bët̄i Sëmés̄i gá r̄i gá.

19 Wó Ædrónjá aco ãgobji ãzí Bët̄i Sëmés̄i dr̄i kí rá, u'dí 'bá kãl̄i ázir̄i ū'bã kí Sãndúk̄u t̄i icíma Úpí dr̄i 'bã 'a ãlújó r̄i s̄i. 'Bá 'dā awá kí dó lïk̄i Úpí 'bã ajilé kí dr̄i gá r̄i s̄i,

20 ãzila 'bá Bët̄i Sëmés̄i dr̄i zì kí dó, "Ã'di icó dó pá tulé Úpí ãlápítí 'dī dr̄ilé gá rá r̄i gá n̄i yã? Ála dó Sãndúk̄u t̄i icíma 'dī agu 'dâ r̄i s̄i rá r̄i gá la ã'di rú?"

21 'Dā 'bã ūngúkú gá, pẽ kí dó 'bá ijó ujílépi la kí t̄i 'bá Kiriýát̄i Yeyärím̄u gá r̄i 'ba rú, jø kí, 'bá Filiſitín̄i dr̄i uja kí dó Sãndúk̄u t̄i icíma Úpí dr̄i 'bo. Ími amú ándrá 'dõlé s̄i ū'di 'dujó agulé ìmi rûlé.

7

1 Ijó 'dī s̄i 'bá Kiriýát̄i Yeyärím̄u gá r̄i amú kí dó s̄i Sãndúk̄u t̄i icíma dr̄i Úpí dr̄i 'dulé. Agu kí dó ū'di Abinadábū dr̄i jó agá 'bé dr̄i gâlé ãzila ūsú kí dó ãdu ngóp̄i Ilíyázár̄i dr̄i gá s̄i Sãndúk̄u t̄i icíma dr̄i Úpí dr̄i tãmbajó.

Sámũwẽl̄i 'bá ijó lijó 'bá Filiſitín̄i dr̄i kí dr̄i gá r̄i

2 Sãndúk̄u t̄i icíma dr̄i Úpí dr̄i u'á Kiriýát̄i Yeyärím̄u gá 'dãá sáwã ãzo rú, u'á 'dãá ílí kãl̄i

ĩr̄i. Ílí 'd̄í kí agá, 'bá pírí Isirayíl̄i dr̄i ri kí dó māmálá 'bälé Úpí rú s̄i ãzãkoma a'íjó.

³ 'Dã 'bã ūngúkú gá, Sámũwẽl̄i jø 'bá Isirayíl̄i dr̄i 'baní pírí, "Ídr̄i ïmi uja Úpí rú 'dõlé ïmi ási pírí s̄i yã áni, lẽ ïmi u'bé dó ãdroňa súrú ãzí ndú 'd̄í 'badr̄i kí ãdroňa Åšítärót̄i rú r̄i kí abe rá, ãzila ïfē dó ïmi pírí Úpí ní ãzila ïnga dó s̄i lú ãzí ï'diní. Í'di dó s̄i mu ïmi unzelé 'bá Filisítin̄i dr̄i kí dr̄i gá."

⁴ Ijó 'd̄í s̄i 'bá Isirayíl̄i dr̄i u'bé kí dó Bãál̄i kí Åšítärót̄i kí abe rá ãzila nga kí dó s̄i lú ãzí Úpí ní á'dûsñ.

⁵ 'Dã 'bã ūngúkú gá, Sámũwẽl̄i jø dó, "Ími atrá 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí pírí Mžípä gá ãzila ma mu Úpí zilé ïminí rá."

⁶ Ijó 'd̄í s̄i 'bá Isirayíl̄i dr̄i tra kí dó ru pírí Mžípä gá 'dãá, ãbí kí dó ïyí súlē Úpí dr̄ilé gá. Ü'dú 'dã s̄i, gã kí dó ãkónã nalé úmgbé ãzila i'da kí dó s̄i ijó ūnzí ï'badr̄i kí 'dãá, jø kí, "Ãma iza ijó Úpí dr̄ilé gá rá." Sámũwẽl̄i li dó 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí 'bã ijó Mžípä gá 'dãá n̄i.

⁷ 'Bá Filisítin̄i dr̄i kí mu arelé la 'bá Isirayíl̄i dr̄i tra kí ru Mžípä gá, ūpi 'bá Filisítin̄i dr̄i kí ãsíkár̄i 'badr̄i kí abe amú kí dó ã'dí gá 'bá Isirayíl̄i dr̄i 'ba rú. 'Bá Isirayíl̄i dr̄i kí mu ijó 'd̄í arelé 'bo, acá kí dó үr̄i s̄i 'bá Filisítin̄i dr̄i kí s̄i.

⁸ Jø kí dó Sámũwẽl̄i ní, "Mí a'be jø áwáñá míní awálé ãma ijó s̄i Úpí Ädrónjá ãmadr̄i 'bã dr̄ilé gá r̄i ku fô, ï'di dó s̄i ãma pa 'bá Filisítin̄i dr̄i kí dr̄i gá ben̄i."

⁹ 'Dã 'bã ūngúkú gá, Sámũwẽl̄i 'dú dó

kābīlōmvá dr̄i ībā ndrulépi ndrūndrū la, idé dó ū'di ídétáñá ivélé ivé félé píri Úpí ní r̄i rú. 'Bā dó māmálá Úpí r̄u 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí kējí gá, āzila Úpí umvi dó ū'di rá.

¹⁰ Sámũwẽl̄i 'bā dr̄i ídétáñá ivélé ivé ivé r̄i idé agâ 'd̄i gá 'dâ, 'bá Filiſítin̄i dr̄i asé kí ru āni rú s̄i ā'd̄i 'dijó 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí abe. Wó ú'dú 'dâ s̄i Úpí ajó ijó ú'dúkó ūkpó āvi āni la s̄i 'bū gâlé 'bá Filiſítin̄i dr̄i 'ba r̄u, 'bá Filiſítin̄i dr̄i acá kí dó ūři s̄i, ijó 'd̄i s̄i 'bá Isirayíl̄i dr̄i ndě kí dó s̄i kí rá.

¹¹ 'Bá Isirayíl̄i dr̄i āfū kí dó Miziþpā gá r̄i s̄i ru afulé s̄i 'bá Filiſítin̄i dr̄i kí vú drojó, uli kí dó kí gēři t̄i gâs̄i kpere ándrá Bët̄i Kár̄i gá.

¹² 'Dâ 'bā ūngukú gá, Sámũwẽl̄i a'dú dó írã āzí, ū'di dó ū'di Miziþpā kí dr̄idrín̄i gá Sén̄i be. 'Da dó s̄i rú la ībēnázā 'i, ífí la, "Úpí ko dó āma āzã kpere āngū 'd̄i gá."

¹³ Ijó 'd̄i s̄i úndě dó 'bá Filiſítin̄i dr̄i kí rá, afí kí dó s̄i lôkókôrí Isirayíl̄i dr̄i agá ūd̄i ku. Sáwā Sámũwẽl̄i 'bā adrujó ídri r̄i agá píri, dr̄i Úpí dr̄i ri adrulé 'bá Filiſítin̄i dr̄i kí ūru'bá gá ūnzí.

¹⁴ Tawūn̄i i'dójó īkîrón̄i gá kpere Gátū gá 'bá Filiſítin̄i dr̄i 'bá kí ándrá upalé 'bá Isirayíl̄i dr̄i 'badr̄i rá r̄i kí 'bá Isirayíl̄i dr̄i 'dú kí ū'bā ngâ kí vûlé āzila 'dú kí vâ āngū ū'badr̄i āzí r̄i kí 'bá Filiſítin̄i dr̄i kí dr̄i gá r̄i s̄i rá. Ásì īgbë ándrá 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí dr̄idrín̄i gá 'bá Āmôři dr̄i kí abe cí.

¹⁵ Sámũwẽl̄i ri adrulé 'bá 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí ijó lîlêpi r̄i rú ilí ū'di 'bá adrujó ídri r̄i kí agá píri.

¹⁶ Ilí ālu ālu s̄i ri āngū Isirayíl̄i dr̄i pilé trôkîlîri angajó Bët̄el̄i gá, Gîlîgâl̄i gá āzila Miziþpā gá s̄i 'bá

Isirayil̄i dr̄i 'baní ijó kí ūlū trū ãzila kí ijó l̄i trū ãngū 'dã kí agâsí pírí.

¹⁷ Wó ū' di sáwã pírí s̄i gõ Rámã gâlé vúlé, 'd̄i ãngū lícó ū'didr̄i 'bā s̄i adrujó r̄i 'i, ãzila ri vâ 'bá Isirayil̄i dr̄i kí ijó lile 'dãá ūndi. Si vâ alitár̄i Úpí ní 'dãá.

8

Isirayil̄i 'bā kí úpí a'ijó r̄i

¹ Sámũwẽl̄i la dó mu calé ãmbá ru 'bo, 'bā dó anzi ū'didr̄i kí Isirayil̄i gá 'dãá 'bá ijó lilepi r̄i kí rú.

² Sámũwẽl̄i 'bā ngópi kâjäní r̄i Yówẽl̄i 'i ãzila ngópi ūr̄i r̄i 'bā rú Abíjä 'i ãzila ri kí ãzí ngalé Bëřisébā gá.

³ Wó anzi 'd̄i nga kí ijó kí ū'bā átépi Sámũwẽl̄i 'bā ándrá ngalé r̄i áni ku. Anzi 'd̄i uja kí ru bûlú gá s̄i ãko kí isújó ãramū s̄i ãzila kí séndē s̄i 'bá miñi sajó r̄i kí a'í ãzila icó kí kési kí lile piri piri ku.

⁴ Ijó 'd̄i s̄i 'bá ūyõ Isirayil̄i gá dr̄ilé ru r̄i tra kí ru píri ãngū ãlu gá ãzila mu kí dó s̄i Sámũwẽl̄i rú Rámã gá.

⁵ 'Bá 'd̄i jo kí Sámũwẽl̄i ní, "Mi dó ú'd̄i'da íni ãmbá ru ãzila anzi mídr̄i ūbí kí ijó míni idélé r̄i kí vú ku. Ijó 'd̄i s̄i ipé ãmaní úpí cécé súrú píri ãzí r̄i 'bā kí pélé r̄i áni."

⁶ Wó Sámũwẽl̄i acá dó ūcõgõ s̄i dr̄ilé 'd̄i 'bā kí úpí lějó r̄i s̄i ãzila zì dó s̄i Úpí 'i.

⁷ Úpí jo dó s̄i Sámũwẽl̄i ní, "Mí are ijó píri 'bá 'd̄i 'bā kí jolé míni r̄i kí. Adru 'bá 'd̄i gã kí mi 'i la ku wó gã kí ma ū'bā úpí ru úmgbé.

8 Cécé ū'bā kí ándrá áma gājó úmgbé ú'dú mání kí anzéjó Mísírī gálé rī sī kpere ãndrū rī áni, gā kí ma sī ázila kí dó sī ãdróná ïnzō rú rī kí ïnzī. 'Dī bā sī vā ijó ú'dī'da ū'bā kí idélé ími ụru'bá gá 'dī.

9 Mí are kí tị wó fli kí bīlé ïndú ázila 'bā nī kí úpí ū'bā kí lélé 'dī la drúzī kí rụ íngoní yā rī rá."

10 Sámūwēlī lū dó ijó Úpí 'bā jolé rī kí pírí 'bá ándrá úpí zilépi ū'di tị gá rī 'banâ.

11 Sámūwēlī jo, "Di kí dó ijó úpí ìmidrī 'bā mūlé idélé ri kí: ū'di drúzī anzi ìmidrī kí 'dú ázila ū'di kí 'bā ásíkárī ã'dí 'dilépi gárī ã'dí drī sī rī kí rú. ū'di ází rī kí 'bā ásíkárī ã'dí 'dilépi kāyinō ã'dí drī sī rī kí rú, ázila ází rī kí drúzī үcē gárī úpí drī ã'dí drī kí drilé gá.

12 ū'di ází rī kí 'bā ámbógó ru ásíkárī álifū álu kí drilé gá, ází rī kí 'bā ámbógó ru ásíkárī kälí tōwú kí drilé gá. Anzi ìmidrī kí ū'diní ámvú ū'didrī kí sō, kí ákónā la alagá rī kí ūkūnā ázila ází rī kí áko ã'dí drī kí idé ázila áko gárī ū'didrī ã'didrī kí abe.

13 Úpí 'dī la drúzī ìmī ïzépika kí 'dú ìmi rú 'dā rā ázila ū'di kí ümjī íná a'dilé, mūkátī kí u'bélé ázila ádu ngülépi vīrī rī kí abe ū'dinî.

14 ū'di ámvú ìmidrī ünī-ambamba rī kí, ámvú zābíbū drī kí ázila ámvú mīzeyítū drī kí abe fē ámbogo ū'didrī 'banâ.

15 ū'di drúzī álu mūdrī ána ázila ámvú zābíbū drī drī kí dū, ū'di kí awa 'bá ámbogo rú ázila áti'bo rú ází ngalépi ū'didrī rī 'banâ.

16 ū'di áti'bo ìmidrī ágobì rú ázila ūkú ru rī kí

ụ'dụ ũkpō sī. Ĩ'di tí ãzila kãyñnõ ũmidr̄i kí 'dụ ũkpō sī sī ãzì ĩ'didr̄i kí ngajó.

¹⁷ Ĩ'di ãlu m̄udr̄i dr̄i kãbõlõ ũmidr̄i dr̄i kí 'dụ ĩ'diní ãzila ūmi adru ĩ'di 'bã ãti'bo.

¹⁸ Sáwã 'dã dr̄i acá 'bo, ūmi awá sī lējó dr̄ilémgbø ịsújó úpí ūminí lēlé 'dã dr̄i wó Úpí icó ūmi ãzã kolé ú'dú 'dã sī ku."

¹⁹ Wó 'bá 'dã gã kí ijó arelé Sámũwẽl̄i tì gá úmgbé. Jø kí, "Yu, ãlē úpí sī ãma dr̄i cejó.

²⁰ ãma dó sī pírí adru cécé súrú ãzí 'dã kí áni, úpí 'dã la dó sī ãma ijó li, ãma dr̄i ce ãzila ĩ'di dó vâ sī ãma dr̄i 'de ã'dí 'dijó nî."

²¹ Sámũwẽl̄i la dó m̄u ijó pírí 'bá 'dã 'bã kí jolé r̄i kí arelé 'bo, amvi dó ijó 'dã kí Úpí dr̄ilé gá.

²² Úpí jø dó Sámũwẽl̄i ní, "Mí are ijó kí tì gá r̄i 'i ãzila ífè ĩ'baní úpí."

'Dã 'bã ũngúkú gá, Sámũwẽl̄i jø dó 'bá Ịsirayíl̄i dr̄i 'baní, "Ĩgõ dó tawññi ũmidr̄i kí agálé."

9

Sáwñl̄o p̄ejó úpí ru r̄i

¹ Ágóbí ãzí ándrá súrú Bénzãmñi dr̄i agá málí trû rú kulgépi kükü la cí rú la Kísl̄ 'i. Ĩ'di Abiyél̄i 'bã ngópi 'i, Abiyél̄i ĩ'di Zérõ 'bã ngópi 'i, Zérõ ĩ'di Békörat̄i 'bã ngópi 'i, Békörat̄i ĩ'di Afíyã 'bã ngópi 'i, Afíyã afu súrú Bénzãmñi dr̄i agá.

² Kísl̄ 'bã ngótí ágóbí ándrá cí rú la Sáwñl̄o 'i, káríl̄e ãzí ándrá ndr̄ilépi ĩ'di 'bã áni la Ịsirayíl̄i gá 'dãá yu. Dr̄i ándrá pá tu 'bá kí agá, ĩ'di indré 'bá pírí 'baní ãzo rú ãndâní.

3 Ú'dú ūlu Sáwūl̄o átépi Kís̄i 'bā kāyīnō ūvī kí rá, ūzila úndrū dó kí tí. Kís̄i jō dó sī ngópi Sáwūl̄o ní, "Í'dú áti'bo kí 'bā ūzí ūlu la mí be ūndū ūzila ímu dó sī mání kāyīnō 'dū kí ndrū trū."

4 Ijó 'dū sī Sáwūl̄o mu dó sī ūngū 'bē 'a rú Ifurayímū dr̄i agásí ūzila ūngū Sálisā dr̄i andre gásí trôkılıri, wó ışú kí dó kí ku. Mu kí dr̄i gá Sâálímū gá wó ışú kí kāyīnō 'dū kí ku. 'Dâ 'bā ūngukú gá, alı kí ūngū Béñzämín̄ dr̄i agásí wó ışú kí dó kí ku.

5 Sáwūl̄o kí dó mu calé Zúfū gá 'bo, jō dó áti'bó kí tá sī mujó ūdi be r̄i ní, "Mí amú, āma amú gôlé vûlé jôku má átépi la ú'dū'da ijó ūvī kāyīnō kí dr̄i gá rá. ūdi dó ú'dū'da ūrā la āma ūvī rá."

6 Wó áti'bô umvi ūdiní, "Índre, tâwün̄i 'dū ágá 'dâ náb̄i ūzí Ædróná ani la cí. 'Bá fē kí ūdiní ūrútáŋá rá ūzila ijó ūdi 'bā jolé r̄i kí ru idé cécé ūdi 'bā jolé r̄i áni. Lë āmu dr̄i ūdi rûlé, sâwâ ūzí sī ūdi icó āmaní āma mu gêr̄i íngō gásí yâ r̄i lûlé rá."

7 Sáwūl̄o jō áti'bô ūdîdr̄i ní, "Ædr̄i mu ūdi rûlé rá āma dó ūdiní ūdu fē? Ækónâ āmadr̄i gûtítýâ agá 'dâ r̄i ukó kí rá. Āmadr̄i 'dâ āko ūzí āmaní felé fêtáŋá ru náb̄i Ædróná dr̄i ní la 'dâyü. Āko dó āma dr̄i 'dâ cí r̄i dó ūdu?"

8 Áti'bô ūdîdr̄i umvi ūdiní ūdî, "Índre, séndë ifí-ifí sîlîvâ rú la kí mádr̄i 'dâ wereňá ru cí. Ma ūdi fē 'bá Ædróná dr̄i ní ijó 'dū sī ūdi dó sī āmaní gêr̄i āmaní sī mujó r̄i lû benî."

9 Andrâ jō ídu Isirayil̄i gá r̄i sī, 'bá ūzí dr̄i lë mulé ijó ūzí zilé Ædróná tî gá, ūdi jō la, "Mí amú,

āma amú mülé ījó zilé Ādrónjá tị gá,” ā'dusíku 'bá sáwã 'dã sī umvelé náb̄i rú r̄i kí ála ándrá jō kí umve 'bá ījó ndr̄ilépi r̄i k̄i.

¹⁰ Sáwūl̄o jō ūdi 'bā āt̄i'bô ní, “D̄i ījó múké la, mí amú āma amú mülé.” ījó 'd̄i sī mū kí dō sī tawūn̄i náb̄i Ādrónjá dr̄i 'd̄i ní adrujó r̄i gâlé.

¹¹ ūba ní mū agá tawūn̄i 'bá ījó ndr̄ilépi r̄i ní sī adrujó r̄i gâlé 'bé agâsī, ȳsú kí izonzi āzí āfū kí īȳi āb̄ilé. Sáwūl̄o kí āt̄i'bô be zi kí izonzi 'd̄i kí, “Bá āndr̄iké gá r̄i 'dâ cí yā?”

¹² Izonz̄i umvi kí dō kí, “Ē ūdi cí, ūdi īmi dr̄ilé gá 'd̄i. īmū gbögbö, amú āmadr̄i tawūn̄i gá 'dâ āndr̄u ā'dusíku 'bá kí idétáñá idé āngū sī idétáñá idéjó r̄i gá 'd̄a.

¹³ Ídr̄i lú fi tawūn̄i agâlé 'bo, īmi ūdi ȳsú 'd̄i sī mū dr̄i āngū sī idétáñá idéjó r̄i gá ākónā nalé ku rú. 'Bá icó kí dr̄i ākónā nalé ku kpere ūdi acá rá ká, ā'dusíku ūdi ásí īgb̄e 'bā ākónā nalé r̄i kí dr̄i gá nī, 'd̄a 'bā vúlé gá 'bá umvelé r̄i kí dō ākónā na īndō. īmū dō ú'd̄i'da, īmi ūdi ȳsú rá.”

¹⁴ Sáwūl̄o mū kí dō āt̄i'bô be kpere tawūn̄i gâlé. Kí mū filé tawūn̄i agâlé 'bo, ndre kí dō Sámũwẽl̄i la amú agá ūba rú 'dõlé ru ūdiní mū agá āngū sī idétáñá idéjó r̄i gá.

¹⁵ Sáwūl̄o mū dr̄i tawūn̄i 'd̄i gâlé ku rú Úpí jō ījó Sámũwẽl̄i ní ūdi dr̄i gá rá, jō,

¹⁶ “Dr̄üs̄i sáwã 'd̄i áni r̄i gá ma ágób̄i āzí súrú Béñzäm̄in̄i dr̄i gá la tị āpē. Mí ūsū ādu ūdi dr̄i gá ūdi dō sī adru 'bá ȳsirayil̄i dr̄i kí dr̄ilé gá úpí ru. ūdi 'bá mádr̄i kí pa 'bá Filiṣitín̄i dr̄i kí dr̄ilé gá ā'dusíku ándre 'bá mádr̄i kí rá āzila ūba áwáñá

acá má rú rá.”

¹⁷ Sámūwēlī la mụ Sáwūlō ndrelé 'bo, Úpí jø ū'jiní, “Ágóbí mání ijó jojó dr̄i la gá ū'di mụ 'bá mádr̄i kí dr̄i ce r̄i gápi 'dī.”

¹⁸ Sáwūlō mụ dó Sámūwēlī rú køjítí sī fijó tawūnī agálé r̄i gá zì ū'di, “Mí icó mání jó 'bá ijó ndr̄ilépi r̄i dr̄i lülé rá yā?”

¹⁹ Sámūwēlī umvi ū'jiní, “Ma bāsī 'bá ijó ndr̄ilépi r̄i 'i. Ímu áma dr̄ilé gá āngū sī idétájá idéjó r̄i gálé, ã'dusíku mi ãndrū ãkónā na má be. Dr̄usí ū'búti sī ma míni ijó ími ásí gá r̄i kí ūlū píri ãzila ma dó sī ími tī pē mujó ūndo.

²⁰ Mí ūrā ijó kāyīnō ãvilepi u'álépi ū'dú na 'bo r̄i kí dr̄i gá ku ã'dusíku 'bá ãzí ışú kí rá. Ma míni ijó 'bá Isirayílī dr̄i 'bá kí lélé r̄i lū. 'Bá Isirayílī dr̄i lē kí mi 'i ãzila lícō mí átépi dr̄i be.”

²¹ Sáwūlō umvi, “Má ãfū súrú Béñzāmīnī dr̄i agá. Dí súrú 'bá ala gá r̄i 'bā kí adrujó ūmbíráñá ru ãndâñi súrú Isirayílī dr̄i agá 'dā r̄i 'i. Lícō mání ãfujó ala gá r̄i ū'di lícō wereñá ãndâñi r̄i 'i. Ijó mání ijó 'dī kí íni la ã'du ijó sī?”

²² 'Dā 'bá ūngukú gá, Sámūwēlī 'dú dó Sáwūlō kí ãtí'bó ū'didr̄i be 'bälé jó 'a mgbø la gá. Fē kí rilé úmvúke 'bá ïnzilé ïnzí-ïnzí r̄i 'bā kí sī rijó nī r̄i gá. Sámūwēlī umve ãgobí kí ãni rú kälí na sī amújó ãkónā najó.

²³ Sámūwēlī jø 'bá ãkónā a'dílépi r̄i ní, “Mí a'dú ūzá mání félé ájé mídr̄i mání jolé ū'bā ū'di ndú 'dā r̄i 'i.”

²⁴ Ijó 'dī sī 'bá ãkónā a'dílépi r̄i a'dú dó pâ 'i ãzila ají dó ū'di ãko dr̄i la gá r̄i kí abe ãzila 'bā dó kí Sáwūlō dr̄ilé gá. Sámūwēlī jø, “Dí ūzá tá tā

mbalé míni rī 'i. Ína ū'di a'dusíku ākónā 'dī ū'di ākónā 'bälé ndú la, 'Mání āgobí ãzí rī kí umvejó ākónā gá rī sī ámba ūzá 'dī tā míni.' " Sáwūlō na kí dó sī ū'dú 'dā sī ākónā Sámūwēlī be.

²⁵ 'Dā 'bā vúlé gá a'be kí dó āngū sī idétáŋá idéjó rī rá ãzila mū kí dó tawūnī agálé. Sámūwēlī idé dó Sáwūlō ní āngū sī ru lajó ãzila jō dó ijó ū'di be ū'didrī jó gá 'dāá.

²⁶ Ū'dú ãzí rī sī Sámūwēlī angá dó āngūsārā sī ãzila umve dó Sáwūlō 'i angajó jó drī gálé, jō ū'diní, "Mí angá үrүgá ãzila mí itú mi bábá sī mujó. Ma dó sī ími tī pē sī mujó benī." Sáwūlō la mū angálé 'bo, Sámūwēlī ăfū kí dó tawūnī agálé rī sī ū'di be ãmvé.

²⁷ Š'baní mū agá Tawūnī 'bā ãsī agá 'dāá, Sámūwēlī jō Sáwūlō ní, "Ijo atí'bó mídrī ní 'bā dī mū sī ãmā drīlē gálé, wó mí ace drī 'dā sawā were sī, ijó 'dī sī ma dó sī míni ijó Ādróná 'bā jolé míni rī kí lū benī." Atí'bō idé dó cécé jolé ū'diní rī áni.

10

Sámūwēlī 'bā ãdu ūsūjó Sáwūlō drī gá rī

¹ 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sámūwēlī a'dú dó cüpā ãdu drī 'i, ūsū dó ãdu Sáwūlō drī gá ãzila amvu dó ū'di jújú sī ãzila jō dó ū'diní, "Úpí ūsū ãdu ími drī gá sī 'bá ū'didrī ãwítā rú rī kí drī cejó.

² Idrī ãndrū áma a'be 'bo, mi mū āgobí ãzí kí ūsúlé ūrī. Kí adru ãnirú āngū ándrá Ibúrahímü 'bā sī Rákélij ūsijó rī gá 'dāá. 'Dī la ru idé āngū Béñzämínī drī 'bā tī Zélizä gá. Āgobí 'dī kí míni lū la, 'bá ãzí ūsú Käyñö ándrá ūminí mülé ndrū

trū rī kí rá. Ú'dī'da mí átépi ūrā dō ijó ãzí kí dr̄i gá ku wó rá la ūdi dō ūcõgõ sī ími ijó sī. ūdi ijó ûzi, 'Ma dō mání áma idé ã'du rú mâ ngótfi 'bā ijó sī?' "

3 "Dã 'bā ūngukú gá, mi mụ kpere míni ca agá ife Tâbór̄i gá. Mi ãgobí na mulépi Ædrónjá ūnzilépi Bëtél̄i gá la kí ̄isú 'dãá. Ágóbí ãlu rī la ïndr̄i mülükündū la kí 'dú na. ãzí ãlu rī la adru mûkátí kí trū na ãzila ágóbí najó rī la adru íniríkó wáyiní trū la trū.

4 Ægobí 'dī kí ími zì, kí míni mûkátí kí fē ūri ãzila lē mí ã'zí kí rá.

5 'Dã 'bā vûlé gá lē ímu ūngū pêlé ndú sī Ædrónjá ūnzijó Gibéyä gá rī gá. Kâmbí ãsïkár̄i 'bá Fîlisitín̄i rú rī 'badr̄i 'dãá cí. Míni fi agá tawün̄i agâlé, mi nabí kí ̄isú kí afu ūngū sī idétáñá idéjó rī gâlé, kí ̄d'í kí co koyö be, kí jaligó vu kûlimvá conjá trū ãzila kí dí ijó uyú sī.

6 Úríndí Úpí dr̄i la así ūkpõ trū ími dr̄i gá ãzila mi ijó uyú ūba abe ãzila mi ími uja 'bá ndú la rú.

7 Ícétáñá 'dī dr̄i kí dó ru idé mí be 'bo, mí idé ijó cí míni icolé idélé rá rī 'i ã'dusíku Ædrónjâ mí be cí.

8 Ímu tawün̄i Giligál̄i dr̄i gá dr̄i gâlé. Ma ãndá ãndá rú mụ mí rûlé rá sī mujó idétáñá ivélé píri rī kí idéjó idétáñá así ūgbé dr̄i be. Wó lē ítē ú'dú ázir̄i kpere mání amú agá ãzila ma dō sī míni ijó míni mulé idélé rī lü."

9 Sáwūlō 'bā dó Sámūwēlī a'bejó 'bo rī sī, Ādrónjá uja ū'di 'bā ásí ãzíla ícétáŋjá tá Sámūwēlī 'bā jolé ū'diní rī idé kí ru ú'dú 'dā sī rá.

10 Sáwūlō kí dó mū acálé Gibéyā gá, Nábī ãmú kí drī үfūlé ū'di be ãzíla Úríndí Ādrónjá drī así dó drī la gá ūkpó trū ãzíla i'dó dó sī ijó uyúlé ū'ba abe.

11 'Bá pírí jō ū'di nñlépi cé rī kí mū ū'di ndrelé ijó uyú agá Nábī kí abe, i'dó kí ru üzilé kí drídriñjí gá, "Ā'du ijó idé ru Kísí ngópi be nī yā? Sáwūlō vâ nábī kí 'bā ází yā?"

12 Ágóbí u'álépi 'dāá rī zi, "Ā'di dó nábī 'dī kí 'bā drīlé ru nī yā?" Újó dó sī ijó u'bélé 'dī 'i, "Sáwūlō vâ nábī kí 'bā ází yā?"

13 Sáwūlō la mū ijó uyúlé 'bo, mū dó sī ãngū sī ídétáŋjá idéjó rī gá.

14 Sáwūlō 'bā átjdrī zì kí átí'bô be, "Ími adru agá íngölé yā?"

Sáwūlō umvi ū'di, "Āma adru agá kāyñō kí ndrū trū. Āma mū ndrelé la ãma icó kí ışúlé ku 'bo, ãmū dó Sámūwēlī rū."

15 Sáwūlō 'bā átjdrī jō, "Ílū mání ijó Sámūwēlī 'bā jolé míní rī 'i."

16 Sáwūlō jō, "Lū ãmaní 'bá ází ışú kāyñō kí rá rī gá rá." Wó lū átjdrī ní ijó Sámūwēlī 'bā jolé ūpī ū'didrī drī gá rī ku.

17 Sámūwēlī umve dó 'bá Isirayílī drī kí Úpí drīlé gá Mízípā gá.

18 Jō dó 'bá Isirayílī drī 'baní, "'Dī ijó Úpí Ādrónjá Isirayílī drī 'bā jolé rī, 'Má anzé ándrá ìmi angájó Mísírī gálé rī sī ãzíla ápa ìmi 'bá Mísírī

drí kí drílé gá ãzíla ūpi pírí ndúndú īmi īkpälépi rí kí drí gásí rá.'

¹⁹ Wó ú'dí'da īgā Ādrónjá īmidrī īmi palépi drílé ūnzí ndúndú a'délépi īmi drí gá rí kí agá rí ãzíla 'bá īminí ūcōgō félépi rí kí drí gá rí úmgbé. Ījó, 'Yü, ípē ãmaní úpí sī ãma drí cejó.' Ījó 'dī sī īmi amú ãzíla ītu pá Úpí drílé gá. ītu pá ínati ãzíla lícó īmidrī kí vú sī."

²⁰ Ínati Isiraylī drí 'dī kí dó mụ amúlé Sámūwēlī rú ãni rú 'bo, Úpí ãpē dó ínati Bénzämīnī drí 'i.

²¹ 'Dā 'bā ūngukú gá, ínati ãlu ãlu súrú Bénzämīnī drí gá rí kí mụ amúlé 'bo, Ādrónjá pē lícó Mátrī drí 'i. Lícó Mátrī drí agá Ādrónjá pē Sáwülö Kísī ngópi 'i. Undré kí Sáwülö 'i wó ışú kí ī'di ku.

²² Zì kí dó Úpí 'i, "Ágóbī amú drí 'dā ku yā?" Úpí jø ī'baní, "Āndá amú drí ku, wó zī ru térití kí agá 'dā."

²³ 'Bá cē kí mulé ī'di ndrū trū ãzíla ají kí dó ī'di tu dó pá 'bá kí agá 'dāá, īndré dó 'bá pírí 'baní ãzo rú ãndānī.

²⁴ Sámūwēlī jø 'bá pírí 'baní, "Īndre ágóbī Úpí ní pēlé 'dī rá yā? 'Bá ãzí cécé ī'di áni 'bá pírí kí agá 'dā la yu."

'Bá uzá kí dó, "Īmi ȳ'dú 'bā adru ãzo rú úpí."

²⁵ Sámūwēlī nze dó 'bá 'baní ījó pírí úpí 'bā ngalé rí kí vú. Sī dó sī kí bükü agá ãzíla 'bā dó sī kí Úpí drílé gá. 'Dā 'bā vúlé gá Sámūwēlī pē dó 'bá kí tị 'bá ãlu ãlu mụ dó ī'didrī lícó gá.

²⁶ Sáwülö mụ dó vā ī'didrī lícó gá Gibileyä gâlé.

Ãgobí ásí ūkpó Ædrónjá 'bã ásí alólé nĩ la agu kí ū'didr̄l̄é nĩ.

²⁷ Wó 'bá ãzí 'bá 'a usalépi la zì kí, "Ágóbí 'dī icó dó ãma palé méró'bá kí dr̄í gá íngoní ru?" 'Bá 'dī nzú kí dó Sáwūl̄o sú rá ãzila ají kí ū'diní fétáñá félé ku. Wó Sáwūl̄o íyãñā tútú.

11

Sáwūl̄o 'bã Táwūn̄i Yâbési pajó r̄i

¹ Nähásí Æmónjí rú r̄i mu ãsikár̄i ū'didr̄i kí abe ce kí tawūn̄i Yâbési Gîlédr̄i 'i. 'Bá píri Yâbési gá r̄i jø kí ū'diní, "Mí icí tì ãma abe ãma dó s̄i ãzí nga ími pálé gá jâ'dâ."

² Wó Nähásí Æmónjí rú r̄i umvi ū'baní, "Ma tì icí ïmi abe rá la ū'dr̄i ãzí mání ïmi miñi ãndá gá r̄i kí unzelé rá ãzila ma dó s̄i dr̄inzá fè 'bá píri Isirayíl̄i dr̄i 'baní."

³ 'Bá íyô Yâbési gá r̄i jø kí ū'diní, "Ífè ãmaní Ú'dú kí ãzír̄i ãma s̄i ū'pigona ãmadr̄i kí tì ū'pê Isirayíl̄i agâsí píri, 'bá ãzí dr̄i dó amú ãma ãzä kolé ku, ãma dó s̄i ïminí dr̄i su үrûgá."

⁴ 'Bá ú'dûkó ujilépi r̄i kí mu acálé ãngü Sáwūl̄o 'bã s̄i u'ájó Gîbeyâ gár̄i gá 'bo, ūlû kí dó íjó 'dī 'bá 'baní. Ijó 'dī la dó mu 'delé 'bá kí bílé gá 'bo, 'bá píri Gîbeyâ gá r̄i kpë kí dó awálé ú'dûkó үrûgá s̄i.

⁵ Sáwūl̄o ãfû ū'didr̄i ámvú agâlé a'dé dó tì ámvú sõlépi r̄i kí vú gâsí ãzila zì, "Ã'du íjó idé ru 'bá kí abe nĩ yâ? 'Bá kí awá íni ã'du íjó s̄i?" 'Dâ 'bã ūngukú gá, 'bá 'dī amvi kí dó ū'didr̄i íjó 'bá Yâbési gá r̄i 'bã kí amûlé jolé r̄i kí.

⁶ Sáwūlō la dó mū ijó 'bá 'bā kí jolé rī kí arelé 'bo, úrindí Úpí drī afí dó ásí la gá ūkpō trū āzíla 'a la ve dó ūmbā sī.

⁷ A'dú tī ámvú sölépi rī kí īrī āzíla ulí īzá la kí nírínjá ru āzíla pē dó kí trū 'bá ijó ujillépi rī kí tī 'bá Isirayilí rú rī 'bá rú jojó la, "Dī ijó mulépi ru idélépi 'bá Sáwūlō kí vú bılépi Sámūwēlī be ku rī kí 'bā tī ámvú sölépi rī kí ʉru'bá gá rī 'i." 'Bá idé kí dó ʉrī sī Úpí sī āzíla icí kí dó ru 'bá ālu rú.

⁸ Sáwūlō lā dó ásikárī kí tawūnī Bēzékī gá 'dāá, ɨsú ásikárī Isirayilí drī kí 'bā käläfe 300,000 āzíla ásikárī Yúdā gá rī kí 'bā käläfe 30,000.

⁹ Jø kí dó 'bá ijó ujillépi angálépi Yābésī gälé rī 'baní, "İjø 'bá Yābésī Gılédī gá rī 'baní, 'Drūsī sáwā ītū 'bā kojó ăcí'bırítoto rī sī īmi patanjá ɨsú rá.' " 'Bá ijó ujillépi 'dī kí mū ú'dükó 'dī lülé 'bá Yābésī Gılédī gá rī 'baní 'bo, 'bá 'dī acá kí ăyıkō sī.

¹⁰ 'Bá Yābésī gá rī jø kí dó 'bá Āmórī rú rī 'baní, "Drūsī ăma dó drī su ʉrugá rá āzíla īmi dó ijó i'dálépi īmi mifī gá muké īminí lélé ngalé ăma ʉru'bá gá rī nga rá."

¹¹ Ü'bütí ú'dú āzí rī drī sī Sáwūlō awa ásikárī kí tī na. Āngūsārā sī ce kí ásikárī Āmórī rú rī kí tī ü'dí kí dó kí rá āzíla ndē kí dó a'dí sáwā áziyá ca ku rú. Ásikárī Āmónī drī acelépi ídri rī iré kí dó ndúndú ī'baní apájó rī sī. 'Bá ālu ālu ri apálé ī'di sī á'düsī.

Sáwūlō 'bajó úpí ru rī

¹² Dā 'bā ūngúkú gá, 'bá jø kí dó Sámūwēlī ní, 'bá jolépi la, "Ālē Sáwūlō 'ba adru ămă úpí ru ku

r̄í kí dó íngõlé? Ími ají kí ãma rú 'dõlé ãma dó s̄í kí ụ'dí rá."

¹³ Wó Sáwûl̄o jø, "Ícó 'bá ãzí 'dilé ku ã'dusíku Úpí upa 'bá Isirayíl̄i dr̄í kí ãndrū n̄í."

¹⁴ 'Dã 'bã ũngúkú gá, Sámũwẽl̄i jø 'bá 'baní, "Ími amú, lë ãmu kí dó Giliçgál̄i gâlé s̄í mujó ĩ'di irijó ũpí gá."

¹⁵ Ijó 'dí s̄í 'bá pírí mu kí dó Giliçgál̄i gá ãzila ã'í kí Sáwûl̄o dó ĩ'baní úpí ru r̄í Úpí dr̄ilé gá. 'Dää idé kí dó idétáñá s̄í ãwã'difô fejó r̄í Úpí dr̄ilé gá. Sáwûl̄o kí 'bá Isirayíl̄i dr̄í kí abe pírí u'a kí dó ãyikõ ãmbogó la s̄í.

12

Sámũwẽl̄i 'bã azijó 'bá 'baní r̄í

¹ 'Dã 'bã ũngúkú gá, Sámũwẽl̄i jø 'bá pírí Isirayíl̄i dr̄í 'baní, "Má idé dó ijó ándrá ïminí lêlé má idé r̄í 'bo ãzila áfẽ dó ïminí úpí ïmi dr̄í celépi r̄í rá.

² Ú'dí'da ife dó 'bã ce ïmi dr̄í n̄í. Ma dó mâ ngá ãmbá, áma dr̄í'bí mve dó rá ãzila anzi mádr̄í kí dó ãzí nga ïmi abe n̄í. Ma ándrá ïminí dr̄ilé ru i'dójó mání adrujó kärilé rú r̄í s̄í kpere ãndrū.

³ Ma gápi 'dí ádr̄í ijó ãzí ũnzí la idé ïmi rú rá yã áni, ïmi a'dá ijó la Úpí dr̄ilé gá ãzila úpí pélé ïminí s̄í ãdu ũsújó dr̄í la gá rá r̄í 'bã dr̄ilé gá 'dâ. 'Bá mání ĩ'di 'bã móñigó 'dujó r̄í ã'di 'i? 'Bá mání ĩ'di 'bã kãyinõ 'dujó r̄í ã'di 'i? 'Bá mání ĩ'di 'bã ãko ãzí 'dujó Æramū s̄í r̄í ã'di 'i? 'Bá mání ĩkpälé rá r̄í ã'di 'i? 'Bá mání ãko s̄í 'bá mifí sajó r̄í a'ijó ĩ'didr̄í rá r̄í dó ã'di 'i? Ádr̄í ijó dr̄ilé gá 'dí kí ãzí

ālu la idé rá yā áni, ma ãko mání 'dulé rī tī ūfē rá."

4 'Bá umvi kí ū' diní, "Ãko ãzí ãma ãni míni 'dulé Æramū sī jōku míni sī ãma ūkpajó rá la 'dáyú. Í'du 'bá ãzí drí ãko Æramū sī ku."

5 Sámūwēlī jo dó ū'baní, "Ãndrū Úpí ū'di mâ sãdíní ãzila 'bá ū' diní ãdu ūsujó drí la gá rá rī vâ mâ sãdíní ndrelépi la ïmi ïsú ijó ãzí mání idélé ūnzí la ku."

'Bá jo kí, "Ãndá Úpí ū'di ãmã sãdíní."

6 Sámūwēlī jo 'bá 'dī 'baní, "Úpí ándrá Músã kí 'bälépi Æróní be sī ïmi átepíka kí anzéjó Mísírī gálé rī 'i.

7 Ú'dí'da íni lē ïtu pá urugá. Ma mu ïminí ijó lélé ïmi idé rī kí i'dalé. Ma mu ïminí ijó píri ãlá Úpí 'bā idélé ïminí rī kí i'dalé. Úpí idé ijó 'dī kí ïmi ijó sī ãzila ïmi áyípíka kí ijó sī.

8 Yákó'bō la mu filé anzi ū'didrī kí abe Mísírī gálé 'bo, ïmi áyípíka awá kí Úpí drilé gá sī ãzäkoma a'ijó ãzila Úpí ãpē Músã kí Æróní be sī ïmi áyípíka kí anzéjó Mísírī gálé ãzila 'bā dó sī kí ãngū 'dī gá 'dâ."

9 Wó ãvī kí ijó Úpí Ædrónjá ū'badrī 'bā drí gá rá. Ijó 'dī sī Úpí fē dó ãsikárí Sísérä tawñí Házórí drí 'i, 'bá Fílísítiní drí kí ãzila úpí Mūwábū drí gá rī kí abe angá kí ã'dí 'dilé 'bá Ísirayílī drí kí abe.

10 'Bá Ísirayílī drí awá kí Úpí drilé gá ãzila jo kí, " 'Ama izá ijó rá, ãma a'be kí Úpí rá ãzila ãnga kí ãzí Bäälī 'baní Æsítärötí abe rá. Wó ú'dí'da ípa ãma kí drilé gá rá fô ãzila ãma dó sī ïmi ūnzí.'

11 'Dā 'ba ūngúkú gá Úpí āpē dó sī Yērūbū Bāálī umvelé Gídijyōnī rī 'i, Bārákī, Yēfútā āzíla Sámūwēlī kí tī sī ūmi apájó méró'bá ūmidrī kí drīlé gá wókō pírí gá ūmi u'á dó sī ándrá ásí igitbē sī."

12 "Wó ūmi mu úpí Āmónī drī Nāhásī ndrelé ū'di amú ūmi rú ā'dí gá, үrī sī ijō mání, 'Yü, ālē úpí āma drī celé,' táni Úpí Ādrójá ūmidrī 'bā adru agá ūminí úpí ru nī rá tí.

13 Ú'dī'da úpí ūminí pēlé rī dó 'dī, úpí ūminí zilé rī 'i. Úpí 'bā dó ūminí úpí ūmi drīlé gá 'bo.

14 Ídrī dó Úpí ru rá, Ídrī ū'di tī are āzíla Ídrī āzítájá ū'didrī kí gā úmgbé ku, ūmi āzíla úpí ūmidrī ūmi drī celépi rī abe ūmi dó sī i'da la ūmi ijō Úpí Ādrójá ūmidrī drī kí vú ūbī.

15 Wó Ídrī Úpí tī gā úmgbé āzíla Ídrī mvu āzítájá ū'didrī kí agá 'dâ rá, ū'di ūminí drīrima ūnzí la fē cécé ū'di 'bā ándrá fēlé ūmi áyípika 'baní rī áni.

16 "Ijō 'dī sī ūtu dó pá 'dâ āzíla ūndre drī ijō ūsūtájá ru Úpí 'bā mūlé idélé rī kí ūmi miſi sī.

17 Ínī lóló ílí vú sī uzogó 'dī sáwā āná ngánū rú rī lājó 'dī áni rī sī ku. Ma mu Úpí zilé sī āvi tī āpējó uzogó be āndrū. 'Dā 'bā ūngúkú gá, ūmi dó sī nī la rá ijō ūminí ngalé sī úpí āzí a'ijō Úpí 'bā drī gá rī 'bā ūnzíkānā íngōpí rī gá rá."

18 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sámūwēlī zī dó Úpí 'i āzíla ú'dū 'dā 'bā vújá sī Úpí āpē dó āvi kí tī uzogó be. Ijō 'dī sī 'bā pírí үrī kí dó Úpí kí Sámūwēlī be rá.

19 'Bá pírí jø kí Sámūwēlī ní, "Ízi ÚpíÃdrónjá mídrī ãti'bo mídrī 'baní ãma ūdrā rú sī ku benī ã'dusíku ãma ū'bā ijó ūnzí ãzí ijó ūnzí pírí ãmadrī kí drī gá ɿdī ãmaní úpí a'ijó rī sī."

20 Sámūwēlī umvi kí, "Ími idé ɿrī sī ku. Ími idé ábí ijó ūnzí 'dī kí pírí rá ãndá ãndá ru, wó lē ïmvu Úpí rú rī sī rá ku be la rá la ími ɿnz̄i ɿ'di ími ásí pírí sī.

21 Ími uja tì sī ãdroŋa ɿnzō rú rī kí ɿnz̄ijó ku. Icó kí ïminí ijó muké la kí idélé jøku ími palé ku ã'dusíku kí ãzí kóru.

22 Úpí icó ru drī ujalé rá sī ru rú izajó la ku ã'dusíku pē ími adrujó 'bá ɿ'di ãni la rú nī.

23 Drī adru ma 'i rī gá má icó Úpí zìŋjá ími kẽjí gá rī a'belé ku. ɿ'di adru mání ijó ūnzí rú ádrī ijó ɿ'di zìjó rī a'be rá rī gá. Ma ími imbá ijó muké ãzila ijó mgbä ïminí ngalé rī kí sī.

24 Lẽ ūru Úpí 'i. Lẽ ími idé ãko pírí ɿ'di 'bā lélé ɭinga rī kí ími ásí pírí sī. Ími igá drī ijó ijó pírí ãmbogo ãmbogo ɿ'di 'bā idélé ïminí rī kí drī gá.

25 Wó ïdrī mü ijó ūnzí ngaŋá trū drī gá, ála ími ɿl̄ik̄i ūpi ïmidrī kí abe rá."

13

Sámūwēlī 'bā Sáwülo̥ trejó rī

1 Sáwülo̥ acá dó úpí ru Isirayíl̄i gá 'dī sī ɭí* la dó kälí na ãzila na dó ūpīl̄i kälí sū drī ɿrī.

2 Sáwülo̥ ūpē ãgobí ã'dí 'dilépi la kí 3,000 'bá Isirayíl̄i drī kí agá 'dâ ãzila pē dó ìmbí la kí tì lícó

---

* **13:1 13:1** ɭí la mgbä rī kí ïbüräníyä drī agá ãzila Gîrîk̄i drī agá 'dáyụ.

gá. Æsikárī ū'diní ūpēlé 'dī kí agá 'dâ 'dū 2,000 ri kí mụ kí abe Míkímásī gá ãzila ãngū 'bé 'a rú Bëtēl̄i dr̄i gá. Azí 1,000 rī kí dō Sáwūl̄o ngópi Yónatānī be Gibéyā gá 'dī Béñzämīnī gá.

³ Yónatānī ndē Filisítinī Gébā gá rī kí rá ãzila 'bá Filisítinī dr̄i are kí ijó úndē kí rá rī dr̄i gá rá. 'Dā 'bā ūngukú gá, Sáwūl̄o vu jaligó ãngū 'dā agásī pírí ãzila jø, "Lē 'bá Íbüräniyā rú 'dī 'bā are kí ijó 'dī 'i."

⁴ 'Bá pírí Isirayil̄i dr̄i are kí dō sī ijó Sáwūl̄o ndē 'bá Filisítinī dr̄i kí rá 'dī rá ãzila 'bá Filisítinī dr̄i ngū kí dō sī 'bá Isirayil̄i dr̄i kí ūnzí. Ijó 'dī sī 'bá Isirayil̄i dr̄i mụ kí dō sī Sáwūl̄o rú Giligál̄i gá.

⁵ 'Bá Filisítinī dr̄i itú kí gárī ã'dí dr̄i kí 3,000 ãzila 'bá gárī ã'dí dr̄i kí célépi rī kí 6,000 ãzila Æsikárī ū'bíkákänä cécé cínákí mřrī tì gá rī áni sī ã'dí 'dijó 'bá Isirayil̄i dr̄i kí abe. 'Bá 'dī mụ kí dō ru tralé Míkímásī gá Bëtē Ávēnī 'bá wókō ūtú 'bá ãfū agálé ru rī gá.

⁶ 'Bá Isirayil̄i dr̄i kí dō mụ ndrelé la ijó 'dī acá dō ūnzí 'bo ãzila ála vâ Æsikárī ū'badrī kí ūgbügbüñū ūnzí ãzí rī zī kí ru mřrī agá, ãzí rī zī kí dō ru ūjigó kí agá ãzila írā kí agá 'bú ūyí dr̄i kí agá.

⁷ 'Bá Íbüräniyā rú rī 'bá ãzí rī za kí Yörídánī 'i sī mujó ãngū Gádī dr̄i gá ãzila Gilédī gá.

Sáwūl̄o ace dō ru Giligál̄i gá 'dāá ãzila Æsikárī pírí ū'di be 'dāá rī yā kí dō ūrī sī yā yā.

⁸ Sáwūl̄o tē ú'dú ãzirī Sámũwẽl̄i 'bā lülé ū'diní rī kí agá 'dāá Sámũwẽl̄i tí. Wó Sámũwẽl̄i amú Giligál̄i gá 'dāá ku ãzila Æsikárī i'dó kí ru unzelé rá.

9 Ijó 'dī sī Sáwūlō jo, “Ími ají mání idétáŋá ivélé ivé rī kí idétáŋá ásí īgbē drī be.” Sáwūlō idé dó idétáŋá ivélé ivé rī rá.

10 Sáwūlō la mu idétáŋá ivélé ivé rī delé idé agá 'bo, gbōgbō Sámũwẽl̄i acá cí ăzila Sáwūlō fū mulé ī'di zilé.

11 Sámũwẽl̄i zì ī'di, “Āko míní idélé íni 'dī dō ă'du?” Sáwūlō umvi ī'diní, “Ma mu ndrelé la ăsikárí kí dó iré iré ăzila mí acá sáwā ándrá 'bälé rī gá ku ăzila 'bá Fíllsítin̄i drī tra kí ru Míkímásí gá 'bo,

12 má ūrā dō, ‘Bá Fíllsítin̄i drī kí dó ú'dí' da amú ă'dí gá ăma rú Giliigálí gá 'dölé ăzila ázi drī Úpí áma ăzā kolé ku.’ Ijó 'dī sī má ūrā dō sī ijó sī idétáŋá ivélé ivé rī idéjó rá.”

13 Sámũwẽl̄i jo Sáwūlō ní, “Ijó míní idélé aza rú 'dī dō ă'du? Ígā 'dī Úpí Ādróná mídrī tì, ídrī tá ăzítáŋá ī'dindrī kí tā mba rá la, ūpī Isirayíl̄i drī la tá adru mídrī kogá 'dā jā'dā.

14 Wó ūpī mídrī mu dō drī gá ku ă'dusíku ígā Úpí tì úmgbé. Úpí la dō 'bá ásí 'bälépi ī'di drī gá rá la ndrū ăzila ī'di dō 'bá 'dā 'bā ūpī ru 'bá ī'dindrī Isirayíl̄i rú 'dī kí drī celé nī.”

15 Sámũwẽl̄i a'be dō Giliigálí rá mu dō sī kpere Gibéyā gá 'dī Bénzämín̄i gá. Sáwūlō lā dō ăsikárí acelépi ī'di be 'dāá rī kí, ışú dō ī'bā käläfe 600.

Sáwūlō 'bā ru itújó ă'dī gá rī

16 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwūlō kí ngópī Yónâtān̄i be ăzila ăsikárí acelépi rī kí abe ri kí Gibéyā gá 'dī Bénzämín̄i gá wó 'bá Fíllsítin̄i drī ri kí Míkímásí gá.

17 'Bá Filiſitíní drí pě kí ãsíkárí kí tì ndúndú na sī mujó 'bá Sáwülȫ drí kí rajó. Æsíkárí tì ãlu rī mǖ kí Üfirā gâsī cajó ãngū Suwálī gá,

18 Æsíkárí tì ãzí rī mǖ kí Bët̄i Höróní gâsī, Æsíkárí tì na rī mǖ kí gëři lökökörí gâsī á'bü Zébøyimǖ drí ru ndrelépi ãngū kôtórō rú rī be rī gá.

19 'Bá Filiſitíní drí jo kí, "Lë 'bá ãlígó ru úká dílépi la 'ba adru kí ãngū 'bá Isirayílī drí 'badrī gá 'dääá ku ã'dusíku kí mǖ ménéñá jöku ãjú kí dílé ū'baní ku rá!"

20 Ijó 'dī sī 'bá pírí Isirayílī drí kí ãcó, nekeñá ãzila vříringȫ kí ayú sī ãzí ámvú agá rī kí ngajó. Äko 'dī kí sī drí anú rá 'bá Isirayílī drí kí kí agǖ sī jílé 'bá Filiſitíní gá rī 'badrī.

21 Kí nekeñá kí sī jī séndē ãlu-ãlu, ãcó kí ãcó tì 'baní sī ámvú sôjó rī abe ála kí sī jī séndē ū'ři-ři.

22 Ijó 'dī sī ú'dú ã'dí 'bä i'dójó 'dä sī 'bá Isirayílī drí kí dó ãjú jöku ménéñá ã'dí drí kí kóru wó lú Sáwülȫ kí ngópí Yónâtäní be.

23 Æsíkárí 'bá Filiſitíní drí 'badrī were la mǖ kí gëři lúrúñá Míkímásí gá rī gá.

14

Yónâtäní 'bä 'bá Filiſitíní rú rī kí ndejó rī.

1 Ü'dú ãzí ãlu Yónâtäní Sáwülȫ ngópí jo kärílē góberé ū'didrī ã'dí drí kí ujlépi rī ní, "Mí ámu, ãma amú mülé Æsíkárí Filiſitíní drí 'barú wókō 'á 'dä gâsī." Wó Yónâtäní lū ijó 'di átépí ní gëři sī ku.

² Wó íni 'dĩ Sáwül̄o la u'á gá Gibéyā gá 'á 'dã s̄i ife põmugüránat̄i rú la ̄ndú gá M̄igirón̄i gá. Ágob̄i ū'i be 'dãá ̄nd̄i r̄i kí ãni rú 'bá 600.

³ ū'ba agá 'dãá ̄nd̄i r̄i Áhíjā ūfod̄i s̄ulépi jújú gá cí r̄i, ̄kabód̄i ádrípi Áhítub̄u ngópi 'i, F̄nēhás̄i ngópi, Él̄i ngópi, ándrá ãzí ngalépi átáló ru Úpí ní Síl̄o gá r̄i 'i. 'Bá ãzí n̄lépi la Yónat̄an̄i mu rá la kí 'dáyu.

⁴ Wókō ãlu-ãlu Yónat̄an̄i 'bā s̄i ḡer̄i ndr̄ujó s̄i lějó alijó ãsikár̄i F̄ilišit̄in̄i dr̄i 'ba r̄ulé r̄i gá írã ãzí ngo'bo-ngo'bo la kí cí; ãlu r̄i rú la Bõzéz̄i 'i ãzí r̄i 'bā rú Sēnē 'i.

⁵ Íra ngo'bo ãzí r̄i tu pá ndre ãngū úrú M̄ikimás̄i gâlé ru, ãzí r̄i ndre ãngū ándrá Gébā gâlé ru.

⁶ Yónat̄an̄i jo käril̄e ū'i 'bā góbéré ã'dí dr̄i kí ujílépi r̄i ní, mí amú, ãma amú zalé ãsikár̄i 'á ru ̄târlâlépi ku 'dã 'ba r̄ulé. Æzí r̄i s̄i Úpí la nõ icó ãzí ngalé ãma këjí gá rá be. Æko ãzí icó Úpí atrilé s̄i ãma pajó ku, ū'i 'bá ã'dí ndě rá tani 'bá ū'bí kí s̄i jôku 'bá were kí s̄i.

⁷ Käril̄e góbéré ū'i 'dindr̄i ã'dí dr̄i ujílépi r̄i jo ū'diní, "Mí idé ijó cí ími ásí 'bā ̄râlé ū'i 'di míni muké r̄i, ma bábá mi be ásí s̄i ãzila ídri s̄i."

⁸ 'Dã 'bā ūngukú gá, Yónat̄an̄i jo, "Múké, lê ãza ū'ba rú 'âlé, 'bā andré kí rû s̄i ãma beni.

⁹ Dr̄i kí jo la ãmaní, 'It̄e 'dãá kpere ãmaní acá agá ū'mi rú,' ãma pá tu ãngū ãmaní s̄i pá tujó r̄i gá ãmu ū'ba r̄ulé ku.

¹⁰ Wó dr̄i kí jo la, 'Imi amú ãma rú 'dõlé ã'dí gá' yã áni, ãma dó tñ 'bé s̄i gá ̄rû gâlé ru. 'Dí

la dó adru ãmaní ícétáŋjá Úpí 'bā sī kí fējó ãma drilé gá rī 'i."

11 Ijó 'dī sī i'da kí dó ru ãsikárī Filiſitínī drī 'baní. Æsikárī Filiſitínī drī jo kí, "Índre 'bá Íbūrānýā drī ãfū kí 'bú ū'baní galé sī ru үzjó rī kí agálé kí ãgā 'dā nu."

12 Æsikárī 'dī jo kí Yónatānī 'baní 'bá ãko ū'didrī ã'dí drī kí ujílépi rī be, "Ími amú ãma rú ã'dí gá 'dölé, ãma ïminí imbatáŋjá fē rá."

Ijó 'dī sī Yónatānī jo kärílē góberé ū'didrī ã'dí drī kí ujílépi rī ní mí átu áma vú gásí, "Úpí fē kí Isirayílī drī alé gá 'bo."

13 Yónatānī ayú ū'dī 'bā drī kí pá abe sī tujó үru gálé ū'dī 'bā kärílē góberé ū'didrī ã'dí drī kí ujílépi rī be. 'Bá Filiſitínī drī u'de kí Yónatānī drilé gá, kärílē ãko ū'didrī ã'dí drī kí ujílépi rī mu dó kí ú'dí trū ū'di vúlé gá 'dāá.

14 Æ'dí drídri rī gá Yónatānī kí kärílē góberé ãko ū'didrī ã'dí drī kí ujílépi rī be ū'dí kí ãgobi ãzí kí ügügō kälí ū'ri ãngū ãzí mgbø ãnirú nüsü ékā la agá.

Isirayílī 'bā 'bá Filiſitínī drī kí ndejó rī

15 Dā 'bā üngükú gá, ū'rī fi dó ãsikárī Filiſitínī drī kí agá 'bá kámbī gá rī kí ãzila ásé agá rī kí abe, yā kí dó sī ū'rī sī yā-yā. Æsikárī ãngū télépi rī kí ãzila 'bá 'bá ralépi rī kí abe idé kí ū'rī sī, üyákñyā aya dó sī ãngū. Ürī 'dī Adróŋá 'bā tì ãpélé nī la.

16 Æsikárī Sáwülö drī ãngū undrélepí Gibéyä Bénzämñi drī gá rī ndre ãsikárī iré kí dó ru kpékpé үcélé ãngū píri gásí.

17 'Dã 'bã ũngúkú gá, Sáwülõ jø 'bá ï'di abe rĩ 'baní, "Ílã ãzila ïmi ısu mání 'bá ãma agá 'dâ 'dá yu rĩ kí," kí mu 'bá kí lälé 'bo, ısu kí Yónâtãñí kí kärilé ï'di 'bã góbéré ã'dí drí kí ujillépi rĩ be 'dáyú.

18 Íjó 'dí sī Sáwülõ jø Ähíjä átáló ru rĩ ní, "Mí ají mání Sãndükü tì icíma drí Ädrónjá drí 'dô."* Sáwã 'dã sī Sãndükü Ädrónjá drí ï'di 'bá Isirayíl̄i drí kí abe 'dääá cí.

19 'Bo sáwã Sáwülõ 'bã dí agá íjó jø sī ãatalo kí abe 'dí gá 'dâ, úzánjá i'dó dó tulé ãngü ãsíkárí Fílísítiní drí 'bã kí sī ru trajó rĩ gá үrugená үrugená. Íjó 'dí sī Sáwülõ jø átáló Ähíjä ní, "Mí үrã ku, ímu áyu. Mí anzé ími drí."

20 'Dã 'bã ũngúkú gá, Sáwülõ kí ãsíkárí ï'didrí abe pírí үt̄í kí dó ru mujó ã'dí gá, ısu kí ãsíkárí Fílísítiní drí kí agá ãbänjá ãmbógo la fi kí drí gá ní, kí ru ūsõ agá ménéjá ã'dí drí kí sī ãyá-ãyá.

21 'Bá Íbüräniyä rú ándrá u'álépi 'bá Fílísítiní drí kí abe rĩ ko kí drí mulé 'bá Isirayíl̄i drí u'álépi Sáwülõ ãzila Yónâtãñí be rĩ 'bá rú sī ru icíjó ï'ba abe.

22 'Bá Isirayíl̄i drí ru үzilépi ãngü 'bé 'a rú Ifurayimü drí agá rĩ kí mu arelé la 'bá Fílísítiní drí mvu kí apálé rá, icí kí ru sī 'bá Fílísítiní drí kí vú drojó sī ã'dí 'dijó ï'ba abe.

23 Íjó 'dí sī Úpí pa dó sī 'bá Isirayíl̄i drí kí ú'dú 'dã sī ní, ãzila ã'dí 'dã mu ru isí trü kpere alí Bëfí Ávëní rá.

* **14:18 14:18** Bükü Íbüräniyä ãzila Gírikü tì mgbä sī rĩ ãzí rĩ jø kí, sáwã 'dã sī átáló Ähíjä sū dó ifódí 'bá Isirayíl̄i drí kí drilé gá.

Aza sī Sáwūlō na ūyō

24 Ū'dú 'dā sī 'bá Isirayílī drī kí ābírī fū dō kí tréyí, ā'dusíku Sáwūlō 'bā kí atrijó ūyō nañá sī cí rī sī jo, “Bá ākónā nalépi 'dī sī āngū nī drī ku rú rī āzíla má ūfē drī 'dī sī áma ārígó tī méró'bá 'ba rú ku rú rī, Ādrónjá 'bā wā ū'di rá.” Ijó 'dī sī 'bá āzí na dō sī ākō āzí āluñá la ku.

25 Āsíkárī kí dō mụ filé pírí mīrī agálé 'bo, ịsú kí ānú fi vū gá.

26 Kí mụ filé 'bo, ndre kí dō ānū 'i, wó ūrī ūyō nalé rī drī sī 'bá āzí ālu la su drī tī gá ku.

27 Wó Yónātānī 'bā ūyō átépī 'bā nalé sī 'bá kí atrijó āko āzí nañá gá cí rī arejó ku rī sī, su túré ū'dindrī gá rī jūrū ānū agálé, mbe ānū rá. ū'di dō mụ mbelé la 'bo, mīfī la ce dō rá āzíla ịsú dō ūkpó ū'dí ru.

28 'Dā 'bā ūngúkú gá, āsíkárī ū'dindrī 'bā āzí ālu la lū ū'diní, “Mí átépī atrī āsíkárī kí ūyō nañá sī, jo 'bá ākónā nalépi āndrū rá rī Ādrónjá 'bā wā ū'di rá, bā sī gápi félépi la 'bá kí sī acájó ābírī sī ūkpó kóru 'dī.”

29 Yónātānī jo, “Má átépī ají 'bā sī ūcōgō 'bá āmadrī 'baní nī. Índre drī má ịsú ūkpó ānú mání mbelé 'dī sī!

30 Míní ūrājó la rī sī údrī tá 'bá kí a'be agá ākónā ū'baní arálé méró'bá 'badrī rī kí na agá rá la mūkē la tá íngōpí yā? Āma ụ'dí tá nō 'bá Filiṣítinī drī kí ū'bí ru rá.”

31 Ū'dú 'dā sī 'bá Isirayílī drī ra kí āzíla ụ'dí kí dō 'bá Filiṣítinī drī kí i'dójó Mīkīmásī gá cajó Āyiyālónī gá. Āndē kí dō sī ụ'dí vúlé gá káyī.

32 'Bá 'dī afu kí ru āko ī'baní arálé rī kí drī gá, ra kí kābīlō, īndrī, tī āzíla ulí kí kí 'bárá vū gá āzíla na kí kí ārí trū mūtú.

33 'Bá āzí jø Sáwūlō ní, "Índre, āsíkárí kí ijó ūnzí la idé Úpí ụru'bá gá ī'baní īzá najó ārí trū rī sī."

Sáwūlō jø, "'Dī ijó ūnzíkānā la, mí ālī mání írā āmbogó la."

34 'Dā 'bā ūngúkú gá, jø dó, "Ímu 'bá 'ba rūlé, ijø ī'baní 'ba ají kí tī, āzíla kābīlō ī'badrī kí 'dölé. 'Ba ulí kí kí āzíla 'bā na kí kí 'dâ. Lē īmi idé ijó ūnzí Úpí rú īzá najó 'dī sī ārí drī ala gá cí ku."

Ijø 'dī sī 'bá ālu ālu ají kí dó tī āzíla kābīlō ī'ba drī kí īnī 'dā sī ulilé 'dāá.

35 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwūlō sì dó ālítárí Úpí ní, 'dī pâlé dr̄idrī ī'diní ālítárí sijó Úpí ní rī 'i.

36 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwūlō jø dó, "Ādro kí 'bá Filiṣitínī drī kí vú īnī ārā kpere āngū 'bā ụwí agá, lē āma ụ'dí kí kí pírí 'bá āzí ālu la 'ba ace ku."

Umvi kí ī'diní, "Mí idé ijø cí īmi ásí 'bā ūrälé ī'di muké rī."

Wó átáló jø, "Lē āzí kí Ādrónjá 'dâ rá ká."

37 Ijø 'dī sī Sáwūlō zì dó Ādrónjá 'i, "Ādrónjá āma icó dó 'bá Filiṣitínī drī kí vú drolé rá yā? Mí icó kí félé āma Isirayílī rú 'dī drī gá rá yā?" Wó ụ'dú 'dā sī Ādrónjá umvi ī'di ku.

38 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwūlō jø dó, "Ijø ūnzí la cí! īmi āsíkárí dr̄iléka rú 'dī īmi amú pírí 'dölé, lē āndrū kí a'di iza ijø ní yā rī 'i.

39 Úpí Isirayílī palépi rī 'bā adrujó ídri rú rī áni, ána ūyō ī'di rú sī 'bá ūnzīkānā ngalépi rī 'bā drā nī. Drī táni adru mā ngópi Yónātānī 'i tí, lē 'bā drā rá." Wó 'bá ází ape tī sī lūjó la ī'diní ūnzīkānā āfū íngōlé yā rī gá ku.

40 'Dā bā ūngúkú gá Sáwūlō jo, "Bá pírí Isirayílī drī 'baní, ītu pá 'dāá, áma mā ngópi Yónātānī be áma pá tu 'dō."

Umvi kí ī'diní, "Mí idé ijó cí ími ásí 'bā ūrälé ī'di muké rī 'i."

41 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwūlō zì Úpí 'i, Ādrónjá Isirayílī drī, "Mí umvi ándrū átí'bó mídrī tī ku á'du ijó sī yā? 'Bárī ílū ámaní 'bá ūnzīkānā gá rī ázila 'bá ijó kó ru rī 'i." 'Dā 'bā ūngúkú gá, 'be kí dó jēgē, jēgē 'de dó Yónātānī kí drī gá Sáwūlō be, isú 'bá kí ijó kóru.

42 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwūlō jo, "Í'be jēgē ámā drīdríñi gá mā ngópi Yónātānī be." Isú 'bā Yónātānī 'i.

43 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwūlō zì Yónātānī 'i, "Ílū mání mí idé á'du ijó yā rī 'i."

Ijó 'dī sī Yónātānī jo ī'diní, "Má ãpē lú ãnú 'bīlé túré áma drī gá rī 'bā drīlé sī. Índre, jō drā rú yā áni ma bábá sī drājó."

44 Sáwūlō jo, "Yónātānī, lē ídrā rá ijó míni idélé 'dī sī, jō íni ku Ādrónjá 'bā co ma jōku 'bā 'dī ma rá."

45 Wó ãsíkárī jo kí Sáwūlō ní, "Ílē Yónātānī patáñá ãmbógó 'dī ajílépi Isirayílī ní 'dī 'bā drā rá yā? Icó ku, ándá-ándá ru Úpí ní adrujó ídri rī áni, ī'di 'bā drī'bí ífí álu la icó vū alólé ku á'dusíku nga ází ándrū 'dī áni rá la ázákoma

Ãdróná dr̄i s̄i." Ijó 'd̄i s̄i 'bá pa kí dó s̄i Yónātānī rá, 'bā dr̄a s̄i ku.

⁴⁶ 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwūlō atr̄i dó ãsikár̄i kí 'bá Filisítin̄i dr̄i kí vú bñjá gá cí, 'bá Filisítin̄i dr̄i apá kí dó s̄i ī'badr̄i āngū gâlé.

Sáwūlō 'bā ã'd̄i 'dijó méró'bá Isirayíl̄i dr̄i kí abe r̄i

⁴⁷ Sáwūlō la dó mu acálé úpí ru 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí dr̄ilé gá 'bo, 'd̄i ã'd̄i méró'bá ī'badr̄i kí abe wókō pírí kí agá s̄i. 'Bá Mūwábū dr̄i kí, 'bá Āmón̄i dr̄i kí, Ídōmū 'i, ūpi Zóbā gá r̄i kí, ãzila 'bá Filisítin̄i dr̄i kí abe. Āngū ī'diní t̄i jajó cí r̄i gá ī'di kí ndē rá.

⁴⁸ 'D̄i ã'd̄i ásí ūkpó s̄i ndē s̄i 'bá Āmälék̄i dr̄i kí rá, pa 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí 'bá kí ralépi r̄i kí dr̄ilé gá rá.

⁴⁹ Sáwūlō 'bā anzi kí Yónātānī 'i, Isív̄i 'i, Mál̄k̄i Súwā 'i, izzép̄i kāyú r̄i rú la Mérábū 'i, ãzila vúlénjá r̄i rú Míkál̄i 'i.

⁵⁰ Ūkū 'bā rú Āhñowámū Āhímáz̄i izzép̄i 'i. Āmbógó ī'didr̄i ãsikár̄i kí dr̄ilé gá r̄i Nér̄i ngópi Ābñér̄i 'i, Nér̄i ándrá Sáwūlō 'bā átidr̄i 'i.

⁵¹ Sáwūlō 'bā átépi Kís̄i kí Nér̄i Ābñér̄i 'bā átépi be kí Ābiyélf̄i 'bā anzi kí.

⁵² Sáwā Sáwūlō 'bā adrujó ūp̄i gá r̄i s̄i 'd̄i ã'd̄i ásí pírí s̄i 'bá Filisítin̄i dr̄i kí abe, Sáwūlō dr̄i kār̄ilé ãzi ásí ūkpó jōku ūndūwā tr̄u la ndre, ī'di ī'di a'dú 'bälé ãsikár̄i ī'didr̄i kí agá.

15

Ãdróná gā Sáwūlō úpí ru úmgbé

1 Ү'dú ãlu Sámũwẽl̄i jо Sáwüлö ní, "Úpí ãpẽ áma tì sї ãdu ūsujó ími drї gá míni sї adrujó 'bá Isirayíl̄i drї kí drilé gá úpí ru, ijó 'dї sї lë mí are ijó Úpí 'bã jolé rї 'i.

2 'Dї ijó Úpí Ūkpó 'dípi 'bã jolé rї, 'Ma drřrima fě 'bá Āmälékї drї 'baní, ijó ándrá ūbaní 'bá Isirayíl̄i drї 'baní gېři ugajó úmgbé ūbaní ãfujó Mísírї gálé rї sї.

3 Ú'dí'da ïmu ã'dí gá 'bá Āmälékї drї 'ba rú, lë ïmi ү'dí kí píri ãko ūbadrї kí abe ãgobji, ūkú, anzi níri, ūrekenjá, tì, kãbõlõ, ūndrї, ngämíyã ãzila kãyñõ kí abe.' "

4 Ijó 'dї sї Sáwüлö umve dó ãsíkárї ū'didrї kí ãzila lã dó kí Tělěyímü gá 'dãá, ãsíkárї pá sї rї kí 200,000 ãzila 10,000 rї kí angájó Yúdã gá.

5 Sáwüлö kí ãsíkárї ū'didrї abe mu kí dó tawñiň Āmälékї drї gá ãzila zì kí dó ru á'bü agá sї kí tějó.

6 'Dã 'bã ūngukú gá, jо 'bá Kéní drї 'baní, "Ifú ïmi a'be 'bá Āmälékї drї kí á'düsí, ma mu ïmi ūlikilé ū'ba abe ku rá ã'dusíku ïmi i'da ándrá ási ìgbې 'bá Isirayíl̄i drї 'baní gېři agá sáwã ū'baní ãfujó Mísírї gálé rї sї rá." Ijó 'dї sї 'bá Kéní drї ãfú kí dó sї 'bá Āmälékї drї kí agálé rá.

7 'Dã 'bã ūngukú gá, Sáwüлö i'dó dó ã'dí 'bá Āmälékї drї kí abe i'dojó Hâvylã gá cajó Súrї gá ndě kí rá, 'dї wókõ ūtû 'bã ãfú agá Mísírї gálé ru rї gá.

8 Rü kí úpí Ägágї 'bá Āmälékї drї idri rú, wó ү'dí kí 'bá Ägágї drї kí píri ménéñá sї.

9 Wó Sáwüлö kí 'bá ū'didrї kí abe a'be kí Ägágї idri ãzila a'be kí ãko kãbõlõ, tì, ūndrї, kãjoña use

ũniyambamba rĩ kí pírí rá. Iza kí lú ãko ãzí kóru jõku ũnzíkänä rĩ kí áyū.

10 'Dã 'bã ũngukú gá, Úpí jo íjó Sámũwẽl̄i ní,

11 "Má u'á ūcõgõ sī mání ándrá Sáwülõ 'bajó úpí ru rĩ sī, a'dusíku uja mání ru ũngukú ãzila ūbí ãzítáñá madr̄í kí vú ku." Sámũwẽl̄i acá ūmbã sī ī'diní íjó 'dĩ arejó rĩ sī ãzila 'bã mämálá Úpí dr̄ilé gá ìní ãrã.

12 Sámũwẽl̄i angá ū'bútiníní sī mujó dr̄í үfujó Sáwülõ be, wó újø ī'diní, "Sáwülõ mu Kär̄iméli gá sī mujó i'dá sī amujó ī'di 'bã íjó igájó rĩ sijó, ãzila alí 'dää rĩ sī mujó Gilīgál̄i gá."

13 Sámũwẽl̄i la mu calé ī'di rú 'bo, Sáwülõ zì ī'di ãyïkõ sī jo, "Ásí ïgbë Úpí dr̄í 'ba adru mí be, má ūbí ãzítáñá Úpí dr̄í kí rá."

14 Wó Sámũwẽl̄i jo, "Ãko ãzí akýlépi áma bïlé gá kãbïlõ jõku tì 'bã áwáñá áni 'dĩ kí ã'du?"

15 Sáwülõ umvi, "Ãndá, ãsïkárí ají kí ãko 'dĩ kí angájó 'bá Ämälék̄í rú rĩ 'badr̄í kí agâlé, a'dusíku a'be kí kãbïlõ ũniyambamba 'dĩ kí tì abe sī mujó ídétáñá idéjó Úpí nî, wó áma ïlïk̄í ãko ãzí 'dĩ kí pírí rá."

16 Sámũwẽl̄i jo dó Sáwülõ ní, "Mí ïyãñã tú, mí ají álū dr̄í míni íjó Úpí 'bã jolé mání ìní ájë rĩ sī rĩ 'i."

Sáwülõ jo, "Ílū mánî."

17 Sámũwẽl̄i jo ī'diní, "Míní ándrá ími ma agá fú rĩ gá, mí acá ándrá súrú Isirayíl̄i dr̄í 'bã dr̄ilé ru ku yã? Úpí ūsū ãdu ïmi dr̄í gá mí acá dó sī úpí ru Isirayíl̄i kí dr̄í gá.

18 Úpí pē ími tị ãzí gá jo, ‘Ímu, mí ụ'dí 'bá Æmälék̄i dr̄i ijó ūnzí tr̄u 'dā kí pírí, i'dí ã'dí ū'ba abe kpere míni kí ū'lík̄i agá pírí.’

19 Mí are Úpí tị ku la ã'du ijó sī? Mí afu mi ãko rajó ãzíla mí idé ijó ūnzíkānā 'dī Úpí mélét̄i gá iní la ã'du ijó sī?”

20 Wó Sáwül̄o jọ Sámũwẽl̄i ní, “Má are Úpí tị rá, ámu ijó ū'diní sī áma tị pējó r̄i gá rá. Má ají úpí Ägáḡi Æmälék̄i 'badr̄i ūnd̄i ãzíla má ū'lík̄i 'bá Æmälék̄i dr̄i kí pírí rá.

21 Äsíkár̄i a'dú kí ãko ūniyambamba ū'baní arálé kâbîl̄o, tị, ūndr̄i ru r̄i kí sī amújó idétáŋ̄á idéjó Úpí Ädrón̄á ãmadr̄i ní Giliigál̄i gá.”

22 Wó Sámũwẽl̄i umvi ū'diní:
“Ijó Úpí ní ayík̄o félépi r̄i ū'di ã'du: ū'di tị arejó
r̄i 'i, jōku ãko ãwā'difô rú r̄i fējó ū'diní r̄i 'i
jōku idétáŋ̄á?

Úpí tị arejó r̄i ndē ū'diní idétáŋ̄á idéjó
kâbîl̄o ūnî-ambamba úsâ rú r̄i si r̄i rá,
23 ã'dusíku Úpí tị gâjó r̄i ū'di ijó ūnzí cécé mujó
ãndr̄ik̄e gá r̄i áni,
ãzíla ãfó ū'di cécé ãdroṇ̄a ūnzõ rú r̄i kí ūnzijó
r̄i ani.

Míní Úpí tị gâjó úmgbé r̄i sī,
gâ mi adrujó úpí ru úmgbé.”

Sáwül̄o 'bā mâmálá sī trütáŋ̄á a'ijó

24 Sáwül̄o jọ dó Sámũwẽl̄i ní, “Má iza rá mání
ãzítáŋ̄á Úpí dr̄i kí arejó ku ãzíla mání imbátáŋ̄á
mídr̄i kí arejó ku r̄i sī. Má idé ū'r̄i sī 'bá kí sī ãzíla
má are dó sī ijó ū'badr̄i áyụ.

25 Ú'dî'da má a'í mi, ítrū ijó ūnzí mádr̄i rá ăzila ígõ má be vúlē lé, ijó 'dî s̄i ma dó s̄i mü Úpí ūnzilé ben̄."

26 Wó Sámũwẽl̄i jø Sáwûl̄o ní, "Má icó gõlé mi be ku. Ígã ijó Úpí dr̄i arelé úmgbé, Úpí gã mi adrujó úpí ru 'bá Isirayil̄i dr̄i kí dr̄ilé gá 'bo."

27 Sámũwẽl̄i ní ūngúkú uja agá s̄i dr̄i kojó 'dî gá 'dâ, Sáwûl̄o rü dó ūdi 'bâ kánzû t̄i, kánzû t̄i ce dó s̄i rá.

28 Sámũwẽl̄i jø dó ūdiní, "Ãndrū Úpí ce dó ūpí Isirayil̄i dr̄i mídr̄i 'dâ r̄i s̄i rá ăzila fẽ ūdi jirání mídr̄i ími ndélépi rá r̄i dr̄i.

29 Ädróná Isirayil̄i dr̄i dízâ rú r̄i icó ūnzõ alilé ku jõku uja ru ásí ku, a'dusíku adru 'bá áni s̄i ru ásí ujajó rá la ku."

30 Sáwûl̄o umvi ūdiní, "Án̄i rá má iza ijó rá, wó má a'í mi mání ūnzitâjá fẽjó 'bá ūyõ mádr̄i kí dr̄ilé gá ăzila 'bá Isirayil̄i dr̄i kí dr̄ilé gá; mí ãgõ dó má be, ijó 'dî s̄i ma dó s̄i mü Úpí Ädróná mídr̄i ūnzilé."

31 Ijó 'dî s̄i Sámũwẽl̄i a'í dó rá gõ kí dó s̄i Sáwûl̄o be ăzila Sáwûl̄o ūnzí dó s̄i Úpí rá.

32 'Dâ 'bâ ūngúkú gá, Sámũwẽl̄i jø dó, "Mí ají mání úpí Ämälék̄i dr̄i Ägáḡi 'i."

Ägáḡi amú dó ūdi rú 'dõlé ūr̄i kóru ăzila jo, "Ãndá-ãndá ru má icó dó ăzá drâ dr̄i ūtrikâlé ku."

33 Wó Sámũwẽl̄i jø,
"Cécé ménéjá mídr̄i 'bâ ūkú kí fẽjó adrujó anziñá kóru r̄i áni,
ijó 'dî s̄i mí ãndré vâ adru ūkú kí agá ngótíñá kóru."

Ãzila Sámũwẽlĩ aga dó Ægágĩ káyĩ Úpí Ædróná drilé gá Giliigálĩ gá 'dãá.

³⁴ 'Dã 'bã ũngúkú gá, Sámũwẽlĩ mu dó Rámã gá, wó Sáwülö mu dó ĩ'didrì lícô gá Gibéyã gá.

³⁵ Sámũwẽlĩ mu Sáwülö ndrelé ĩdí ku kpere ĩ'di 'bã drã agá, ri awálé Sáwülö sã rá tí, Úpí ri u'álé cãndí sã ĩ'diní Sáwülö 'bajó úpí ru 'bá Isirayílĩ drì kí drilé gá rã sã.

16

Sámũwẽlĩ 'bã Dãwúdĩ 'bajó úpí ru r̃

¹ U'dú ãlu Úpí jo Sámũwẽlĩ ní, "Mi dó awá Sáwülö sã mání ĩ'di gãjó úpí ru 'bá Isirayílĩ drì kí drilé gá úmgbé rã sã íngõpí yã? Ítõ ãdu újé gá ãzila ímu. Ma ími tì pë Yésë Bëtélöhémü gó ru rã rú, ã'dusíku ápë anzi ĩ'didrì kí agá ngótíñá ãlu adrujó úpí ru 'bo."

² Wó Sámũwẽlĩ jo, "Ma mu íngoní ru? Sáwülö drì ĩjó 'dã are rá ĩ'di áma 'dì rá."

Úpí jo ĩ'diní, "Í'du tì kërì la mí be ĩndí ĩjò, 'Má amú ídétáñá idélé Úpí ní.'

³ Mí umve Yésë ídétáñá 'dã gá ĩndí, ma mu míni mí idé ã'du yã rã lülé rá. Mi mání ãdu ūsú ngótíñá mání i'dalé míni rã drì gá."

⁴ Sámũwẽlĩ idé dó ĩjó Úpí 'bã jolé rã rá. ĩ'di mu acálé Bëtélöhémü gá 'bo, 'bá ĩyõ tawũnõ drì amú kí drì ūfulé ĩ'di be ãzila үru'bá la kí dì yã sã yã yã. Zì kí ĩ'di, "Mí amú ásí ĩgbé sã yã?"

⁵ Sámũwẽlĩ jo, "'E, má amú ásí ĩgbé sã, má amú ídétáñá idélé Úpí ní. Ími idé ïmi ãlá ru ïmi amú dó sã ídétáñá gá ma be." 'Dã 'bã ũngúkú gá, 'bã

dó Yésē ãlá ru anzi ū'didrī kí abe ãzíla umve dó sī kí ídétáŋjá gá 'dõlé.

⁶ Kí dó mu acálé 'bo, Sámūwēlī ndre dó Íllyábū 'i ãzíla ūrā dó, "Ãndá-ãndá ru ngótíŋá Úpí 'bā sī ãdu ūsūjó drī la gá rī gápi pá tulépi Úpí dr̄ilé gá 'dī."

⁷ Wó Úpí jø Sámūwēlīní, "Índre ū'di i'dáŋjá sī jōku ãzo sī ku, ã'dusíku ágā ū'di úmgbé. Úpí ndre ãko kí 'bá 'bā kí ndrelé rī áni ku. 'Bá kí ãko ãmvé ãmvélé ru rī kí ndre, wó Úpí la 'bá ásí ndre."

⁸ 'Dā 'bā ūngúkú gá, Yésē umve dó Abñadábū 'i ãzíla fē dó ū'di alilé Sámūwēlī dr̄ilé gâsī. Wó Sámūwēlī jø, "Úpí pē átā 'dī 'i ku."

⁹ Yésē fē Sámā alilé Sámūwēlī dr̄ilé gâsī, wó Sámūwēlī jø, "Úpí pē vâ 'dī ku."

¹⁰ Yésē fē anzi ãgobí ū'didrī ázîrī rī kí alilé Sámūwēlī dr̄ilé gâsī, wó Sámūwēlī jø ū'diní, "Úpí pē 'dī kí ku."

¹¹ Ijó 'dī sī Sámūwēlī zì dó Yésē 'i, "Anzi ãgobí mídrī kí gápi pírí 'dī yā?"

Yésē umvi, "Ngótíŋá vúlé rī drī kâbñlō kí ucéŋjá gâlé 'dā."

Sámūwēlī jø, "Ípē 'bá ãzí tì sī ū'di umvejó ãma icó rilé vû gá ku kpere ū'di 'bā acá gá rá ká."

¹² Ijó 'dī sī Yésē pē dó 'bá tì mûlé ū'di ajilé ãzíla ájí dó ū'di rá. ū'di ándrá 'bá ãzí ūnñ-ambamba, ūru'bá la 'bā sī díjó dī-dī ãzíla mifí la 'bā kí sī adrujó ãlá íni la.

'Dā 'bá ūngúkú gá, Úpí jø dó Sámūwēlīní, "Ù'di gápi 'dī, ínga ãzíla mí ūsū ãdu drī la gá."

13 Ijó 'dī sī Sámũwẽl̄i a'dú újé ãdu trū ū' dī 'bā ajilé rī ãzila ūsū dó sī ãdu Dãwúdī drī gá ãzila i'dojó ū'dú 'dā sī mujó drī gá úríndí Úpí drī así rilé Dãwúdī drī gá ūkpó trū. 'Dā 'bā ūngukú gá, Sámũwẽl̄i gō dó vúlé Rámā gá.

Dãwúdī 'bā ãzī ngajó Sáwülō ní rī

14 Úríndí Úpí drī a'be dó Sáwülō rá, ãzila Úpí ãpē dó úríndí ūnzí ru tõlé Sáwülō agá sī ū' di ūcāndijó.

15 Äti'bo Sáwülō drī jø kí ū' diní, "Índre úríndí ūnzí angálépi Ädrónjá drī rī la ími ūcāndī nī.

16 Lē úpí 'bā fē ãzítájá äti'bo ū' didrī 'baní sī 'bā ãzī ū' dī colépi la ndrūjó. Sáwā úríndí ūnzí 'bā ími ūcāndijó rī sī, ū' di dó sī míni ū' dī co mi dó sī ími ūryu'bá amá muké."

17 Ijó 'dī sī Sáwülō jø dó äti'bó ū' didrī 'baní, "Müké ūndrū 'bā ãzí ū' dī colépi muké la ími ájí ū' di má rú 'döle."

18 Äti'bo ū' didrī 'bā ãzí ãlu la jø, "Ándre Yésë Bëtélëhemü gó ru rī 'bā ngópi nī ū' dī co sī cé. ū' di ūnduwá ru ãzila ūkpó ru ásí la mba rá, ū' di a'dí 'di ūrī kóru. ū' di ijó jø ífí trū, ū' di ūnī-ambamba rú, ãzila Úpí vā ū' di be cí."

19 Ijó 'dī sī Sáwülō pē dó 'bá tì Yésë rú ãzila jø, "Mí ãpē mání mī ngópi Dãwúdī kãbïlō ucélépi rī tì."

20 Ijó 'dī sī Yésë a'dú dó kãyinõ, ūdrõ dó mukatí drī la gá, a'dú góbéré wáyinõ tõjó ala gá cí rī, a'dú vā ūndrī mülükündū la ãzila pē dó sī Dãwúdī tì Sáwülō rûlé.

21 Dãwúd̄i mü Sáwül̄o rûlé rá ãzíla i'dó ãzí ngalé ū'ni. Sáwül̄o lë ū'ni ambamba, ãzíla acá dó s̄i Sáwül̄o 'bã 'bá Ménéñá ã'dí dr̄i kí ujílépi r̄i rú.

22 'Dã 'bã ūngúkú gá, Sáwül̄o p̄e ú'dúkó t̄i Yésē ní jo, "Ífē Dãwúd̄i 'bã ãs̄i ãzí ngalé mán̄i ã'dusíku má u'á ū'ni s̄i ãyíkõ s̄i."

23 Úríndí ūnzí angálépi Ædrónjá dr̄i r̄i dr̄i dó Sáwül̄o ūcānd̄i, Dãwúd̄i la dó ū'ni 'bã ū'dí a'dú colé. 'Dã 'bã ūngúkú gá, Sáwül̄o la dó ru amá muké, ãzíla úríndí ūnzí la dó ū'ni a'be rá.

17

Dãwúd̄i kí Gūl̄iyátō be

1 Ú'dú 'dã s̄i, 'bá Filišítin̄i dr̄i tra kí ãsikár̄i ū'badr̄i kí s̄i mujó ã'dí gá Sókõ gá, 'dī Yúdā gá, tra kí ru dr̄idr̄in̄i Sókõ 'badr̄i Æzékä be r̄i gá, 'dī Ífisi Dãmímü gá.

2 Sáwül̄o kí ãsikár̄i Ísirayil̄i dr̄i kí abe tra kí dó ru á'bü 'a Élã dr̄i agá, se kí dó ru láyin̄i s̄i s̄i mujó 'bá Filišítin̄i dr̄i 'ba rú ã'dí gá.

3 'Bá Filišítin̄i dr̄i utu kí pá 'bé ãzí r̄i dr̄i gá ãzíla 'bá Ísirayil̄i dr̄i utu kí pá 'bé ãzí r̄i dr̄i gá, á'bü kí dr̄idr̄in̄i gá cí.

4 Kéjéñi 'bá Filišítin̄i rú r̄i 'badr̄i 'bá rú Gūl̄iyátō 'i, ū'ni 'bá ãzí Gátü gá la, ū'ni 'bá ãzo үr̄ugálé ru r̄i ū'ni fifti úrôm̄i.

5 S̄u kõfíyä ã'dí dr̄i idélé bürônz̄i s̄i r̄i dr̄ikä gá cí, ãzíla s̄u bõngó ã'dídr̄i ū'ni idélé aya bürônz̄i s̄i la kí cí, ãzíla bõngó idélé bürônz̄i s̄i r̄i kótró gá.

⁷ Ājú céke ū'didrī use cécé ife 'bá bōngó cālépi rī 'bā kí sī bōngó cājó rī áni. Ājú sī aya rú rī ãnzī lā kilō ázīrī, 'bá ãko ū'didrī ã'dí drī kí ujílépi rī ū'di ū'dí 'bā drīlé gá.

⁸ Gūlīyátō tu pá za dó ú'dúkó ụru gá sī ãsīkárī Isírayílī drī 'ba rūlé, "Ími үtī ími íni ã'dí gá yā? Ími үrā má adru kékéjní Fílísítínī 'badrī ku yā? Ími adru ãtí'bó Sáwülö ãni la ku yā? Ími ãpē mání 'bá ãlu ími agá 'dâ la 'bā ãzí 'bā así ã'dí gá má rú 'dölé.

⁹ Drī áma 'dí rá, ãma dó acá ãtí'bó ími ani la rú. Wó ádrī ū'di 'dí rá, ími acá ãtí'bó ãma ãni la rú."

¹⁰ Fílísítínī gô jo, "Ma drīnzá fē ãsīkárī Isírayílī drī 'baní ándrū, ifē mání 'bá ãlu ãma dó sī ãma co ū'di be ãlu kí ãlu be."

¹¹ Sáwülö kí mụ 'bá Isírayílī drī abe íjó Fílísítínī gô 'bā jolé rī arelé 'bo acá kí cāndí sī ãzíla үrī sī.

Yésē pē Dāwúdī tī ãngū ã'dí drī gálē

¹² Dāwúdī ū'di ándrá ágóbí umvelé Yésē Ífūrátā gó ru rī 'bā ngópi, angájó Bëtélhéhmü gá 'dí ãngū Yúdā drī agá. ū'di 'bā anzi ágóbí rī kí pírí rī gá ãrõ ãzíla sáwā Sáwülö ngárī sī ū'di dó 'dí sī ïdránígó ru.

¹³ Anzi Yésē drī na kāyú rī mụ kí Sáwülö trū ã'dí gálé ïndī, ngótíñá kāyú rī Íllyábū 'i, үrī rī Ábññadábū 'i, na rī Sámā 'i.

¹⁴ Dāwúdī dó ngótíñá ãsijó rī 'i, ãnzi kāyú na 'dí mụ kí ã'dí gálé Sáwülö trū ïndī,

15 wó Dāwúdī ri acílé Sáwūlō rûlé ãzíla ri vâ gôlé vûlé átépî 'bã kãbîlõ kí ucélé Bëtélëhémû gâlé.

16 U'dú kâlísû 'dîpí ú'dú ãlu ãlu sî Gûlîyátô la amú pá utulé ү'bûtî sî ãzíla ïndró sî ãsîkárî Isirayîlî drî kí drîlê gá.

17 U'dú ãlu Yésê jø ngópî Dâwúdî ní, "Mí agu mí ádrípika 'baní ãná übîlê rá gûfá ãlu 'dî kí mûkâtî muindrî 'dî kí abe ū'ba rû kâmbî ãsîkárî drî galé gbôrû.

18 Mí agu vâ lésú kûlépi rá 'dî ãsîkárî ãmbogó ãsîkárî álifû ãlu kí drîlê gá rî ní ïndî. Índre mí ádrípika kí ígoní yâ rî, mí ají dó sî mání ijó kí tî gá rî ïndî.

19 Mí ádrípika kí Sáwûlô abe ãsîkárî Isirayîlî drî kí trû á'bû 'a Élâ drî gá kí ã'dí 'dî 'bá Fîlîsítînî drî kí abe lé 'dâ."

20 Dâwúdî angá ү'bûtînînî ãzíla a'be dó kâbîlõ kí 'bá ãzí kâbîlõ ucélépi la be, 'dû ãko fêlé rî kí trû mujó átépî Yésê 'bã jolé rî áni. Ca dó kâmbî galé isú 'dî sî ãsîkárî kí ru itú sî mujó ãngû ã'dí drî galé, kí dó úngó ã'dí drî ngo agá.

21 Æsîkárî Isirayîlî drî kí Fîlîsítînî drî kí abe үtî kí 'dî sî ru a'dí gá, ãsîkárî ãlu ãlu ndre kí ru ãsîkárî méró'bá ru rî be ndre-ndrê.

22 Dâwúdî a'be ãko ū'diní agûlé rî kí ágóbî ãko kí tâmbalépi rî drî, ãzíla afû ru ãsîkárî 'bá rûlé sî ádrípika kí zijo.

23 ū'diní ijó jø agá ádrípika kí abe, Gûlîyátô kékjéñi 'bá Fîlîsítînî rû rî 'badrî, ãfû ãsîkárî kí agâlé ãzíla za ú'dûkó sî údu rî áni re, wó Dâwúdî are ijó ū'di 'bã jolé rî kí rá.

24 Āsīkárī Isirayílī drī drī kí ñ'i di ndre 'bo kí píri apá үrī sī rá.

25 Āsīkárī Isirayílī drī ri kí ru uzilé, "Índre ágóbí ăfūlépi 'dī rá yā? Í'di ăfū ú'dú ălu ălu sī 'bá Isirayílī drī kí idelé. 'Bá ñ'i di 'dilépi rī ní úpí la málī ămbógó la fē rá. Í'di vā 'bá 'dā ní ñ'i di 'bā ăzépí fē үkú ru ăzila ñ'i di 'bá lícó 'dā agá rī kí nze mūsórō 'bená gá rá 'bá Isirayílī drī kí agá 'dā."

26 Dāwúdī zì āsīkárī pá tulépi ñ'i di andre gá rī kí, "Ála 'bá Fílísítinī gó 'dilépi ăzila drīnzá 'bá Isirayílī drī kí drī gá rī wūlépi rá rī ní ă'du fē? Ágóbí la Fílísítinī gó ru itärälé ku drīnzá félépi āsīkárī Ädrónjá ídri rī drī 'baní 'dī dō ă'di 'i?"

27 'Bá 'dī ri kí Dāwúdī ní ijó 'dī amvilé ădídí, "Ăndá-ăndá ru, 'dī ijó úpí 'bá mūlé idélé 'bá ágóbí 'dā 'dilépi rá rī ní rī 'i."

28 Dāwúdī 'bá ádrípí kāyú ălīyábū la mū Dāwúdī arelé ijó jo agá 'bá 'dī kí abe, ămbă na dō ñ'i di Dāwúdī ní ăzila zì dō ñ'i di, "Mí amú 'dölé ă'du gá? Mí a'be dō kābīlō kí ă'di drī? Ánī mi ăfó ru ăzila ími ijó ănzí rī lóló. ălē íni ngá ă'dí 'dī ndrelé ăndí."

29 Dāwúdī umvi, "Má idé dō ă'du? Má icó dō ijó jolé ku yā?"

30 Uja ru ádrípí rú 'dā rī sī 'bá ăzí rī rú, ăzila zì zitáñjá ălu 'dā ădídí, 'bá umvi kí ñ'diní tá ălu 'dā áni.

31 Ijó Dāwúdī 'bá jolé rī kí 'bá 'dī are kí kí rá ăzila agü kí kí lülé Sáwūlō ní, Sáwūlō ăpē dō sī 'bá tì sī ñ'i di umvejó.

32 Dãwúd̄i jø Sáwül̄o ní, “Bá ãzí 'bã ásí 'ba umvú ágóbí Filiſitín̄ rú 'd̄i s̄i ku, ãtí'bó mídr̄i la m̄u ū'di rûlé ã'd̄i gá rá.”

33 Sáwül̄o umvi ū'diní, “Mí icó mulé ágóbí Filiſitín̄ rú 'd̄i rûlé ã'd̄i gá ku, mi dr̄i ngótin̄á, wó i'dó andrá ã'd̄i 'dilé kâr̄lē s̄i.”

34 Wó Dãwúd̄i jø Sáwül̄o ní, “Ãtí'bó mídr̄i la jõ átép̄i 'bã kâbîl̄o kí ucé, kẽm̄i jõku ūböḡu dr̄i jõ amú kâbîl̄o 'dulé kâbîl̄o kí agá yã áni,

35 ma vú la b̄i, ma kâbîl̄o 'dã apá t̄i la gá r̄i s̄i rá, wó dr̄i angá áma dr̄i gá tr̄u, ma ū'di r̄u t̄i'bí gá, ma ū'di co ãzila ma ū'di 'd̄i rá.

36 Ætí'bó mídr̄i 'd̄i kẽm̄i kí ūböḡu be ū'r̄i trá rá, Filiſitín̄ gó ru itârâlépi ku 'd̄i, ma ū'di 'd̄i cécé ū'bã ãzí áni, ã'dusíku ū'diní dr̄inzá fẽjó ãsikári Ädrónjá ídri r̄i dr̄i 'baní r̄i s̄i.

37 Úpí áma apálépi kẽm̄i ãzila ūböḡu 'bã únuká gá rá r̄i la áma pa ágóbí Filiſitín̄ gó ru 'd̄i dr̄i gá rá.”

Sáwül̄o jø Dãwúd̄i ní, “Ímu ãzila Úpí 'ba adru mí be.”

38 'Dã 'bã ūngúkú gá, Sáwül̄o ūsú dó Dãwúd̄i 'bõngó ū'didr̄i ã'd̄i dr̄i kí s̄i, s̄u dó kóf̄i ã'd̄i dr̄i ãzila kõfíyã idélé bûrônzí s̄i r̄i dr̄i la gá.

39 Dãwúd̄i umbé ū'di 'bã ménéñá ãko ã'd̄i dr̄i kí dr̄i gá, ko dó dr̄i mulé ací tr̄u s̄i kí ū'bijó, ã'dusíku ayú jõ dr̄i ãko 'd̄i kí ídu ku.

Dãwúd̄i jø Sáwül̄o ní, “Má icó mulé ãko 'd̄i kí tr̄u ku, ã'dusíku s̄i kí ma ku.” Ijó 'd̄i s̄i tr̄u dó s̄i kí rá.

40 'Dã 'bã ūngúkú gá, 'd̄u dó ū'di 'bã túrê dr̄i gá 'dâ ūnd̄i, uya írã ūré la kí tõwú 'bälé ū'di 'bã béḡi

sī acíjó kābīlō ucé trū rī agá, 'dú ū' dī bā rōgbógbō drí gá 'da īndī ãzila mū dó sī ã'dí gá Filisítinī gō rûlé.

⁴¹ Isú 'dī sī Gūlīyátō Filisítinī gó ru rī, amú 'bá ū' dī 'bā góbéré ã'dí drí kí ujílépi rī be drílé gá, ãzila asé dó ru ãni rú Dāwúdī andre gá.

⁴² Filisítinī gō ndre Dāwúdī ngótinjá ãzí ãzí kóru la rú, mélétí la dī-dī ãzila ūnī-ambamba rú, ide dó sī Dāwúdī ide idē.

⁴³ Jø Dāwúdī ní, "Mí ūrā ma ūcógó míni dó sī amújó má rú 'dölé túré trū 'dī yā?" Filisítinī gō wā dó sī Dāwúdī ãdroṇa ū'didrī kí rú sī.

⁴⁴ Gūlīyátō jø Dāwúdī ní, "Mí amú má rú 'dölé, ma ími ūzá fē tilé ãriṇa 'bū gá rī 'baní rá ãzila ãnākpá ásé agá rī kí ími ūzá na rá."

⁴⁵ Dāwúdī jø dó Gūlīyátō ní, "Mi amú má rú 'dölé ménéñá trū, ãjú trū ãzila ãjú ãmbogó rī trū, wó má amú mí rú 'dölé Úpí Ūkpó 'dípi, Ædróná ãsikárí Isirayilí drí drí míni sī dríñzá fējó ū'diní rī 'bā rú sī.

⁴⁶ Ū'dú ãndrū 'dī sī Úpí fē mi áma drí gá 'bo, ma ími 'di, ma ími dríkā lì rá, ãzila ma 'bá mídrí Filisítinī rú ūdrálépi rī kí 'bā ãvū fē tilé ãriṇa 'bū gá rī 'baní ãzila ãnākpá kí kí ūzá na nī. 'Bá píri ūnókú drí gá 'dâ rī kí dó sī nīla rá Ædróná ū'di Isirayilí gá cí.

⁴⁷ 'Bá píri ru tralépi 'dâ ri kí dó sī nī la Úpí pa 'bá ménéñá sī jöku ãjú sī la ku, ã'dusíku ã'dí ū'dí Úpí ãni, ãzila ū'di ñimi fē píri ãmā drí agá rá."

⁴⁸ Gūlīyátō 'bā ru asé agá ãni rú ã'dí gá 'dī gá 'dâ, Dāwúdī cē dó mbélénjá ru sī mujó ū'di drí tējó

láyin̄i ã'dí dr̄i gá 'dãá.

49 Dãwúd̄i su dó dr̄i ū' d̄i 'bã béḡi agâlé, a'dú dó írã ázila rõgbógbõ, iwi dó ū' di ázila vu dó s̄i ágób̄i Filišítin̄i rú r̄i androko gá dō'bõ, Gûlîyatõ a'dé dó t̄i dr̄i gá kpúk̄u-kpúk̄u rú.

50 Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i ndë dó Gûlîyatõ rõgbógbõ ázila írã íff̄i âlu s̄i, ménéñá kóru vu ū' di írã s̄i 'bûrã vû gá, 'd̄i dó s̄i ū' di rá.

51 Dãwúd̄i c̄e dó ázila tu dó pá dr̄i la gá 'dãá, anzé dó Gûlîyatõ 'bã ménéñá ū' d̄i 'bã nákûrá agâlé râwû, 'd̄i dó s̄i ū' di rá ázila l̄i dó dr̄ikâ la wé ménéñâ s̄i.

Ásikár̄i Filišítin̄i dr̄i kí dó mü ndrelé la ú' d̄i ū' bã Kéjéñi 'bo íni, uja kí dó ūngúkú s̄i ru cejó wákátá úngûlé gá.

52 'Dâ 'bã ūngúkú gá, 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí 'bá Yûdâ dr̄i kí abe angá kí dó c̄eré trû s̄i ru afujó ásikár̄i Filišítin̄i dr̄i kí vú drojó. Dro kí dó kí kpere Gâtû gá ázila kpere Ikirón̄i gá. 'Bá ūdrâlépi rá r̄i kí 'bá ūpêñâlé rá r̄i kí abe u'de kí dó 'bârá gêr̄i agâsî i'dôjó Sârâyím̄i gá mujó Gétû gá cajó kpere Ikirón̄i gá.

53 'Bá Isirayíl̄i dr̄i kí dó mü ru ujalé ū' baní 'bá Filišítin̄i dr̄i kí dro agâlé r̄i s̄i 'bo, ra kí dó kâmbî 'bá Filišítin̄i dr̄i 'badr̄i rá.

54 Dãwúd̄i 'du dó Gûlîyatõ 'bã dr̄ikâ trû mujó Yerúsâlém̄i gâlé ūndî, wó mba Gûlîyatõ 'bã ãko ã'dí dr̄i kí tâ ū' didr̄i hémâ agá.

55 Sáwülö 'bã Dãwúd̄i vú ndre agá ū' di 'bã mü agá Gûlîyatõ rú ã'dí gá 'd̄i gá 'dâ, zi Äbînér̄i ãmbógó ásikár̄i ū' didr̄i 'i, "Kârlîl̄e 'dâ ã'dí ngópi

'i." Ăb̄inér̄i umvi, "Úpí míni u'ájó ídri r̄i áni, án̄i ku."

⁵⁶ Úpí jo, "L̄e mí ̄sú kār̄il̄e 'dā ã'di ngópi yā r̄i n̄il̄e rá."

⁵⁷ Cötí Dāwúd̄i la dó mū ̄gōlē angájó Gūl̄iyátō 'dīn̄á gâlé r̄i s̄i 'bo, Ăb̄inér̄i 'du dó ̄di agulé Sáwūl̄ō dr̄il̄e gâlé Gūl̄iyátō 'bā dr̄ikā tr̄ū dr̄i gá.

⁵⁸ Sáwūl̄ō z̄i dó ̄di, "Mi ã'di ngópi 'i."

Dāwúd̄i umvi, "Ma ̄atí'bó mídr̄i Yésē Bët̄el̄ehém̄ū gá r̄i 'bā ngópi 'i."

18

Sáwūl̄ō 'bā ̄ajā idéjó Dāwúd̄i s̄i r̄i

¹ Dāwúd̄i 'bā ijó dejó jojó Sáwūl̄ō be 'bo r̄i 'bā vúlé gá, Sáwūl̄ō ngópi Yónätn̄i 'bā ̄arí icí dó ru Dāwúd̄i dr̄i be rá, Yónätn̄i l̄e dó s̄i Dāwúd̄i céce ̄di 'bā ru vúnjá l̄ejó r̄i áni.

² I'dójó ú'dú 'dā s̄i mujó dr̄i gá, Sáwūl̄ō mba dó Dāwúd̄i tā s̄i ̄azí ngajó ̄diní ̄azila a'be dó ̄di gōlē ̄badr̄i kogâlé ku.

³ Yónätn̄i idé dó t̄i icíma Dāwúd̄i be ã'dusíku ̄di 'bā Dāwúd̄i l̄ejó céce ̄diní ru vúnjá l̄ejó r̄i áni r̄i s̄i.

⁴ Yónätn̄i tr̄ū dó kánzū ̄di 'bā jō s̄ulé r̄i fēlé Dāwúd̄i ní, fē vâ ̄ako ̄didr̄i ã'dí dr̄i ménéñá, úsú ̄azila séřī 'dī kí ̄diní ̄ndī.

⁵ Dāwúd̄i ri adrulé dr̄iléba rú ijó pírí Sáwūl̄ō 'bā s̄i ̄di t̄i pějó r̄i kí agá. Ijó 'dī s̄i Sáwūl̄ō 'bā dó s̄i ̄di ̄síkár̄i ̄didr̄i kí 'bā dr̄il̄e gá ̄mbogó ru. ̄síkár̄i Sáwūl̄ō dr̄i kí ̄mbogo abe u'á kí ̄di s̄i ̄yíkō s̄i.

6 'Bá Isirayílī drī kí dó mu ãgõlé lícó gá sáwā Dāwúdī 'bā Filisítinī gó 'dijó rī sī 'bo, ūkú tawūnī pírí Isirayílī drī agá rī amú kí dó úpí Sáwūlō drilé gá úngó ãyíkō drī ngeoná ãzíla tuñá trū, koyō coñá ãzíla jaligó vuñá trū.

7 Í'baní úngó tu agá, ri kí úngó ngolé:
"Sáwūlō u'dí méró'bá í'didrī kí 1,000 drilé gá,
wó Dāwúdī u'dí í'didrī kí 10,000 drilé gá."

8 Íjó jolé 'dī fē Sáwūlō acá dó ūmbā sī ãzíla lē dó sī úngó ngolé 'dī ku. Jō, "Íjó 'dī 'bā ífí íngoni? Ūkú drī kí dó Dāwúdī ipí, drī kí jō la Dāwúdī u'dí 'bá 10,000 drī gá, wó mádrī kí lú 1,000 drī gá. Vúlé vúlé ru amú kí dó í'di 'bälé úpí ru ku yā?"

9 Íjó 'dī sī i'dójó sáwā 'dā sī Sáwūlō i'dó dó Dāwúdī ndrelé miñi ūnzí sī.

10 U'dú ãzí rī sī, úríndí ūnzí angálépi Ædrónjá drī rī fi Sáwūlō drī gá ūkpō sī. I'dó dó uzálé í'didrī jó agálé 'bá azalépi aza-azâ rī áni, 'dī sī Dāwúdī la dī í'di 'bā ū'dí co sī jō údu rī áni. Wó iní 'dī Sáwūlō rü í'di 'bā ãjú drī gá

11 ãzíla ūrā íjó í'di 'bā ásí gálé, "Álē Dāwúdī sölé bōrō ūru'bá gá ãjú sī." Wó sō í'di súwī, súwī pálé írī Dāwúdī na ru rá rá.

12 Sáwūlō acá dó ūrī sī Dāwúdī sī ã'dusíku Úpí 'i Dāwúdī be cí wó a'be Sáwūlō rá.

13 Íjó 'dī sī Sáwūlō pē dó Dāwúdī tī í'di rú 'dāá rī sī rá ãzíla 'bā dó í'di ãsikárī 1,000 kí drilé gá. Dāwúdī la ãsikárī í'didrī kí drī 'de ã'dí gá nī.

14 Íjó pírí í'di 'bā ngalé rī kí agá í'di driléba rú ã'dusíku Úpí 'bā adrujó í'di be cí rī sī.

15 Sáwūlō la mū ndrelé la sáwā pírí sī Dāwúdī ū'di driléba rú, acá ū'di 'bā ijó sī ūrī sī.

16 Wó 'bá pírí Isirayílī drī kí 'bá Yúdā drī kí abe lē kí Dāwúdī ambamba, ã'dusíku ū'di kí drī ce ã'dí gá muké.

Dāwúdī 'bā Míkálī īgbajó rī

17 Ü'dú ãzí ãlu Sáwūlō jo Dāwúdī ní, "Ma mā ūzépi kāyú Mérábū fē míni ūkú ru. Ma ū'di fē míni ūkú ru cū rá la idrī ã'dí 'dī ásí ūkpó sī Úpí ní rá rī gá." Sáwūlō ūrā ijó ū'di 'bā ásí gälé jo, "Má icó Dāwúdī 'dilé áma drī sī ku. Lē 'bá Filisítinī drī 'bā mū kí ū'di 'dilé nī."

18 Wó Dāwúdī jo Sáwūlō ní, "Ma dó ã'di 'i, ãzila lícō la mádrī dó íngō 'i, ínati la má átépi drī dó Isirayílī gá 'dā íngō 'i mání sī acajó úpí 'bā ūzígó ru cū rá?"

19 Wó sáwā tá lējó Sáwūlō 'bā ūzépi Mérábū fējó Dāwúdī ní ūkú ru rī la mū acalé 'bo, uja dó sī ū'di fēlé Ädrīyéli Mēhólā gó ru rī ní ūkú ru.

20 Sáwūlō 'bā ūzépi Míkálī acá kí dó Dāwúdī be lētānjá agá. Sáwā ijó 'dī lujó Sáwūlō ní rī sī, Sáwūlō u'a dó ãyikō sī.

21 Ūrā ijó ū'di 'bā ásí gälé, "Ma Míkálī fē Dāwúdī ní rá, ijó 'dī sī ū'di dó sī adru mätégō ru Dāwúdī ní ãzila 'bá Filisítinī drī kí dó sī ū'di 'dī benī." Ijó 'dī sī Sáwūlō jo dó Dāwúdī ní, "'Dī driléba pälé ū'ri míni sī icójó acajó mā ūzígó ru rī 'i."

22 'Dā 'bā ūngukú gá, Sáwūlō jo dó ãmbogo ū'didrī 'baní, "Índre Dāwúdī ní ijó, ijó ū'diní, 'Índre úpí u'a míni ãyikō sī ãzila ãmbogo ū'didrī lē kí vā mi pírí rá, lē mí acá dó ū'di 'bā ūzígó ru."

23 Ămbogo 'dī jō kí ijó lūlé ī'baní rī vúñá Dāwúdī ní rá. Wó Dāwúdī jō ī'baní, "İminí ūrājó la rī sī acájó úpí 'bā ịzígó ru ī'di ijó ăzí ápärákā rú la yā? Ma lēmērī ăzīla 'bā nīlé muké ku la."

24 Ămbogo Sáwūlō drī kí mü ijó Dāwúdī 'bā jolé rī lūlé ī'diní 'bo,

25 Sáwūlō umvi, "İjō Dāwúdī ní, 'Āko ăzí úpí 'bā lēlē mídrí málī rú ịzépī 'bā ijó sī la 'dáyú lú tōpí tī 100 'bá Filişitínī rú ūdrälépi rá rī 'badrī kí, sī ărígó tī ūfējó méró'bá Isirayilī drī 'ba rú.' " Sáwūlō 'bā ásísínā āmbogó rī ī'di Dāwúdī 'bā drā rū sī ă'dí gá Filişitínī kí drī gá benī.

26 Ămbogo Sáwūlō drī kí mü ijó 'dī lūlé Dāwúdī ní 'bo, Dāwúdī u'á dó ăyikō sī ī'di 'bā mujó adrujó úpí 'bā ịzígó ru rī sī. İjó 'dī sī sáwā pělé rī alí drī ku rú,

27 Dāwúdī kí ăsikárī ī'didrī kí abe mü kí ăzīla ụ'dí kí 'bá Filişitínī drī kí 200. Ají dó tōpí tī la kí Sáwūlō 'bā drīlé gá, ăzīla lā kí dó kí Sáwūlō drīlé gá sī icéjó la Dāwúdī icó dó adrulé úpí 'bā ịzígó ru rá. İjó 'dī sī Sáwūlō fē dó sī ī'dī 'bā ịzépī Míkálī 'i Dāwúdī ní ūkú ru.

28 Sáwūlō la dó mü amálé la Úpí ī'di Dāwúdī be cí ăzīla ịzépī Míkálī lē ī'di rá,

29 acá dó Dāwúdī sī ūrī sī ịdī-ịdī ăzīla acá dó ī'di 'bā méró'bá ru ídri ī'didrī agá.

30 Sáwā pírí sī ăsikárī āmbogo Filişitínī drī drī kí amú kí celé, Dāwúdī la adru drīléba rú ndē drīléka Sáwūlō drī ăzí rī kí rá, ăzīla rú la ri dó külé kükü.

19

Sáwūl̄o ní tí lējó Dāwúd̄i 'dijó r̄i

¹ Sáwūl̄o jо ngóp̄i Yónātān̄i 'baní āmbogo píri ū'didr̄i 'dāá r̄i kí abe, 'bā mbā kí Dāwúd̄i 'dilé rá. Wó Yónātān̄i lē Dāwúd̄i ambamba

² āzila li dó sī Dāwúd̄i 'bā bílé ūndú, "Má átépi Sáwūl̄o la gēr̄i ndr̄u sī ími 'dijó, lē ímba ími tā rá, dr̄uši ū'būt̄i sī lē mí ịsú ūngū āzí, íz̄i dó sī mi ala gá.

³ Ma má átépi zì sī mujó ū'di be ámvú míni sī ími z̄ijó r̄i agálé. Ma dó sī ū'diní ūjó jō ími dr̄i gá āzila ádr̄i dó ūjó ū'di 'bā t̄i gá r̄i ịsú 'bo, ma míni lū la rá."

⁴ Yónātān̄i nze átépi Sáwūl̄o ní ūjó Dāwúd̄i dr̄i gá muké āzila jō, "Lē úpí 'ba idé ūjó ūnzí at̄i'bó ū'didr̄i Dāwúd̄i ūru'bá gá ku ã'dusíku idé ūjó āzí ūnzí la mí rú gēr̄i sī ku āzila ūjó ū'di 'bā ngalé r̄i kí agá mí ịsú ūr̄odr̄i āmbogó la rá.

⁵ Dāwúd̄i fē ru ídri dr̄a ní ū'diní kékéjéni Fíl̄isít̄in̄i dr̄i 'dijó r̄i sī. Úpí ndē ã'dí 'bá Isirayíl̄i dr̄i 'baní píri āzila índre ū'di rá. Mí u'a ándrá vā sī ãyíkō sī. Ílē dó 'bá ūjó ūnzí kóru Dāwúd̄i áni 'dī 'dilé rá la ã'du ūjó sī yā?"

⁶ Sáwūl̄o are Yónātān̄i t̄i rá āzila na ūyō, "Āndá-āndá ru Úpí 'bā adrujó ídri r̄i áni, má icó dó Dāwúd̄i 'dilé ku."

⁷ ūjó 'dī sī Yónātān̄i umve dó Dāwúd̄i 'i āzila nze dó ū'diní ūjó ru idélépi r̄i kí vú rá. 'Dā 'bā ūngukú gá, Yónātān̄i ají dó Dāwúd̄i Sáwūl̄o rú 'dölé āzila Dāwúd̄i ãs̄i dó ãz̄i ngalé jō údu r̄i áni.

8 Ā'dí ãzí i'dó vâ 'bá Filiſitíní drí kí abe īdí, ãzíla Dāwúdí fū mulé ãmvélé ã'dí 'dilé 'bá Filiſitíní drí kí abe. U'dí kí wēwē rú ijó 'dí sī ãsikárí ãzí rí apá kí dó sī ī'di drílé gá 'dää rá.

9 Wó úrindí ūnzí ãzí angá Úpí drílé fi Sáwülö drí gá ī'diní ri agá ī'didrí jó agá 'dää ãjú trū drí gá. Dāwúdí 'bä dí agá ү'dí co sī 'dī,

10 Sáwülö lē tí ī'di sölé ãjú sī Börō үru'bá gá, wó Dāwúdí na ru rá ãjú 'dí dó sī Börō áyu. Ínī 'dä sī Dāwúdí mvu dó sī apálé rá.

11 Sáwülö pē ãgobi ī'didrí kí tị sī mujó jó Dāwúdí drí andre ūtějó sī ī'di 'dijó ү'bútí sī rá. Wó ūkū Míkálí jø ī'diní, "Ídrí apá sī ími ídri pajó ãndrū ku, drüsí ála ími 'dí rá."

12 Ijó 'dī sī Míkálí işí dó Dāwúdí dērísā gásí ãzíla mvu dó sī apálé rá.

13 Dä 'bä ūngükú gá Míkálí a'dú ãdrónjá ãzí idélé drí sī la lalé mgbóló sī gá, 'bä īndrí 'bíko drí la gá, aku dó drí la bõngó sī cí.

14 Sáwülö la dó mụ ãgobi ãzí kí tị pēlé sī Dāwúdí arújó, Míkálí jø ī'baní, "Dāwúdí ãyání rú trëyí."

15 'Dä 'bä ūngükú gá, Sáwülö pē dó ãgobi 'dī kí tị vúlē lé īdī sī Dāwúdí ndrejó ãzíla jø ī'baní, "Ími a'dú ī'di ī'didrí mgbóló sī gälé rī sī ajlé má rú 'dõlé, ma dó sī ī'di 'dí rá."

16 Wó 'bá ү'dúkó tị ujílépi rī kí dó mụ filé jó agálé, işú kí ãdrónjá idélé drí sī rī ú'bä drí la gá īndrí 'bíko.

17 Sáwülö jø Míkálí ní, "Mí ulé dó ma íni ã'du ijó sī ãzíla ífē méró'bá mádrí ní apajó rá la ã'du sī?"

Mĩkál̄i jø ū'diní, "Dãwúd̄i jø mání, 'Áko 'i ãzã, ádr̄i 'i ãzã ko ku 'i áma 'd̄i rá.' "

18 Dãwúd̄i la dó mụ mvulé apálé rá, mụ dó s̄i Sámũwẽl̄i rú Rámã gá. Nze dó s̄i ijó Sáwûl̄o 'bã idél̄e ū'di rú ri kí vú pírí. 'Dã 'bã ūngúkú gá, mụ kí dó s̄i Sámũwẽl̄i be u'álé Nãyïyót̄i gá.

19 'Bá ãzí lú Sáwûl̄o ní, "Dãwúd̄i ū'di Nãyïyót̄i gá Rámã gálé 'dã."

20 Ijó 'd̄i s̄i Sáwûl̄o pē dó 'bá ãzí kí t̄i s̄i mujó ū'di arújó. Wó 'bá 'd̄i kí mụ calé Rámã gá 'bo, Isú kí náb̄i tra kí ru ijó undayrlé ãzila Sámũwẽl̄i ū'di ū'bã dr̄ilé ru ní, Úríndí Ádrónjá dr̄i ásí 'bá Sáwûl̄o ní t̄i pélé r̄i kí dr̄i gá ãzila i'dó kí vâ ijó undayrlé ñind̄i.

21 Sáwûl̄o la mụ ijó 'd̄i arelé 'bo, pē 'bá ãzí r̄i kí t̄i, 'bá 'd̄i ásí kí vâ ijó undayrlé. Pē vâ 'bá námbã na s̄i r̄i kí t̄i, ásí kí vâ ijó ãlu 'd̄i vúñá ngalé.

22 Ásijó Sáwûl̄o 'bã vúñá mụ dó kpere Rámã gálé, ū'di mụ calé kídí ámbógó Sék̄u gá 'bo, zi, "Sámũwẽl̄i kí Dãwúd̄i be íngõlé yã?"

'Bá ãzí lú ū'diní, "Kí Nãyïyót̄i gá Rámã gálé 'dã."

23 Ijó 'd̄i s̄i Sáwûl̄o mụ dó Nãyïyót̄i gá Rámã gálé rá, Úríndí Ádrónjá dr̄i ásí vâ ū'di dr̄i gá, ãzila mụ dó s̄i ijó undayrlí tr̄u kpere Nãyïyót̄i gá.

24 Útr̄u dó bõngó ū'di uryu 'bá gá r̄i kí rá ãzila mụ dó s̄i ru lalé ú'dú 'dã s̄i pílilí ru Sámũwẽl̄i dr̄ilé gá ȣt̄ur̄u ãzila ïní ãrã, ū'di d̄i ijó undayrlí s̄i. 'D̄i dó 'bã s̄i 'bá bã kí zижó la, "Sáwûl̄o vâ náb̄i yã 'd̄i?"

20

Yónatān̄i 'bã Dãwúd̄i ãzã kojó r̄i

1 'Dã 'bã ũngúkú gá, Dãwúd̄i apá Nãyïyót̄i gá 'd̄i Rámã gá, mu dó Yónâtãñi rú zì ï'di, "Má idé ã'du ijó yã? Ijó ūnzí mání idélé r̄i ã'du? Má iza mí átépi ásí íngõpí ï'diní s̄i lějó áma 'dijó r̄i?"

2 Yónâtãñi umvi ï'diní, "'Dã icó ru ku, índre dr̄i, mí icó mulé drälé ku, má átépi icó ijó ãzí were jöku ãmbógó la idélé ï'diní lüñá la mání r̄i kóru ku. Icó mání ijó 'd̄i lülé ku la ã'du s̄i? 'D̄i ijó ãndá la ku."

3 Wó Dãwúd̄i na ūyõ Yónâtãñi dr̄ilé gá jo, "Mí átépi n̄i ílē ma ambamba r̄i gá rá ãzila jø ï'diní cén̄i-cén̄i rú, 'Lë Yónâtãñi 'bã n̄i ijó 'd̄i ku dr̄i jö ijó 'd̄i n̄i rá ásí la la mu azálé tr̄eyí.' Úpí Ädrójá 'bã adrujó ídri ãzila míni vâ adrujó ídri r̄i áni, ijó mgbã s̄i ace mání were rú s̄i dr̄ajó."

4 Yónâtãñi jø dó Dãwúd̄i ní, "Ijó míni lélé má idé míni r̄i, ma idé la rá."

5 Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i jø Yónâtãñi ní, "Índre, dr̄üs̄i ūm̄i Ímbá Ú'dí r̄i dr̄i, ãzila ma tá tí jø na la úpí be wó lě ámu áma zilé ásé agâlé kpere ïndró ú'dú ãzí dr̄üs̄i r̄i dr̄i gá.

6 Mí átépi dr̄i áma ndr̄u rá ijó ï'diní, 'Dãwúd̄i zì ma s̄i mujó tawñi ï'badr̄i lícó gá Bëtélëhém̄i gá, kí s̄i mu ídétanjá ilí ãlu ãlu s̄i idélé súrú ï'badr̄i ní r̄i idélé.'

7 Mí átépi dr̄i jø la, 'Müké' mi n̄i la rá ijó ãzí ãtí'bó mídr̄i rú 'dá yu. Wó dr̄i u'á ūmbã s̄i, mi dó n̄i la rá ãndá ãndá ru lě áma 'dilé rá.

8 Jö mi 'i r̄i gá Yónâtãñi, má a'í mi mání ijó ãlu 'd̄i idéjó ãtí'bó mídr̄i ní ásí ïgbé s̄i míni ūyõ la najó Úpí dr̄ilé gá 'bo r̄i áni, ádr̄i ijó iza rá, dübã

la í'di ma mi 'i. Mi dó áma fẽ 'dilé mí átépi drí la ã'du ijó sī yã?"

9 Yónätän̄i umvi, "Icó ru ku. Ádr̄i tá ijó ãzí n̄i má átépi 'bā ásí ími 'dijó ãndá ãndá ru yã áni, má icó tá lülé la míni ku yã?"

10 Dãwúd̄i zì ï'di, "Mí átépi dr̄i ími umvi ūmbā sī ã'di la mání lū la n̄i yã?"

11 Yónätän̄i jo Dãwúd̄i n̄i, "Mí amú ãma amú mulé ãmvé ásé agâlé." Ijó 'd̄i sī mu kí dó sī ãmvêl̄e âlu.

12 'Dã 'bā ūngúkú gá, Yónätän̄i jo Dãwúd̄i n̄i, "Ma üyō na Úpí Ádrón̄á Isirayil̄i dr̄i 'bá rú sī, ma má átépi zì dr̄usī sáwā 'dõ áni r̄i sī ï'di ásí jõ míni muké, ma míni ijó la lū ãzila mi dó sī n̄i la cé.

13 Wó má átépi dr̄i lē ími adrálé rá, ádr̄i míni lū la ku, lē Úpí 'bā fẽ ádrā rá. Ádr̄i míni fẽ la n̄ilé la ãzila ími tì pẽ ídri ku, lē Úpí 'ba adru mí be cécé ándrá ï'di 'bā adrujó má átépi be r̄i áni.

14 Wó lē mí i'da mání lëtán̄á ãsilepi ku r̄i cécé Úpí dr̄i áni mání dr̄i adru agá ídri rú 'd̄i, ijó 'd̄i sī ú'di dó sī ma ku,

15 ãzila mí a'be jõ ásí iga'bẽ idéjó 'bá mádr̄i lícõ gá r̄i 'baní r̄i ku. Úpí dr̄i táni méró'bá Dãwúd̄i dr̄i kí ïlik̄i ãngū dr̄i gá 'dâ pírí rá tí."

16 Ijó 'd̄i sī Yónätän̄i idé kí dó tì icíma lícõ Dãwúd̄i dr̄i be jo, "Lē Úpí 'bā arú méró'bá Dãwúd̄i dr̄i kí dr̄i rá."

17 Yónätän̄i fẽ Dãwúd̄i n̄i üyō amvilé nalé ïdí lëtán̄á agá, ã'dusíku lē ï'di cécé ï'di 'bā ru lëjó r̄i áni.

18 'Dã 'bã ũngúkú gá, Yónätn̄i jø Dãwúd̄i ní, "Dr̄üs̄i ū'ndi adru ūm̄u ũmbá Ú'dí r̄i dr̄i. Ála ími ūcē rá ã'dusíku úmvúke mídr̄i la adru 'bá kóli.

19 Dr̄uz̄i ūndró s̄i, ímu ími zilé ãngū ándrá ijó 'dí 'bã s̄i i'dójó r̄i gá, ãzila ít̄e ma írã Izéli r̄i gá 'dãá.

20 Ma 'é kí gb̄e býlú la gá 'dãá na céce ma 'bâr̄i ãko ãzí gb̄e r̄i áni.

21 'Dã 'bã ũngúkú gá, ma dó ngótínjá ãzí t̄i p̄e ãzila ma jø la ū'diní, 'Ímu 'é 'dã kí ndr̄ulé.' Ádr̄i jø la ū'diní, 'Índre 'é kí ími wókō 'dí gá, mí ají kí 'dõlé.' 'Dã 'bã ũngúkú gá, mí amú, ã'dusíku céce Úpí 'bã adrujó ídri r̄i áni, ijó ūnzí la 'dá yu, mi ijó kóli.

22 Wó ádr̄i jø la ngótínjá ní, 'Índre 'é kí mí rú 'dâ álí,' 'dã 'bã ũngúkú gá l̄e ímu rá, ã'dusíku Úpí p̄e ími t̄i 'dâ rá.

23 Ijó ãmaní ūyō najó mí be 'dí Úpí la adru sâdíní rú ãma dr̄idr̄ínjí gá mí be jã'dâ."

24 Ijó 'dí s̄i Dãwúd̄i z̄i dó ru ásé agâlé, ũmbá ú'dí r̄i la dó mu acálé 'bo, úpí ri dó vûrú ãkónâ nalé.

25 Ri úmvúke ū'didr̄i dr̄i gá jõ ídu r̄i áni Bôrõ gâlé ru Yónätn̄i dr̄ilé gá ãzila Åbñér̄i ri úpí Sáwûlõ andre gâs̄i. Wó ãngū Dãwúd̄i dr̄i ace dó ru ïsáli.

26 Sáwûlõ jø ijó ú'dú 'dã s̄i ku, ã'dusíku ūrã ijó ãzí rú ū'diní, adru s̄i ní ãlá ru ku, ãndá-ndá ru ū'di dó s̄i ãlá ru ku.

27 Wó ú'dú ūrijó ũmbá ú'dí r̄i dr̄i s̄i, ãngū Dãwúd̄i dr̄i ace vâ ïsáli. Sáwûlõ jø ngópi Yónätn̄i ní, "Yésê ngópi amú ãma abe áje ãzila

ãndrū ãkónā gá ku la ã'du ijó sī yã?"

28 Yónâtän̄i umvi Sáwül̄o ní, "Dãwúd̄i a'í mádrí ásí ãlu sī sī mujó Bëtëlhéhm̄ gá,

29 ãzíla jø maní, 'Ífē ámu, ã'dusíku 'bá ãmadri lícó gá r̄i kí idétáñá idé tawñi ãmadri gálé 'dã ãzíla má ádrípi lë má adru ala gá 'dãá cí. Ádrí lëtáñá ísú ími drílé gá rá, lë ámu rá, ma sī mu má ádrípika kí ndrelé.' Ijó 'd̄i bãsí ï'diní sī amujó ãkónā gá méjä úpí dr̄i 'bã tì gá 'dâ ku 'd̄i!"

30 'Dã 'bã ūngúkú gá, Sáwül̄o ásí ve dó Yónâtän̄i ní trøyí, ãzíla jø ï'diní, "Ngótí ūkú dr̄i ūnzí ãzíla ijó arelépi ku r̄i dr̄i 'd̄i! Ín̄ án̄ ijó ïminí ími icijó Yésë ngópi be sī dr̄inzá ajijó míni ãzíla mí ãndré ími tilitépi r̄i ní r̄i rá r̄i gá ku yã?

31 Yésë ngópi dr̄i adru үnókú dr̄i gá 'dâ cí, mi 'i jöku ūpí mídr̄i icó pá tulé ku. Ú'di'da ípë 'bá tì r̄i di ajilé má rú 'dõlé, lë 'bã dr̄a rá."

32 Yónâtän̄i zì átépí Sáwül̄o 'i, "Ála ï'di 'd̄i rá la ã'du ijó sī? Idé ã'du ijó yã?"

33 Wó Sáwül̄o 'd̄i ngópí 'i ãjú sī tí sī ï'di 'dijó káyí rá. 'Dã 'bã ūngúkú gá, Yónâtän̄i n̄i dó rá átépí lë dó Dãwúd̄i 'dilé rá r̄i gá rá.

34 Yónâtän̄i nga ãkónā tì gá 'dâ ūmbã sī rá, ú'dú ïr̄i ūm̄ ūmbá Ú'dí r̄i dr̄i 'dã sī Yónâtän̄i na ãkónā gér̄i sī ku ã'dusíku ásí la acá ūcõgõ sī trøyí ijó dr̄inzá ru átépí 'bã idélé Dãwúd̄i rú r̄i sī.

35 Ü'bútì sī Yónâtän̄i mu ásé agálé sī mujó ijó jojó Dãwúd̄i be. 'Dú ngótíñá ūmbíráñá la ï'di be ïnd̄i,

³⁶ ãzila jø ï'diní, “Í cẽ mülé 'é mání gbelé rĩ kí ndrũ trũ.” Ngótinjâ 'bã cẽ agá 'dĩ gá 'dâ gbę 'é drilé la gálé ru.

³⁷ Ngótinjâ la mụ calé ãngū Yónatān̄i 'bã 'ê 'bã s̄i a'déjó rĩ gá, Yónatān̄i umve ï'di jø, “È adru ími drilé gálé 'dâ ku yâ?”

³⁸ 'Dâ 'bã ũngukú gá, Yónatān̄i za, “Gbõrú, ímu mběl̄e-mběl̄e, ítu pá ku.” Ngótinjâ anzé dó 'ê rá, amú dó trū ãmbóggó ï'didr̄i rú 'dõlé.

³⁹ Ijó 'dĩ kí agá pírí ngótinjâ n̄i ijó ãzí ku; be la rá la Yónatān̄i n̄i kí lú Dãwúd̄i be n̄i.

⁴⁰ 'Dâ 'bã ũngukú gá, Yónatān̄i fẽ dó ï'di 'bã úsụ kí 'é kí abe ngótinjâ dr̄i ãzila jø, “Ímu, mí agu kí vúlé tawñi gálé.”

⁴¹ Ngótinjâ la dó mụ mülé 'bo, Dãwúd̄i angá ãfûlé wókõ írã dr̄i ándrá rĩ gálé ru ãzila ávñ vñrú Yónatān̄i drilé gá pá alé na, androko la aló vñ ïnd̄i. Amvu kí ru jújú s̄i kpärä ãzila ri kí awálé ãngū ãlu gá, wó Dãwúd̄i awá dó ãndân̄i.

⁴² Yónatān̄i jø Dãwúd̄i ní, “Ímu ásí ïgbę s̄i, ã'dusíku ãna ūyõ wõr̄i ãmadr̄i gá mí be rú Úpí Ádrónjá dr̄i s̄i jojó la, ‘Úpí ï'di áma dr̄idr̄inj̄i gá mí be sãdín̄i rú, ãzila anzi mídr̄i mülé tilé drilé gálé rĩ kí dr̄idr̄inj̄i anzi mádr̄i mülé tilé drilé gálé rĩ kí abe jâ'dâ.’” 'Dâ 'bã ũngukú gá, Dãwúd̄i mụ dó rá ãzila Yónatān̄i gõ dó vúlé tawñi gálé.

21

Dãwúd̄i 'bã adrujó Nóbū gá r̄i

¹ Dãwúd̄i mụ átáló Ähímélék̄i u'álépi tawñi Nóbū gá r̄i ndrelé. Ähímélék̄i yã үr̄i s̄i ï'diní ï'di

ndrejó rĩ sĩ ãzila zì ū'di, “Mi á'dûsĩ ã'du íjó sĩ? 'Bá ãzí mí be yu ã'du íjó sĩ?”

2 Dãwúd̄i umvi átáló Ähímélék̄i ní, “Úpí fẽ mání ãzí ãzí ngalé ãzila jø mání, ‘Lẽ 'bá ãzí 'bã nĩ íjó ãzí mání f  lé míni 'd   kí dr   g   ãzít  n   m  n   f  lé r   be ku.’ Ál   ãs  k  r   m  dr   'baní ãma m   ãma   s  l   ãng   ãzí g   r   rá.

3 Ú'd  da r   g   ãko ãzí mídr   'd   nal   n  n   la c   y  ? Íf   m  n   m  k  t   k   t  w  , j  ku ãko míni ic  l     s  l   rá r  .

4 Át  l   umvi Dãwúd̄i ní, “M  dr   'd   m  k  t   nd   la yu, m  k  t   'd   c   r   ū'di m  k  t   'b  l   nd   ãl   r   'i. Mi ū'di 'd   rá la 'b   mídr   dr   k   ru t   m  ba ãl   ru dr   k   ru la ùk   be ku r   g  .”

5 Dãwúd̄i umvi, “Ùk   ika k   ru ãma abe ku, c  c   ídu ãmaní muj   ãzí g   r   áni. ãs  k  r   m  dr   'd   k   'b  ng   s  w   p  r   s   ãl   ru, ãdr   t  n   m   ãc   ãzí ãl   ku la g   t  . ãc   ãl   'd   g   ãma d   ãma 'b   ãl   ru íng  p  i?”

6 Íj   'd   s   át  l   f   d   s   m  k  t   t   'b  l   nd   ãl   ãdr  n   n   'd   k   'b   ãzí m  k  t   ãzí nd   la 'b   adruj   yu r   s  , anz   k   Úp   dr  l   g  l   rá, uja d   k   ãc   la k   s   ú'd   k   'duj   'd   s  .

7 Ù'd   'd   s   ãt  'b   S  w  l  q   dr   k   'b   ãzí ãlu D  y  g   Íd  m   r   ãmb  g   k  b  l   k   ucélépi r   âtri ū'di Úp   dr  l   g   'd  á.

8 Dãwúd   zì d   ãh  m  l  k   'i, “Ãj   j  ku m  n  n   mídr   'd   c   y  ? M   aj   m   ãj   j  ku ãko ã'd   ãni la ku, ã'dus  ku ãz   úp   dr   'd   ū'di ãz   ngal   gb  r   la.”

9 Átáló umvi, “Ménéŋá Gǔl̄iyátō Fíl̄isítin̄ gó ru, míní ándrá 'dilé á'bu 'a Ílál̄i gá r̄i dr̄i 'dô cí la n̄i, úmbé ũ'di bõngó s̄i ūfódí ūngúkú gá 'd̄i. Ídr̄i ũ'di lē rá, í'du ũ'di, ménéŋá ãzí ndú la yu lú 'dâ 'i.”

Dãwúd̄i jo, “Ménéŋá ãzí ndú 'd̄i ndêlépi rá la yu, mí ãfē ũ'di mádr̄i 'dõlé.”

Dãwúd̄i 'bâ apájó Gátū gá r̄i

10 Û'dú 'dâ s̄i Dãwúd̄i apá dó angájó Sáwûl̄o rûlé r̄i s̄i ãzila mụ dó Ækísí úpí Gátū dr̄i rú.

11 Wó ãmbogo Ækísí dr̄i jo kí ũ'diní, “D̄i adru Dãwúd̄i, úpí 'bá Isirayíl̄i dr̄i 'badr̄i 'i ku yâ? 'D̄i 'bâsí ágóbí ūkú 'bâ kí s̄i úngó ngojó dr̄i la gá ũ'baní úngó tu agá, ‘Sáwûl̄o ū'dí ũ'didr̄i kí 1,000 gá, wó Dãwúd̄i ū'dí ũ'didr̄i kí 10,000 gá r̄i 'i.’”

12 Dãwúd̄i 'bâ ijó 'd̄i ásí gá ãzila ūr̄i rü ũ'di ambamba Ækísí úpí Gátū dr̄i s̄i.

13 Ijó 'd̄i s̄i 'bâ dó ru 'I aza-azâ kí dr̄ilé gá 'dâá; ãzila ũ'diní adrujó kí dr̄i alé gá r̄i s̄i 'bâ ru 'bá azalépi aza-azâ r̄i rú, ũ'di dó mụ këjítî ūs̄i trû ãzila s̄üsý la mụ ra trû ũ'di tî'bí gâs̄i.

14 Ækísí jo dó ãmbogo ũ'didr̄i 'baní, “Índre dr̄i ágóbí 'd̄i 'i. ũ'di aza-azâ. Ími ájí ũ'di má rú 'dõlé ãdu gá?”

15 'Bá azalépi aza-azâ r̄i ca kí mádr̄i 'dô ku ũminí dó s̄i 'bá 'd̄i ajíjó s̄i amújó aza ngajó áma dr̄ilé gá 'dâ 'd̄i áni 'd̄i yâ? Lë ágóbí 'd̄i 'bâ afí mádr̄i jo gá 'dõlé ku.”

22

Dãwúd̄i dó Ædûlámû ãzila Mîzîpâ gá

¹ Dãwúd̄i a'be dó Gátū rá ãzila apá dó ūjígó Ædúlámū dr̄i gá. Ádrípika kí 'bá átép̄i dr̄iko gá r̄i kí abe kí dó mu ijó 'd̄i arelé 'bo, mu kí dó i'di r̄ulé.

² 'Bá pírí ūcõgõ agá, 'bá bánzá tr̄u, 'bá ásí ãzá tr̄u ãzila 'bá ijó 'bā ūkpálé rá r̄i kí abe atrá kí dó ru i'di andre gá. Acá dó s̄i ãsikár̄i 'd̄i kí 'bā dr̄ilé ru. Æsikár̄i i'di be r̄i kí ãni rú 'bá 400.

³ Angájó 'dãá r̄i s̄i Dãwúd̄i mu dō M̄izíp̄a gá 'd̄i M̄uwábū gá ãzila z̄i dó úpí M̄uwábū gá r̄i 'i, "Mí icó ã'ilé má átép̄i 'baní má ãndrē be s̄i amújó u'ájó mí be kpere mání ijó Ádrónjá 'bā lélé idélé mání r̄i ã'du yā r̄i n̄i agá rá yā?"

⁴ Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i a'be dó kí úpí M̄uwábū gá r̄i be, ãzila u'á kí dó i'di be sáwā Dãwúd̄i 'bā s̄i ru ūzijó ūjígó agá r̄i kí agá pírí.

⁵ U'dú ãlu náb̄i Gád̄i amú ãzila j̄o Dãwúd̄i ní, "Mí u'á ãngū ūjígó ru míni ími ūzijó 'd̄i gá 'dâ ku. Ímu ãngū Yúdā dr̄i gá." Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i a'be dó ãngū 'dâ rá, mu dō s̄i m̄ir̄i 'a Härétf̄i dr̄i gá.

Sáwül̄o 'bā Åtalo Nóbū gá r̄i kí u'djó r̄i

⁶ U'dú ãlu Sáwül̄o are ijó Dãwúd̄i 'bā kí amújó 'bá i'di vú bñlépi r̄i kí abe Yúdā gá r̄i 'bā dr̄i gá rá, Sáwül̄o r̄i dó it̄i ūndú gá ãjú tr̄u dr̄i gá ãngū 'bé 'a rú Gibéyā gá. 'Bá ãmbogo i'didr̄i utu kí dó pá i'di andre gá tr̄ökil̄iri.

⁷ Sáwül̄o j̄o dó i'baní, "Ími are 'bá mádr̄i Béñzämññi rú 'd̄i, Yésē ngópi Yúdā rú 'd̄i la ámvú fē ãzila ámvú zãbíbū dr̄i kí fē i'miní rá yā? I'di mu i'mi 'bälé pírí ãmbogo rú ãsikár̄i álifñ ãzila túrú r̄i kí dr̄ilé gá rá yā?

8 Ijó 'dī dō sī gápi fēlépi la īminí ijó itújó má rú 'dī yā? 'Bá ãzí īmi 'a gá 'dā lūlépi la mání mâ ngópi icí kí tị Yésē ngópi be la 'dáyū. Ī'bā ásī áma dr̄i gá ku, īlū vā mání mâ ngópi inga ātī'bó mádr̄i ásī sī áma mbājó 'dijó cécé ī'di 'bā idélé ãndrū 'dī áni la ku."

9 Wó Döyéḡi Ídōmū rú pá tulépi āmbogo Sáwūl̄o dr̄i kí abe rī jō, "Ándre Yésē ngópi amú agá Äh̄imélēk̄i Äh̄itúbū ngópi rú Nóbū gá 'dāá.

10 Äh̄imélēk̄i zì Dāwūdī ní Úpí 'i, fē ī'diní ākónā ãzila ménéjá Güliyátō Filisítinī rú rī dr̄i 'i."

11 'Dā 'bā ūngukú gá, úpí Sáwūl̄o pē dō 'bá tị sī átáló Äh̄imélēk̄i Äh̄itúbū ngópi 'i umvejó 'bá átép̄i dr̄iko gá rī kí abe píri. 'Dī kí átalo Nóbū gá rī kí, amú kí dō sī píri úpí Sáwūl̄o rú 'dōlé rá.

12 Sáwūl̄o jō, "Mí are dr̄i ma Äh̄itúbū ngópi."

Umvi, "'Ē, úpí mádr̄i, ma ími are."

13 Sáwūl̄o zì ī'di, "Ími itú tị má rú Yésē ngópi be míni sī ī'diní mūkát̄i fējó ménéjá be ãzila Ädrónjá zижó ī'diní, ãzila ī'diní sī mvujó má rú 'dā rá sī ãndrū ru lajó áma tējó 'dī áni ã'du ijó sī yā?"

14 Äh̄imélēk̄i umvi úpí ní, "'Bá ãzí īzigó mídr̄i Dāwūdī áni ásī mgbā trū āmbogo píri mídr̄i 'dī kí agá 'dā ägob̄i ími andre tēlépi rī kí 'bā āmbogó ru ãzila 'bá mí dr̄iko gá 'dā rī 'bā kí rulé rūrū ri ã'di 'i?

15 'Dā ú'dú dr̄idr̄i mání sī Ädrónjá zижó Dāwūdī ní rī 'i yā? Yu, adru 'dī áni ku. Úpí lē ítō ātī'bó mídr̄i jōku 'bá ãzí átép̄i dr̄iko gá rī kí ijó ãzí ī'baní nīlé ku 'dī sī ku."

16 Wó úpí jo, “Ahímélékí mi 'i ãzíla 'bá pírí mí átépi drí lícó gá rí kí abe ïmi mụ ūdrälé rá ãndá ãndá ru.”

17 'Dã 'bã ūngúkú gá, úpí fẽ dó ãzítáñá ãsikárí ï'di andre gá rí 'baní, “Ímu, ïmi ụ'dí ãtalo Úpí drí 'dí kí rá, ã'dusíku icí kí vâ ru Dãwúdí abe. Ní kí ï'di apá-apâ rí gá rá, wó lũ kí mání gêrî sî ku.”

Wó ãmbogo úpí drí lë kí 'bängá ãtalo Úpí drí kí ụ'dilé kí drí sî ku.

18 Sáwülö fẽ dó ãzítáñá Döyégí nî, “Ímu, mí ụ'dí ãtalo Úpí drí kí rá.” Ijó 'dí sî Döyégí Ídõmû rú rí uja dó ru sî kí ụ'dí jó rá. Ụ'dú 'dã sî ụ'dí dó ãtalo bõngó mifí níríñá ifódí rú ri sülépi ri kí kälí ãrõ drí tõwú.

19 Ụ'dí vâ 'bá tawñi ãtalo 'badrí umvelé Nóbû rí agá 'dää rí kí pírí. Ụ'dí ãgobí kí ūkú kí abe, ãnzí nírí kí ūrekeñá kí abe. Tí kí, kâyinô kí, ãzíla kâbïlô kí abe.

20 Wó Abiyátä Ahímélékí Ahítubü ngópi uja dó apálé rá ãzíla fi dó Dãwúdí nî.

21 Nze dó ijó Sáwülö 'bã ãtalo Úpí drí kí ụ'dijó 'dí kí vú Dãwúdí nî.

22 'Dã 'bã ūngúkú gá, Dãwúdí jo dó Abiyátä ní, “Ụ'dú 'dã sî Döyégí Ídõmû rú rí 'bã adrujó 'dää ci rí sî, ánñí rá ï'di mụ ijó 'dí ūlülé Sáwülö ní rá. Áfẽ dó 'bá mí átépi drí lícó gá rí 'bání ūdrälé ma 'i.

23 Mí u'á dó má be 'dâ, mí idé ūrî sî ku. 'Bá ími ndrülépi sî lêjó ími 'dijó rí lë vâ áma 'dilé. Mí u'á má rú 'dâ, ijó ãzí icó ími idélé ūnzí ku.”

23

Dãwúd̄i pa 'bá tawñi Kéyilā gá r̄i k̄i

¹ Dãwúd̄i la dó mu arelé la 'bá Filišítin̄i dr̄i kí ã'dí 'd̄i Kéyilā gá ãzila kí dó ãná ra ãngū s̄i ãná 'ijó r̄i gá íni,

² zì dó Úpí 'i jo, "Má icó dó mulé s̄i ã'dí 'dijó 'ba Filišítin̄i dr̄i kí abe rá yā?"

Úpí umvi ūdiní, "Ímu, í'dí ã'dí 'bá Filišítin̄i dr̄i kí abe ãzila ípa Kéyilā 'i."

³ Wó 'bá Dãwúd̄i dr̄i jo kí ūdiní, "Yúdā gá 'dâ ãma vâ idé үr̄i s̄i, ãdr̄i kí dó mu ã'dí gá ãsikár̄i Filišítin̄i dr̄i 'barú Kéyilā gâlé үr̄i la dó ãma ru ìngō pí?"

⁴ Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i zì dó Úpí 'i pá alé ãlu үd̄i, Úpí umvi ūdiní, "Ímu Kéyilā gâlé ma mu mulé 'bá Filišítin̄i dr̄i kí fêlé ìmidr̄i gá."

⁵ Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i kí 'bá ū'didr̄i kí abe mu kí Kéyilā gá, 'd̄i kí ã'dí 'bá Filišítin̄i dr̄i kí abe ãzila 'du kí ãnãkpá ū'badr̄i kí rá. U'dí kí 'bá Filišítin̄i dr̄i kí trëȳi ãzila pa kí dó s̄i 'bá tawñi 'dâ agá r̄i kí rá.

⁶ Åbýátâ Åhímélék̄i ngópi ají ūfód̄i ūnd̄i sáwâ ū'di 'bâ apájó Dãwúd̄i ru Kéyilā gâlé r̄i s̄i.

Sáwül̄o 'bâ Dãwúd̄i ndr̄ijó r̄i

⁷ 'Bá ãzí lü Sáwül̄o ní Dãwúd̄i mu Kéyilā gá. Sáwül̄o jo, "Ådróná fê dó ū'di áma dr̄i gá 'bo, ã'dusíku Dãwúd̄i su ru mãbúsü gá tawñi ãzí ti ūpilé këjí ti aya s̄i r̄i agá."

⁸ Ijó 'd̄i s̄i Sáwül̄o umve ãsikár̄i ū'didr̄i ã'dí dr̄i kí mujó ã'dí gá Kéyilā gá s̄i Dãwúd̄i cejó 'bá ū'didr̄i kí abe.

9 Dāwúdī la dó mu nīlé la Sáwūlō la ijó itú ī'di rū'bágá, umve átáló Ābīyátā 'i jo, "Mí ají īfódī 'i."

10 Dāwúdī jo, "Úpí, Ādróná Isirayīlī drī ní, ātí'bó mídrī are ijó Sáwūlō itú ru āndá āndá ru sī amújó tawūnī Kéyīlā drī andijó áma ijó sī rī rá.

11 'Bá Kéyīlā drī kí áma fē ī'didrī rá yā? Sáwūlō la amú ātí'bó mídrī 'bā arelé rī áni yā? Úpí Ādróná Isirayīlī drī, ilū ātí'bó mídrī nī."

Úpí umvi jo, "Sáwūlō la amú rá."

12 Dāwúdī zi Úpí 'i īdī, "'Bá Kéyīlā drī kí áma fē 'bá mádrī kí abe Sáwūlō drī rá yā?"

Úpí umvi jo, "Kí ími fē rá."

13 Ijó 'dī sī Dāwúdī kí 'bá ī'didrī ānirú 600 rī kí abe a'be kí dó Kéyīlā cotí rá, ri kí dó acilé āngū 'dī gá āzíla 'dā gá. Sáwūlō la dó mu arelé la Dāwúdī apá Kéyīlā gá 'dāá rī sī rá, mu dó sī lé ku.

14 Dāwúdī ri dó ru ūzīlé ūjīgō 'bē Zīfū drī kōtórō agálé rī kí agá. Sáwūlō ri dó ī'di ndrūlē ú'dú pírí, wó Ādróná fē Dāwúdī ī'didrī gá ku.

15 U'dú ālu Dāwúdī 'bā adrujó Hōrésī gá kōtórō Zīfū drī agá rī sī, nī dó Sáwūlō amú ī'di ndrūlē sī ī'di 'dijó rī gá rá.

16 Yónātānī Sáwūlō ngópi mu dó Dāwúdī rú Hōrésī gálé āzíla ko dó sī ī'di āzā ī'di ásí imbájó sī ūkpó isújó Ādróná drī.

17 Wó jo dó ī'diní, "Mí idé ūrī sī ku, má átépi Sáwūlō icó drī 'bälé ími үру'bá gá ku. Mi mu adrulé úpí Isirayīlī drī 'i āzíla ma adru ími vúlé gá námbā īrī sī. Má átépi nī ijó 'dī cé."

18 'Bá ̄ir̄i 'dī icí kí t̄i Úpí dr̄ilé gá. 'Dā 'bā ūngúkú gá, Yónātānī mū lícó gá, wó Dāwúdī ace ru Hōrési gá 'dāá.

19 'Dā 'bā ūngúkú gá, 'bá Zífū gá r̄i mū kí dō Sáwūlō rú Gibéyā gá ̄azila j̄o kí, "Dāwúdī la ru ̄uzi ̄ama agá ̄ujigó Hōrési dr̄i gá 'bé Hākīlā gá 'dī Yēs̄imóni 'bā wókō ándrá r̄i gá.

20 Ú'dī'da úpí, mí amú vūrú ̄ama rú 'dōlé ij̄o 'dī dr̄i míni ̄ayikō fē rá r̄i gá, ̄ama ̄di fē ími dr̄i gá rá."

21 Sáwūlō umvi, "Úpí 'bā wi sūsú ̄iminí ásí 'bājó ̄ama dr̄i gá r̄i s̄i.

22 Ímū ̄azila ̄imi ̄isú mání ij̄o dr̄i la gá. ̄Imi ̄isú ̄angū ̄idiní u'ájó sáwā píri s̄i r̄i, ̄azila 'bá ̄idí ndrelépi 'dāá rá r̄i be. 'Bá j̄o kí mání ūndūwā la ambamba.

23 ̄Imi ̄isú mání ̄angū píri ̄idí 'bā s̄i ru ̄uzij̄o ala gá r̄i kí, ̄azila ̄imi ají mání ij̄o píri r̄i. 'Dā 'bā ūngúkú gá, ma dō mū ̄imi abe, dr̄i dō s̄i adru ̄angū 'dā gá 'dāá cí, ma ̄idí vú ūbī s̄i ̄idí ndr̄uj̄o súrú Yúdā dr̄i agásí píri."

24 Ij̄o 'dī s̄i 'bá dā ko kí dō dr̄i rá, mū kí dō Zífū gá Sáwūlō dr̄ilé gá. Dāwúdī kí 'dī s̄i ̄as̄ikárī ̄ididr̄i kí abe kōtórō Māwóni gá, Ārabā gá 'dī Yēs̄imóni 'bā wókō ándrá r̄i gá.

25 Sáwūlō kí ̄as̄ikárī ̄ididr̄i kí abe mū kí dō Dāwúdī kí ndr̄u trū, wó are ij̄o kí dr̄i gá rá ̄azila mū dō s̄i 'bé agálé ru ̄azila u'á dō s̄i kōtórō Māwóni dr̄i gá. Sáwūlō la dō mū arelé 'bo, mū dō ̄angū kōtórō rú Māwóni gálé mūlē Dāwúdī ndr̄u trū.

26 Sáwül̄o kí ãsïkár̄i ī'didr̄i kí abe 'bé 'bã wókõ
ãzí r̄i gá Dãwúd̄i kí ãsïkár̄i ī'didr̄i kí abe wókõ ãzí
r̄i gá, kí d̄i ru afu s̄i s̄i ru īdãjó Sáwül̄o rú 'dãá rá.
Isú 'd̄i s̄i Sáwül̄o kí ãsïkár̄i ī'didr̄i kí abe Dãwúd̄i
kí ūñm̄i agá ãni rú ūkpó s̄i lëjó kí rujó,

27 'bá ijó ujílépi la acá Sáwül̄o rú jo, "Mí amú
gbõrú! 'Bá Filisítin̄i dr̄i kí 'bá kí ra 'dã."

28 Ijó 'd̄i s̄i Sáwül̄o atr̄i dó ijó tá s̄i Dãwúd̄i vú
übijó r̄i rá ãzila mu d̄o ã'd̄i gá 'bá Filisítin̄i dr̄i kí
abe. 'D̄i bãs̄i ãngú 'dã umvejó Hämälékóf̄i* 'd̄i.

29 Dãwúd̄i a'be dó ãngú 'dã rá, mu d̄o s̄i ru
a'bólé ūjigó agá In̄i Géd̄i gá.

24

Dãwúd̄i a'be Sáwül̄o idri

1 Sáwül̄o 'bá ãgõjó ã'd̄i gá 'bá Filisítin̄i dr̄i kí
abe r̄i 'bá vúlé gá, úlū ī'diní, "Dãwúd̄i ī'di kõtórõ
In̄i Géd̄i gá."

2 Ijó 'd̄i s̄i Sáwül̄o ūpē dó ãsïkár̄i ã'd̄i 'dilépi
müké r̄i kí 3,000 angajó 'bá Isirayil̄i dr̄i kí agá
pírí, 'd̄u kí tr̄u mujó Dãwúd̄i ndr̄u tr̄u ãsïkár̄i
ī'didr̄i kí abe ãngú írã rú īndr̄i ásé agá r̄i 'badr̄i
gá.

3 Sáwül̄o amú dó ãngú kãbõlõ kí tã mbajó gẽr̄i
t̄i gá r̄i gás̄i ãzila fi mulé ru ãzã kolé ūjigó ãzí
agá. Dãwúd̄i z̄i kí ru 'd̄i s̄i ūjigó 'a gá agálé ru.

4 Æsïkár̄i Dãwúd̄i dr̄i jo kí ī'diní, "'D̄i bãs̄i
ãndr̄u ú'd̄u Úpí 'bá jolé míní, 'Ma méró'bá mídr̄i
fẽ ími dr̄i gá mí icó ī'di idélé cécé míní lélé r̄i áni

---

* **23:28 23:28** Hämälékóf̄i 'bá ífí 'bé s̄i apajó r̄i i.

r̄i 'i.' " 'Dã 'bã ũngukú gá, Dãwúd̄i ãgã ūní ūní
ru ãzila l̄i dó s̄i Sáwül̄o 'bã bõngó t̄i rá.

5 'Dã 'bã ũngukú gá, Dãwúd̄i u'á cãndí s̄i ī'diní
Sáwül̄o 'bã bõngó t̄i alijó r̄i s̄i,

6 jo dó ãsikári ī'didr̄i 'baní, "Úpí uga mání ijó
ūnzí 'dī áni r̄i idéjó ãmbogó mádr̄i rú úmgbé,
ã'dusíku Úpí ūsū ãdu dr̄i tijó 'bá dr̄i gá r̄i dr̄i la
gá rá, má icó dó s̄i dr̄i 'bälé ī'di үru'bá gá ku, ī'di
'bá Úpí 'bã s̄i dr̄i tijó dr̄i la gá n̄i r̄i."

7 Dãwúd̄i jo ijó ūkpó ru 'bá ī'didr̄i kí trejó 'ba
aló kí s̄i Sáwül̄o ku. Sáwül̄o a'be dó үjigó rá mü
dó s̄i gẽr̄i ī'didr̄i gá.

8 'Dã 'bã ũngukú gá, Dãwúd̄i ãfū dó үjigó agâlé
r̄i s̄i ãmvé, umve dó Sáwül̄o 'i, "Úpí ãmbogó
mádr̄i." Sáwül̄o la mü ru ũngukú ndrelé,
Dãwúd̄i ãvú vûrú ãzila su t̄i androko la aló vû
rá ïnzitáñá ru.

9 Jo Sáwül̄o ní, "Mi ijó 'bá 'bã kí jolé, 'Dãwúd̄i
la gẽr̄i ndr̄u s̄i lějó ími adrâjó r̄i kí are ã'du ijó s̄i
yã?"

10 U'dú ãndr̄u 'dī s̄i índre ími mif̄i s̄i Úpí 'bã
ãndr̄u ími fějó áma dr̄i gá үjigó agá 'dâ 'dī. 'Bá
ãzí r̄i lě kí á'dí mí rá, wó ápa ími ídri rá, 'Má icó
áma dr̄i 'bälé úpí mádr̄i үru'bá gá ku, Úpí 'bã
ãdu s̄i dr̄i tijó 'bá dr̄i gá r̄i ūsujó ími dr̄i gá n̄i r̄i
s̄i.'

11 Índre má átépi, índre dr̄i bõngó mídr̄i 'bã
t̄i áma dr̄i gá 'dī! Má alí bõngó mídr̄i 'bã t̄i wó
á'dí mi ku. Lě ín̄i dó ú'dî'da rá, má idé ijó ūnzí
ãzí s̄i mvujó mí rú 'dâ rá la ku, má icó ími adrâlé
ku, má idé dr̄i ijó ūnzí ãzí mí rú ku. Wó mi áma

ndr̄ū s̄i lējó áma 'dijó ã'du ijó s̄i?

¹² Lē Úpí 'bā li ijó áma dr̄idr̄inj̄i gá mí be r̄i n̄i. Azila lē Úpí 'bā ūf̄e ijó míni idéle má rú 'd̄i 'bā ãrígó t̄i mí r̄u n̄i, wó má icó ími adrálé ku.

¹³ Ijó ídu r̄i 'bā jolé r̄i áni, 'Angajó 'bá ūnzí r̄i agá ūnzikānā la ãfū n̄i,' ijó 'd̄i s̄i má icó ími adrálé ku.

¹⁴ 'Úpí Isirayil̄i dr̄i la ãfū ámvé ã'di ndr̄ülé yā? Mi ã'di adro yā? Ücogó dr̄älépi rá la yā? Wälä Lúgbákí'dí yā?'

¹⁵ Lē Úpí 'bā li ijó áma dr̄idr̄inj̄i gá r̄i mí be n̄i. Lē 'bā amá ijó mádr̄i azila 'bā pa ma, 'bā amú pá tulé s̄i áma pajó ími dr̄i gá n̄i.'

¹⁶ Dãwúd̄i la mü ijó 'd̄i kí delé jø agá 'bo, Sáwül̄ozi, "D̄i m̄a ngópi Dãwúd̄i ími ú'dúkó yā?" Sáwül̄o kp̄e awálé ú'dúkó s̄i rere.

¹⁷ 'Dã 'bā ūngúkú gá, Sáwül̄o jø dó ū'diní, "Mi 'bá ãlá la, índ̄e ma muké s̄i rá. Ímba áma tã muké wó má idé mi ūnzí.'

¹⁸ Andru ilü maní muké míni idéle maní r̄i kí rá, Úpí f̄e ma ími dr̄i gá rá, wó í'di ma ku.

¹⁹ 'Bá ū'di 'bā méró'bá isulépi rá, ū'di a'be la mulé adrā ū'di ku r̄i ã'di 'i? Lē Úpí 'bā ūf̄e míni ūyá muké la, ã'dusiku mí idé ijó muké la maní andru.'

²⁰ Áñi ãndá-ndá ru cé mi mü adrulé úpí ru azila ūpí Isirayil̄i dr̄i la mü pá tulé ími dr̄i gá.

²¹ Ína ūyō Úpí dr̄ilé gá mí icó 'bá mádr̄i mulé tilé dr̄ilé galé r̄i kí ú'dilé ku jöku mí iní áma rú 'bá angálépi má átépi dr̄i lícō gá r̄i kí agá ku."

²² Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i na dó ūyō Sáwül̄o dr̄ilé gá rá. Sáwül̄o gó dó s̄i lícō gá, wó Dãwúd̄i kí ãsikári

ĩ'didrī kí abe mü kí dó үjígó ĩ'baní sī ru zijó rī gá.

25

Dāwúdī, Nābálī ãzíla Ābīgāyílī

¹ Sámūwēlī drā dó rá, 'bá ȶisirayílī drī atrá kí dó ru pírí ĩ'di awálé, ãzíla ȿsī kí dó sī ĩ'di ĩ'didrī lícō gá tawün̄i Rámā gá.

'Dā 'bā ūngukú gá, Dāwúdī mü dó ándrá kôtórō Páránī drī gá.

² Ágóbí ãzí ándrá Māwón̄i gá kápa ĩ'didrī 'bā kí sī adrujó Kār̄iméлi gá la cí. Ĩ'di ándrá 'bá ãzí málī trū la. Ĩ'di 'bā ȏindrī kí ándrá 1,000 ãzíla kābīlō kí 3,000. Ĩ'di ándrá kí 'bíko li agá Kār̄iméлi gâlé.

³ Ágóbí 'bā rú ándrá Nābálī 'i, ūkû 'bā rú Ābīgāyílī 'i. Ĩ'di ándrá ūnduwā rú ãzíla ūnī-ambamba rú, wó ágô ĩ'di ándrá 'bá ãzí súrú Kâlébū drī agá la ĩ'di ándrá ȏindrā 'bá ãzíla ásí la ūnzí.

⁴ Dāwúdī 'bā adru agá kôtórō agá 'dāá are Nābálī la ĩ'di 'bā kābīlō kí 'bíko li.

⁵ ȏjó 'dī sī pē dó 'bá mûdrī kâr̄ilē rú la kí tī jō ĩ'baní, 'Imü Nābálī rú Kār̄iméлi gâlé ãzíla ȏzi mání ĩ'di cící.

⁶ ȏjó ĩ'diní, 'Ími ú'dú 'ba adru ãzo rú! ãzíla ãko mídrī kí ȏru'bá 'bā adru kí ȏlá ru.

⁷ " 'Má are ú'dí'da, 'dī sáwā kābīlō kí 'bíko ȏjó rī 'i. 'Bá mídrī kābīlō ucélépi rī 'bā kí jō u'ájó ãma abe rī sī, ãma idé kí ūnzí ku ĩ'baní adrujó ãma abe Kār̄iméлi gá rī sī, ĩ'bā ãko ãzí ȏvī andrá ȏluŋá la ku.

8 Ízì jō dr̄i ãti'bó mídr̄i 'dī kī, kí míni lū la rá. Ijó 'dī sī mí idé mūkē 'bá mádr̄i 'dī 'banī, ãma acá dó sáwā ūmū dr̄i t̄i gá 'bo. Má a'í mi ãti'bo mídr̄i ãzila mī ngópi Dãwúd̄i ní, ífē ãko cí míni icólé ìsúlé r̄i.' ”

9 'Bá Dãwúd̄i 'bā t̄i pělé r̄i kí dó mū calé 'bo, lū kí dó Nãbál̄i ní ijó Dãwúd̄i 'bā jolé r̄i 'i. 'Dā 'bā ūngukú gá, tē kí dó umvinjá la 'i.

10 Nãbál̄i umvi ãti'bó Dãwúd̄i dr̄i kí, "Dãwúd̄i la 'dī dó ã'di 'i? Yésē ngópi la 'dī dó íngō 'i? U'dú 'dī agá ãti'bo ū'bí mvu kí ãmbogo ñ'badr̄i 'bā rú r̄i sī rá.

11 Ma dó mā mūkát̄i, ïyí, ãzila ïzá maní ul̄lé 'bá mádr̄i kãbñl̄o 'bíko l̄lépi r̄i 'baní r̄i fē 'bá maní n̄l̄lé ãfū kí íngõlé yã ku 'dī 'baní ã'du ijó sī?"

12 'Bá Dãwúd̄i dr̄i uja kí ru gõlé vúlé. Kí mū calé 'bo nze kí ijó tá umvilé ñ'baní r̄i kí vú ñ'diní pírí.

13 Dãwúd̄i jo 'bá ñ'didr̄i 'baní, "'Bá ãlu ãlu 'bā su ménéjá ñ'didr̄i úpícé gá." Ijó 'dī sī su kí ménéjá kí rá. Dãwúd̄i su vâ ñ'didr̄i 'i. 'Bá mulépi Dãwúd̄i abe r̄i kí 400, ãzí 200 r̄i ace kí dó ru ãko ñ'badr̄i kí tā mbalé.

14 ãti'bó ãzí ãlu Nãbál̄i dr̄i jo Æbígayíl̄i Nãbál̄i ûkû ní, "Dãwúd̄i ãpē 'bá ãzí kí t̄i kõtórõ agálé amúlé ãmbogó zilé cící, wó ãmbogó u'dá kí u'dá u'dâ.

15 'Bá 'dī kí jō ãmaní muké ásé agálé. Idé kí ãma ūnzí ku, ãzila sáwā pírí ãmaní adrujó kí andre gá r̄i sī ãko ãzí ãmã ãni la ãv̄i ku.

16 Ítú kí ïní be kí ãma andre ce Bõrõ áni ú'dú pírí ãmaní kãbñl̄o kí ucéjó ãnirú kí andre gá r̄i sī.

17 Mí ūrā drī ijó 'dī 'a ãzila mí idé drī ijó míní icólé idélé rá rī, ã'dusíku lïkï la ru içi ãmbogó ãmadrī drī gá ãzila lïcö ̄'didrī drī gá pírí. ̄'di 'bá ãzí ūnzí la ãzila 'bá ãzí la jö tí."

18 Äbïgäyïlï idé kpí gbõrú. 'Dü mûkâtí kí 200 ãzila íniríkó wáyinï drï kí ̄rï, ãzila kâbïlõ tõwú û'bïlé û'bï rï kî, ūndú û'bïlé û'bï rï kí ūdibá tõwú, ife ífí 'ilépi rá rï kí ngûlú-ngûlú ru túrú ãlu, ãzila úlúgónjá ífí ūkpälé ãlu ngûlú ru mûkâtí áni rï kí 200, û'bâ dô kí kâyinõ drï gá.

19 'Dâ 'bâ ūngûkú gá, jö dô ãti'bo 'baní, "̄mu drïlé gâlé; ma dô ūmi vú bï." Wó lû ágô Nâbâlîní ku.

20 Äbïgäyïlï 'bâ cë agá kâyinõ ̄'didrï sî wôrõnjá tî gâsî 'bé pá gá 'dâa, Dâwûdï kí drï asî sî ̄'di rû 'dôlé ru, ūfû kí dô sî drï ̄'ba abe.

21 Dâwûdï jö ijó 'dî sî, "̄'di ãzí kôli mání ágóbî 'dî 'bâ âko kí tâmbajó ásé agá 'dâ ãzila ní ãvijó ãluñjá la ku. Üfë ma ūnzïkânâ sî ijó mûké rî 'bâ këjí gá.

22 Lë Ädrónjá 'bâ 'dî ma rá, ádrï drûsî ū'bûtî sî 'bâ ̄'didrï kí agá ágóbî ãzí ãlu la abe ídri rû rá rî gá!"

23 Äbïgäyïlï la dô mü Dâwûdï ndrelé, asî dô kâyinõ drï gâlé vûrû ãzila ãvû Dâwûdï drïlé gá su tî kpere androko la aló vû rá.

24 Ävû Dâwûdï pálé gá jö ̄'diní, "Úpí lë ūnzïkânâ 'dî 'ba adru áma drï gá. Ífë ãtî'bó mídrî 'bâ jö míní ijó, mí are drï ijó ãtî'bó mídrî 'bâ lêlé jolé rî.

25 Úpí mádrī, í'bā ásí ijó ágóbí ūnzí Nābálī 'dā drī drī gá ku. Rú ū'didrī aza 'i ãzíla aza la ací ū'di vú gásí. Wó ma átī'bó mídrī rú 'dī ándre 'bá úpí mádrī 'bā tì ãpělé rī kí ku.

26 Ú'dī'da Úpí Ādrónjá ní adrujó ídri ãzíla míní adrujó ídri rī áni, Úpí 'bā ími atrijó ãrí asunjá gá ãzíla ãvū ãrí ūfēnjá gá ími drī sī cí rī sī, méró'bá mídrī kí 'bá lělépi ími adrálépi rī abe 'bā adru kí céce Nābálī áni.

27 Ámbogó má a'í mi ãko mání ajílé fětáŋjá ru 'dī kí mí a'í kí fělé 'bá ími vú ãbílépi rī 'baní."

28 Má a'í mi ítrū ma ijó ūnzí mání idélé rī sī rá. Úpí Ādrónjá mídrī la ūpī mídrī ūdrī jā'dâ kpere drīlé mídrī mulé tīlé drīlé gálé rī 'baní, ã'dusíku mi ã'dí Úpí drī kí 'dī. Ijó ãzí ìsúlé mí rú ūnzí la yu míni adru agá ídri mídrī agá 'dâ.

29 'Bá ãzí drī tání ími ndrū sī ími 'dijó, ídri úpí mádrī drī Úpí Ādrónjá la tā la mba rá, céce 'bá 'bā málī ū'didrī ãjē rú rī tā mbalé rī áni. Wó méró'bá mídrī kí, ū'di kí ídri 'be álī céce írā 'belé rōgbógbō sī rī áni.

30 "Úpí drī míni drúzí ijó ū'di 'bā azílé úpí mádrī ní rī kí idé míni rá, ãzíla drī ími 'bā úpí ru Ísirayílī drīlé gá 'bo,

31 Úpí mádrī 'bā ūrā jō ijó ãzí ū'diní cāndí fělépi la ku. Mí asu drī 'bá ãzí ijó kóru la kí 'bā ãrí sī ãrigó tì ūfējó la ku. Úpí drī drúzí míni sūsú wi sī drīléba ìsújó rá, mí ūrā jō áma ijó be."

32 Dāwúdī jō Ābīgāyílī nī, "Ícú Úpí Ādrónjá Ísirayílī drī 'bā rú, ū'diní ími tì ãpějó drī ūfujó má be ãndrū rī sī.

33 Úpí wi míni sūsú ijó míni ūrälé muké 'dī sī
azila ūdiní áma atrijó ari asuná gá ú'dú andru rī
gá rī sī, azila maní arigó ti ūfējó áma drí sī ku rī
sī.

34 Úpí atri ma ími adrājá gá cí. Wó ána tí
uyō Úpí Ádrónjá Isirayílī drí idri rī 'bā rū sī adri
tá andru drí ụfú mí be gbörú ku, 'bá agobí rú
Nābálī drí kí tá ūdrā ú'búti 'dī sī píri rá."

35 'Dā 'bā ūngukú gá, Dāwúdī ã'í ãko Abigayílī
'bā ajlé fétanjá ru rī kí rá azila jo ūdiní, "Ímu
mídrí lícó gálé ásí ighbé sī. Má are ijó míni jolé rī
kí rá azila ma ijó míni zilé rī fē rá."

36 Abigayílī la dó mu gólé Nābálī rülé 'bo, isú
Nābálī 'bā dó ụmūzí ãmbogó la céce úpi drí
áni. Áyikō fū dó ūdi azila imérā dó rá. Ijó 'dī sī
ükū lū ūdiní ijó azí ku kpere ángū 'bā uwí agá.

37 'Dā 'bā ūngukú gá, ú'búti sī, Nābálī la dó mu
adrulé muké 'bo, ükū nze dó ūdiní ijó 'dī kí vú
píri. Ásí la mvu rū azila umba dó céce írā áni.

38 U'dú mudrí vúlé gá Úpí fē Nābálī drā dó rá.

39 Dāwúdī la mu arelé la Nābálī drā dó rá jo,
"Ícú Úpí rū. Nābálī u'dá andrá ma rá wó, Úpí
pa ma ijó ünzí tá maní sī arigó ti ūfējó Nābálī
ụrū 'bá gá rī gá rá. Úpí fē dririma Nābálī ní 'bo."

'Dā 'bā ūngukú gá, Dāwúdī pē ú'dúkó ti
Abigayílī rū sī ūdi zижó acajó ūdi 'bā ükū ru.

40 Atí'bó ūdidrī mu kí Abigayílī rū Kāríméli
gálé azila jo kí ūdiní, "Dāwúdī apē áma ti ími
agulé ūdiní ükū ru."

41 Abigayílī avūzíla su dó ru drí vúrú kpere
androko la 'bā vū aló agá azila jo, "Má atí'bó mí

ãni la ãzila ma bábá íyóná iyójó míni ãzila ãtí'bó úpi mádrí drí kí pá ūjijó.”

42 Ăbīgāyíl̄i tu dó kăyinõ sí gá gbõrú izonzi ãtí'bo rú tōwú rí kí abe, mu kí dó ãtí'bó Dãwúd̄i 'bã tì ãpēlé rí kí abe ãzila acá dó sí ūdi 'bã ūkú ru.

43 Dãwúd̄i īgbã vâ 'dí sí Āhñōwámū Yēzērēl̄i ízó ru rí, kí dó sí īrítrá ūdi 'bã ūkúka kí.

44 Wó 'dí sí Sáwül̄o fē īzép̄i Míkál̄i Dãwúd̄i 'bã ūkú ru rí Pälít̄i Lãyís̄i ngópi Gãlímū gá rí nî.

26

Dãwúd̄i 'bã Sáwül̄o idri pajó ūd̄i rí

1 Ăgòb̄i Zíf̄u drí mu kí Sáwül̄o rú Gîb y  g l  azila j o k  d  ūd i din , “Dãwúd̄i la ru ūz  'b  H k l  dr  ru ndrelépi Y s m n  be r  dr  g  'd  ku y ?”

2 Ij  'd  s  S w l o ūp  d  ãs k r  Is ray l  dr  ã'd  'd l  pi m k  r  k  3,000 s  mu j  D w d  ndr  tr  ãng  K t r o r  Z f  dr  ag l .

3 S w l o s  k mb  ūd r  g r  t  g  'b  H k l  ru ndrelépi Y s m n  be r  g , w  D w d  ri u' l  ãng  k t r o r  r  g . ūdi mu ndrel  la S w l o la ūdi v  ãb ,

4 p  d  an  ūd r  ūn - n j  g  r  k  t  s  is j  la ãnd  ãnd  ru S w l o ac  n  d  'bo y  áni.

5 'D  'b  ūng k  g , D w d  f  d  ãmv  ãng  and r  S w l o 'b  s  k mb  s j  r  g . N r  ãng  S w l o ãzila N r  ng pi Ab n r , 'ban  ru laj  ãmb g  ãs k r  k  dr  celépi r  be r  rá. S w l o la ru k mb  g  ág g  ãs k r  ce k  d  ūdi andre tr k l r  c .

6 'Dã 'bã ũngúkú gá, Dãwúd̄i zì dó Äh̄imél̄ek̄i Hít̄i rú r̄i ãzíla Zérüyiyä ngópi Äb̄isáȳi Yōwábū ádrípi i, "Ã'di la mü má be Sáwülo rú kámb̄i agálé rá la n̄i yã?" Äb̄isáȳi jø, "Ma mü mí be rá."

7 Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i kí Äb̄isáȳi be fi kí dó äsikári 'ba rûlé ïní s̄i, ïsú 'd̄i s̄i Sáwülo la dó ru ú'dú gá kámb̄i agá 'dãá su ãjû vûrú ãnirú ï'di drílé gá 'dãá. Äb̄inér̄i kí äsikári kí abe ula kí ru trôkîl̄ri andre la gá cí.

8 Äb̄isáȳi jø Dãwúd̄i ní, "Ändr̄u Ädrónjá fē dó mérö'bá mídr̄i ími drílé gá 'bo. Ú'dî'da mí a'be ásõ ï'di ãjû mádr̄i s̄i pâlé ãlu kpere vûrú, má icó ï'di sôlé pâlé ̄ir̄i ku."

9 Wó Dãwúd̄i jø dó Äb̄isáȳi ní, "Í'di ï'di ku! Ä'di jø míni 'bá drí sulépi 'bá Úpí 'bã s̄i ãdu ūsûjó dr̄i la gá 'bo r̄i rû r̄i la adru ijó kóli r̄i gá n̄i yã?"

10 Ändá-ändá ru Úpí 'bã adrujó ídri r̄i áni, Úpí 'bã mgbã r̄i la mü ï'diní drírima fêlé n̄i, sáwã ï'diní drâjó r̄i la acá rá jõku ï'di dó mü drâlé a'dí gá 'dã s̄i.

11 Wó Úpí uga mání ijó ūnzí 'd̄i áni r̄i idéjó ãmbógó ï'di 'bãsí ãdu ūsûjó dr̄i la gár̄i rû úmgbé. Ú'dî'da mí a'dú ãjû kí kére ̄iyí drí ï'di 'bã drílé gá r̄i be ãma ámü mulé."

12 Ijó 'd̄i s̄i Dãwúd̄i a'dú dó ãjû kí kére ̄iyí drí be Sáwülo drílé gá 'dãá ãzíla ko kí dó dr̄i mulé rá. 'Bá ãzí kí ndrelépi rá jõku ijó nñlépi kí dr̄i gá rá la 'dáyu jõku 'bá ãzí ãlu angálépi ú'dú gâlé rá la vâ yü. 'Bá pírí kí ú'dú gá, ã'dusíku Úpí fē ú'dú 'be kí káȳi rá.

13 'Dā 'bā ūngúkú gá, Dāwúdī za dó á'bü 'a ja dó sī ru 'bé 'bā wókō ãzí rī gâlé ru ãzíla tu dó pá tulé 'bé 'bā drī gá rá rá ru, drīdríñjī ū'badrī álí.

14 Dāwúdī umve dó ãsíkárī kí Nérī ngópi Ābīnérī abe, "Ābīnérī ū'mi icó áma umvilé ku yā?"

Ābīnérī umvi, "Mi úpí umve ū'di áni?"

15 Dāwúdī jō, "Ābīnérī, mí ínī ngá ágóbí yā? 'Bá ãzí mí áni Isírayílī gá 'dâ rī ū'di i? Ímba ãmbóbó mídrī úpí tā ku la ū'du ijó sī yā? 'Bá ãzí amú tí ãmbóbó mídrī úpí 'dilé rá.

16 Ijó míni idélé 'dī adru múké ku. Āndá ãndá ru Úpí 'bā adrujó ídri rī áni, ū'mi ãsíkárī mídrī kí abe lē tá ū'mi ūdrā rá, ū'dusíku ìmba ãmbóbó mídrī Úpí 'bā sī ūdu ūsújó drī la gá rī 'bā tā ku. Úpí 'bā ãjū kí ū'di 'bā kéré ūyí drī ū'di 'bā drīlē gá ãníyágágá 'dâ rī abe kí íngāá yā?"

17 Sáwūlō amá dó 'dī Dāwúdī 'bā ū'dukó rī gá rá, ãzíla jō dó, "Mâ ngópi Dāwúdī 'dī ū'mi ū'dukó yā?"

Dāwúdī umvi, "Āmbóbó úpí mádrī 'dō ma 'i."

18 Mu ijó jōná trū drī gá, "Āmbóbó mádrī la ãtí'bó ū'didrī vú adro íni ū'du ijó sī yā? Má idé dó ū'du ãzíla ijó ūnzí mání idélé sī áma lajó ūnzíkänä gá rī dó ū'du?

19 Lē ū'di'da ãmbóbó mádrī úpí 'bā are ãtí'bó ū'didrī 'bā ijó. Úpí drī ū'mi inga sī ijó ajíjó áma ūry'bá gá nī, 'dā 'bā ūngúkú lē 'bā ū'fí idétájá 'dī rá. Drī adru 'bá ãzí idé kí ijó 'dī nī, lē úwā kí Úpí drīlē gá rá. Āndrū adró kí ma wókō mádrī

Úpí 'bā fēlé ãwítā rú rī gâlé rá ãzíla jo kí, 'Ímu ãzí ngalé ãdroŋa ãzí 'banî.'

20 Ú'dî'da ijó 'dî sî ifë áma ãrí 'bā asu Úpí drîlé gá 'dâ rá rá ru súrû ãzí gá ku. Úpí Isirayîlî drî ãfû amûlé lúgbákî'dí ndrûlé céce ūpé ndrûjó 'bé agá rí áni ã'du sî yã."

21 Dâ 'bā ūngûkú gá, Sáwûlô jø, "Má iza rá mâ ngópi Dâwûdî, mí ãgô vûlé má rú 'dôlé, ã'dusiku ãndrû í'bâ áma ídri 'bâ ijó ãmbogó ru, má icó ími idélé ūnzí ïdî ku. ãndá ãndá ru má idé ijó céce 'bá azalépi aza-azâ rí áni, má iza ijó ūnzí ãmbogó la."

22 Dâwûdî umvi, "Ãmbogó mî ãjû gápi 'dî. Lë kârîlê ãlu la 'bâ amû má rú 'dôlé 'dûlé la.

23 Úpí la 'bâ ãlu ãlu ūfë ijó ãlá í'di 'bâ ngalé ri kí sî ãzíla ã'itânjá í'didrî sî. Úpí fë tí ãndrû mi áma drîlé gá rá, wó má icó áma drî sulé 'bá Úpí 'bâsî ãdu ūsûjó drî la gá 'bo rí үrû'bâ gá ku.

24 ãndá ãndá ru céce mání ími ídri 'bâ ijó 'bâjó ãmbogó ru ãndrû rí áni, ijó 'dî sî lë Úpí 'bâ 'bâ áma ídri 'bâ ijó ãmbogó ru ãzíla 'bâ pa ma cãndí pírí kí agá."

25 Dâ 'bâ ūngûkú gá, Sáwûlô jø dó Dâwûdî ní, "Mâ ngópi Dâwûdî, Áwi míni sûsû, mi mụ ijó ãmbogo la kí idélé rá, ãndá ãndá ru ími rú la mụ kûlé rá."

ijó 'dî sî Dâwûdî mụ dó gêrî í'didrî gá, ãzíla Sáwûlô gô dó vûlé lîcô gá.

1 'Dā 'bā ūngúkú gá, Dāwúdī ūrā dó ijó ūdi agálé, "U'dú ãzí ãlu Sáwülö la drúzí mu áma 'dilé ūdi 'bā drí sī rá. Ijó muké ãndâni mání icólé idélé rī, lē má apá ãngū Filisítinī drí gá. 'Dā 'bā ūngúkú gá, Sáwülö la dó ãndé áma ndrūná sī ãngū Isirayílī drí agá rá, ãzila ma dó áma pa ūdidrī gá rá."

2 Ijó 'dī sī Dāwúdī kí ásikárī ūdidrī 600 'dī kí abe mu kí dó Māwókī ngópi Ákísí úpí ru Gátū gárī drí.

3 Dāwúdī kí ásikárī ūdidrī kí abe ri kí dó Gátū gá Ákísí trū. Ásikárī ãlu ãlu ri dó adrulé 'bá ūbadrī licó gá rī kí abe ãzila Dāwúdī ri dó vā adrulé ūkú ūdidrī ūrī 'dī kí abe, ūkú 'dī kí: Ahñowámū Yezéréli gá rī kí Abigayílī Käríméli gá Nábáli 'bā ãwúzí ru rī be.

4 Ála dó mu lülé la Sáwülö ní Dāwúdī apá dó Gátū gá 'bo, Sáwülö ndrū dó ūdi ūdī ku.

5 'Dā 'bā ūngúkú gá, Dāwúdī jō dó Ákísí ní, "Áma ijó drí fi ími ásí gá rá, lē úfē mání ãngū tawünī were rī kí agá, ma dó sī u'á ala gá 'dāá. Átí'bó mídrī icó kí u'álé mí be tawünī ãlu rī agá ku."

6 Ijó 'dī sī Ákísí fē dó ūdiní Zikilágī 'i, ãzila i'dojó ú'dú 'dā sī kpere ãndrū tawünī Zikilágī acá dó sī ūpi Yúdā gá rī 'bāni.

7 Dāwúdī u'á dó ãngū Filisítinī drí agá ilí ãlu ãzila ūmbá kí drí la gá su.

8 Sáwā 'dā sī Dāwúdī kí ãgobí ūdidrī kí abe mu kí dó 'bá Gësürútí gá, Giriží gá ãzila 'bá Amäléki drí 'ba rú ã'dí gá. (Ándrá údu rī sī 'bá 'dī kí

ándrá u'á ãngū i'dójó Súr̄i gá cajó kpere M̄isíri
gá r̄i gá.)

⁹ Dãwúd̄i dr̄i ándrá m̄u ãngū ãzí celé, a'be 'bá
ãzí ágób̄i ru jõku ũkú ru la ídri ku, wó ï'di ãko
kâbîlõ, t̄i, kâyînõ, ngãmíyã ãzila bõngó 'di kí 'dú
ïnd̄i. 'Dã 'bã ũngúkú gá, ï'di dó ru uja vûlé Ákís̄i
rûlé.

¹⁰ Ákís̄i dr̄i zì la, "Ímu tá ãndrû 'bá ralé íngõlé
ru yã?" Dãwúd̄i la jø la, "Négévû gá ãngû Yúdã
dr̄i gá, Négévû gá ãngû Yéräméli dr̄i gá jõku
Négévû gá ãngû 'bá Kénî rú r̄i 'badr̄i gá."

¹¹ Dãwúd̄i a'be ágób̄i jõku ũkú ãzí ídri ï'di 'bã
s̄i agu la Gátû gá la ku, a'dusíku ūrâ ijó ï'di ási
gâlé, "Kí m̄u ijó vú nzelé ãma dr̄i gá s̄i jojó la, "Dí
ijó Dãwúd̄i 'bã idélé r̄i 'i la ku.' " 'Dí bãs̄i gbýâ
ándrá ï'di 'bã s̄i ijó idéjó sâwâ ï'di 'bã s̄i u'ajó
ãngû Filisítin̄i dr̄i gá r̄i s̄i r̄i 'i.

¹² Ákís̄i t̄i ási Dãwúd̄i dr̄i gá, ãzila jø ï'diní cén̄i
cén̄i rú, "Dãwúd̄i acá dó 'bá ï'didr̄i Isirayíli dr̄i
'bã kí ngûlé ũnzí r̄i rú, ï'di dó m̄u adrulé mâ
âtí'bó ru jã'dâ."

28

Sâwûl̄o kí ũkú újogó ru În̄i-dór̄i gá r̄i be

¹ U'dú 'dãs̄i 'bá Filisítin̄i dr̄i tra kí dó ãsikár̄i
ï'badr̄i kí s̄i mujó a'dí 'dijó 'bá Isirayíli dr̄i kí abe.
Ákís̄i jø dó Dãwúd̄i ní, "Lë ín̄i rá mi ãzila 'bá
mídr̄i kí abe ïmi m̄u ïmi icílé ãsikár̄i mádr̄i kí
abe ãlu s̄i mujó a'dí gá."

² Dãwúd̄i jø, "'Dã múké, mi dó m̄u âtí'bó
mídr̄i la icó rá r̄i gá a'du idé yã r̄i ndrelé rá."

Ãkísĩ umvi, “Múké, mi dó mụ adrulé 'bá áma tãmbalépi jã'dâ rĩ rú.”

3 Sámũwẽl̄i la dó mụ drälé 'bo, 'bá Isirayil̄i dr̄i tra kí dó ru pírí ï'di awálé. ïsĩ kí dó ï'di tawñi ï'didr̄i gá Rámã gá. Sáwülõ adro dó 'd̄i s̄i ūjogo ãzila 'bá ãndrik̄e ndrilépi rĩ kí ãngü 'dã agá 'dãá rĩ s̄i rá.

4 'Bá Filisitín̄i dr̄i tra kí dó ru ãzila s̄i kí dó kámbi ï'badr̄i Sünámü gá, íni 'd̄i Sáwülõ tra dó ãsikár̄i Isirayil̄i dr̄i kí pírí s̄i dó s̄i kámbi Gílibowã gá.

5 Sáwülõ la dó mụ ãsikár̄i Filisitín̄i 'badr̄i kí ndrelé 'bo, idé dó ūr̄i s̄i, ásí la mvu dó ãzila ūr̄i ãmbogó la fi dó ásí la gá n̄i.

6 Zì dó ijó Úpí t̄i gá, wó Úpí umvi ï'di urobí agá s̄i jöku Ürimü s̄i jöku nãbiya kí t̄i gásí ku.

7 'Dã 'ba ūngukú gá Sáwülõ jø dó ãmbogo ï'didr̄i 'baní, “Índr̄u mání ūkú újogó ru la, ijó 'd̄i s̄i ma dó s̄i mụ íngá ndrilé ï'didr̄i.”

'Bá 'd̄i jø kí, “Újogó ãzí ūkú ru la ïn̄i-dór̄i gá cí.”

8 Sáwülõ s̄u dó ru bõngó ãzí ndú la kí agá, uja dó s̄i ru gbíyã ndú ãzila mụ kí dó ãgobí ãzí ïr̄i la kí abe ïn̄i s̄i ūkú 'dã rûlé. Jø ï'diní, “Ízi mání úrindí 'bá mání rû lülé míni 'd̄i dr̄i.”

9 Wó ūkû jø ï'diní, “Ãndá ãndá ru ïn̄i ijó Sáwülõ 'bá idélé rĩ kí rá. Adro 'bá ūjogo rû ãzila 'bá úrindí ãndrik̄e dr̄i abe ãngü 'd̄i gá 'dâ rĩ kí rá. Ílē mání mätégõ 'bälé s̄i áma 'dijó rá la ã'du ijó s̄i yã?”

10 Sáwūlō na dó ūyō Úpí rú sī ūkū drīlé gá, “Āndá āndá ru cécé Úpí 'bā adrujó ídri rī áni, ícó míni drīrjma fēlé ijó 'dī sī ku.”

11 'Dā 'bā ūngukú gá, ūkū zī dó, “'Bá míni lēlé má umve míni rī ūdī 'dī 'i?” Sáwūlō umvi ūdīnī, “Mí umve maní Sámūwēlī 'i.”

12 Ūkū la dó mu Sámūwēlī ndrelé, za dó ūdūkó үrūgá sī үzila jo Sáwūlō ní, “Mí ulé ma íni үdū ijó sī? Mi úpí Sáwūlō 'i.”

13 Úpí jo mí idé үrī sī ku. “Índre үdū yā?”

Ūkū jo Sáwūlō ní, “Ándre úrindí үzí үfū agá vū rūlé.”

14 Sáwūlō zī ūdī, “'dī i'da үdū áni?”

Ūkū jo, “Agóbí үzí үmbá ru, ru sūlépi kánzū agá la үfū nī.” 'Dā 'bā ūngukú gá, Sáwūlō nī dó rá 'bā dó Sámūwēlī 'i, үzila үvū dó vū gá sī ūdīnī үnzítájá fējó.

15 Sámūwēlī jo dó Sáwūlō ní, “Mi áma үcāndī sī áma umvejó үmvé 'dōlé үdū gá yā?”

Sáwūlō jo, “Ma drīcīrī үmbogó la gá. 'Bá Filişitínī drī kí үdī 'dī má be, үzila Ādrónjá a'be ma rá. Úpí umvi maní ijó tání nābiya 'ba rū sī jōku urobí agá sī ku. Ijó 'dī sī má umve mi íni la, mi dó sī maní má idé үdū ijó yā rī lū.”

16 Sámūwēlī jo, “Úpí drī dó ími a'be rá, drī dó adru míni méró'bá ru mi dó áma zī sī үdū idéjó yā?

17 Úpí idé ijó ándrá ūdī 'bā i'dalé má rū sī rī 'bo. Úpí 'dū sūrū 'dī ūmidrī gá 'dā rá үzila fē dó ūdī jīrānī mídrī Dāwūdī drī.

18 Míní ārútáñá fẽjó Úpí ní ku jõku míni idéjó үr̄i s̄i ūmbã i'didr̄i ácí ru velépi 'bá Āmälék̄i dr̄i kí үru'bá gá r̄i s̄i ku r̄i s̄i, Úpí 'bā dō s̄i ãndr̄u ijó 'dī ngajó ími үru'bá gá 'dī.

19 Dr̄us̄i Úpí la ími fẽ 'bá Isirayíl̄i dr̄i kí abe 'bá Filis̄itn̄i dr̄i kí dr̄i gá, anzi mídr̄i kí abe mi dō dr̄us̄i m̄u adrulé má be. Úpí la vâ m̄u ãsikári Isirayíl̄i dr̄i kí fēlé 'bá Filis̄itn̄i dr̄i kí dr̄i gá."

20 Cotí Sáwûl̄o a'dé dō vûrú kpúk̄u-kpúk̄u rú, idé dō үr̄i s̄i ijó Sámũwẽl̄i 'bā jolé i'diní r̄i kí s̄i. Ükpó la ukó dō rá, ã'dusíku na ãko ãzí ku ɿt̄r̄u azila ín̄i rá.

21 Ükû la m̄u amúlé Sáwûl̄o rú 'dõlé 'bo, ndre dō i'di үru'bá la yã yã, jo dō i'diní, "Índre, ãtí'bó mídr̄i ūkú ru r̄i are ími t̄i rá. Ágã áma ídri úmgbé azila má idé ijó míni jolé mání má idé r̄i rá.

22 Ú'dî'da mí are dr̄i ãtí'bó mídr̄i 'bā ú'dûkó azila lë áfē míni íná nalé mí dō s̄i ūkpõ ɻs̄u s̄i ácí ími dr̄ilé gá 'dī dejó ben̄i."

23 Sáwûl̄o gã úmgbé azila jo, "Má icó ãko azí nalé ku."

Wó ãgobji i'didr̄i icí kí ru ūkú 'dī abe s̄i i'di ásí ūnjmijó, wó are kí t̄i rá. Angá dō vû gâlé r̄i s̄i үr̄ugá azila ri dō ɻindú s̄i mgbóló dr̄i gá.

24 Ükû 'bā kâjónjá mülüküdû la lícô gá 'dâá cí, cotí a'dú i'di lîlé. Ükû ãndî dō ãnáfóró, usa dō i'di azila avu i'di mûkâtî ãkûk̄i kóru r̄i rú.

25 'Dâ 'bâ ūngûkú gá, 'bâ dō i'di Sáwûl̄o dr̄ilé gá ãgobji i'didr̄i kí abe, na kí dō rá. Ín̄i 'dâ 'bâ vûnjá s̄i inga kí dō ru mûlé rá.

29

Ãkísí pẽ Dãwúd̄i t̄i Zükülaḡi gá vúlé

1 'Bá Filiſitín̄i dr̄i tra kí dó ãsikár̄i ū'badr̄i kí píri
Ãfék̄i gá, ãzila ãsikár̄i Isirayíl̄i dr̄i tra kí ru kíd̄i
Yezéréli t̄i gá.

2 Úpi Filiſitín̄i dr̄i 'bã kí ací agá ãsikár̄i ū'badr̄i t̄i
awalé 100 ãzila 1,000 r̄i kí abe 'd̄i gá 'dâ, Dãwúd̄i
kí ãsikár̄i ū'didr̄i kí abe ãzila Ãkísí tr̄u ri kí kí vúlé
bile.

3 ãsikár̄i ãmbogo 'bá Filiſitín̄i dr̄i 'badr̄i zí kí,
"Wó 'bá Ibüräniyä rú 'd̄i kí 'dâ ã'du gá?"

Ãkísí umvi, "D̄i Dãwúd̄i ãsikár̄i ãmbogó ru
ándrá apálépi úpi Isirayíl̄i dr̄i Sáwül̄o rûlé rá r̄i
'i. U'á má be 'dâ ca íl̄i ãlu 'bo, ãzila ú'dú ū'di 'bá
Sáwül̄o a'bejó 'dâ s̄i kpere ú'dí'da, má ışú ijó ãzí
ünzí la ū'di rú ku."

4 Wó ãsikár̄i ãmbogo 'bá Filiſitín̄i dr̄i 'badr̄i
acá kí ümbã s̄i úpi ū'badr̄i Ãkísí nî ãzila jø kí,
"Íp̄e ágóbí 'd̄i t̄i vúlé ãngü míni félé ū'diní r̄i gá.
Lë 'bá mü ãma abe ã'dí gâlé ku, jöku ū'di icó mulé
ru ujalé ãma dr̄i gá sáwã ã'dí 'dijó r̄i s̄i rá. Ágóbí
'd̄i la bãsí icó ásí ïgbë ışúlé úpi ū'didr̄i dr̄ilé gá ïdi
rá la ū'di 'bá ãsikár̄i ãmadr̄i kí ã'dijó r̄i s̄i.

5 'D̄i adru Dãwúd̄i 'bá 'bá kí ngolé ū'bá kí s̄i
úngó tujó,

" 'Sáwül̄o ã'dí ū'di ū'didr̄i kí 1,000 gá,

wó Dãwúd̄i ã'dí ū'di ū'didr̄i kí 10,000 gá r̄i 'i ku
yã? "

6 Ijó 'd̄i s̄i Ãkísí umve dó Dãwúd̄i 'i ãzila jø dó
ř'diní, "Ãndá ãndá ru Úpí 'bá adrujó ídri rú r̄i
áni, mí idé ijó mgbã la, ma tá tí ãyikõ s̄i míni

mujó ã'dí gá ãsikár̄i mádr̄i kí abe r̄i s̄i. Angájó ú'dú míni amújó má rú 'dõlé 'dã s̄i kpere ãndr̄u, má ̄isú dr̄i ūnzikân̄i míni ngalé la ku, wó ūpi Filisitín̄i dr̄i apí kí ími ijó s̄i ku.

⁷ Ijó 'd̄i s̄i, ígō dó vúlé ásí ̄igb̄e s̄i, lē mí idé ijó ūnzí ází icólépi ūmbā félépi ūpi Filisitín̄i dr̄i 'baní la ku."

⁸ Dâwúd̄i zì Ákís̄i 'i, "Ijó ūnzí mání idélé r̄i ū'du? Ijó ūnzí ází míni ̄isúlé ãtí'bó mídr̄i ̄ur̄u'bá gá ú'dú mání amújó mí rú 'dõlé 'dã s̄i kpere ú'dí'da r̄i dó ã'du? Má icó dó mûlé ã'dí 'dilé méró'bá úpi mádr̄i dr̄i kí abe ku la ã'du ijó s̄i yâ?"

⁹ Ákís̄i umvi Dâwúd̄i ní, "Án̄i rá mi áma mif̄i gá mûké céce mälâyíkâ Ádrónjá dr̄i áni wó ãsikár̄i ̄ambogo Filisitín̄i dr̄i jø kí, 'Lê ímu áma abe ã'dí gâlé ku.'

¹⁰ Ijó 'd̄i s̄i, mí ̄af̄u ū'bútinín̄i ̄ambogó mídr̄i 'bâ ãtí'bó amylépi mí be 'd̄i kí trû ãzila mí a'be dó ̄angū 'd̄i ū'bútì s̄i ̄itú 'bâ ̄af̄u agá 'd̄i."

¹¹ Ijó 'd̄i s̄i Dâwúd̄i kí ãsikár̄i i'didr̄i kí abe angá kí dó ū'bútinín̄i s̄i gõjó vúlé ̄angū 'bá Filisitín̄i dr̄i 'badr̄i gâlé, wó 'bá Filisitín̄i dr̄i mu kí dó kpere Yezéréli gá.

30

Dâwúd̄i 'bâ 'bá Ámälék̄i dr̄i kí u'dijó r̄i

¹ Dâwúd̄i kí ãsikár̄i i'didr̄i kí abe kí dó mu calé Zikiláḡi gá ú'dú na la s̄i 'bo, ̄isú kí 'bá Ámälék̄i dr̄i ra kí tawün̄i Négévü kí Zikiláḡi be, ivé kí Zikiláḡi rá.

2 'Dü kí 'bá ala gá ūkú ru, kārīlē rú ãzila īdranigo rú rī kí pírí rá. 'Bá ãzí ū'bā kí 'dilé rá la 'dáyū, wó 'dú kí 'bá 'dī kí trū mujó īndī.

3 Dāwúdī kí ãsikárī ū'dindrī kí abe kí dó mū acálé tawūnī Žikilágī gá 'bo, iswa kí ivé ū'di ãcī sī ãzila û'dú ūkú ū'badrī kí, ngópika kí ȝépika kí abe trū mujó īndī.

4 Ijó 'dī sī Dāwúdī kí ãsikárī ū'dindrī kí abe awá kí dó û'dukó sī re kpere ū'bā ūkpō 'bā ukó agá.

5 Úru Dāwúdī 'bā ūkúka ū'rī rī kí īndī, 'dī Æhñowámū Yezéréli ízó ru rī kí Abigayíli ãwúzí ru Nábáli 'bá Kārīmélī rú rī be.

6 Urī ãmbogó la rū dó Dāwúdī nī ã'dusíku ãsikárī ū'dindrī kí ijó jo agá ū'di u'béná írā sī rī drī gá. 'Bá pírí acá kí dó ūmbájírlí anzí ū'badrī kí ijó sī. Wó Dāwúdī iswa ásí ūkpō Úpí Ædróná ū'dindrī drī.

7 'Dā 'bā ūngukú gá, Dāwúdī jo Æhímélékí ngópi átáló ru Abiyátā ní, "Mí ají maní ūfodī." Abiyátā ají dó ūfodī Dāwúdī rú 'dolé rá,

8 Dāwúdī zì dó sī Úpí 'i, "Má icó 'bá 'bá ralépi rī kí vú bilié rá yā? Má icó kí arulé rá yā?"

Úpí umvi, "Ídro kí vú, mi kí arú rá ãzila mi ãko ū'bā kí 'dulé 'dā kí apá rá."

9 Ijó 'dī sī Dāwúdī kí ãsikárī ū'dindrī 600 'dā kí abe acá kí dó á'bü Bësörí gá, 'dī ãngū ándrá 'bá ãndelépi rá rī 'bā kí sī acejó rī 'i.

10 ū'bā ãzí 200 rī rī ãndē kí dó ambamba sī á'bü 'dā zajó, wó Dāwúdī kí ãsikárī ãzí 400 rī kí abe dro kí dó kí vú nī.

11 Āsīkárī 'dī ịsú kí 'bá ăzí Mīsīrī rú la ámvú agá ăzíla ají kí ū'di Dāwúdī rú 'dōlé, fē kí ū'diní ū'yī mvulé ăzíla ăkónā nalé,

12 fē kí dō ū'diní mūkátī idélé úlúgó ăka ă'í sī rī ăzíla ife ífī sī rī kí, ă'dusíku na íná ku jōku mvu ū'yī ku ú'dú na ătú kí ănī be. Ágóbī la dō mū ăko 'dī kí nalé 'bo, ăvĕvī la agá dō rá.

13 Dāwúdī zì dō ū'di, "Mi ă'di ăni? Mí angá íngõlé?"

Ágóbī umvi, "Ma 'bá Mīsīrī gá la, ătí'bó 'bá Āmälékī rú la ăni la. Āmbógó mádrī a'be ma mání adrujó ăyánī rú rī sī ca dō ú'dú na 'bo.

14 Āma angá 'dī sī 'bá Nēgévū gá rī kí ralé 'dī kí 'bá Kērétfī drī kī, 'dī súrú Yúdā drī agá la ăzíla Nēgévū ū'di súrú Kālēbū drī agá la, ăma ivé dō sī tawūnī Zikilágī rá."

15 Dāwúdī zì ū'di, "Mí icó áma agulé 'bá 'bá ralépi 'dā 'ba rûlé rá yā?"

Umvi, "Ína ūyō mání Ādrónjâ drīlé gá jojó la mí icó áma 'dilé jōku áma fēlé ămbógó mádrī drī ku, ma dō sī ími agu ū'ba rûlé ūndō."

16 Ágóbī Mīsīrī gó ru rī agu dō Dāwúdī kí rá, ịsú kí dō 'bá 'dī uri kí dō ăngū pírí kí agá. Kí dō ăko na, ăko mvu, úngó tu ăzíla ăyikō idé ă'dusíku ū'bā kí málī ūyō la kí arájó 'bá Filișitínī gá ăzíla 'bá Yúdā gá rī 'badrī rī sī.

17 Dāwúdī 'dī dō ă'dī ū'ba abe i'dójó ūndró sī kpere ūndró ú'dú ăzí rī drī sī ăzíla 'bá ăzí apálépi rá la 'dáyū, pē lú kārīlē 400 apálépi ngāmíyā sī rī pa kí ru nī.

18 Dāwúdī apá dó ãko pírí 'bá Āmälékī drī 'bā kí ralé rī kí rá ãzíla ū'di 'bā ūkú ū'ri rī kí abe.

19 Dāwúdī uja dó ãko pírí kí vúlé rá, ãko ãzí ãvī ku, 'bá ú'dí jōku 'bá āmbá, kārīlē ãgobí rú jōku izonzi rú, ãko ralé jōku ãko pírí 'dylé rī kí, ãko ãzí ãcélépi rá ãsúlé ku la dó sī 'dáyu.

20 Dāwúdī apá dó kābīlō kí tí kí abe pírí, ãsikárī ū'drī dro kí dó ãnākpá 'dī kí Dāwúdī drīlē gá ãzíla jo kí, "Dī kí ãko Dāwúdī drī ralé rī kí."

21 'Dā 'bā ūngúkú gá, Dāwúdī mü dó ãsikárī 200 tá ū'di vú bīlépi ãndēlépi ambamba a'belé vúlé á'bu Bësórī gárī 'ba rûlé. Æsikárī 'dī ãfū kí dó amúlé Dāwúdī kí a'lé ãsikárī ándrá amúlépi ū'di trū 'dī kí abe. Dāwúdī 'bā kí acá agá ãsikárī ū'drī kí abe, ãsikárī 'dī zí kí dó kí ãyikō sī.

22 Wó ãsikárī ūnzí ãzíla ijó ūsôlépi ãsikárī Dāwúdī vú bîlépi 'dī kí agá rī jo kí, "'Bá 'dī 'bā kí mujó ãma be ūndī ku rī sī, ãma icó ãko ándrá ralé apálé vúlé 'dī kí awalé kí abe ku. 'Bá 'dū kí ū'bā ūkú kí anzí kí abe trū mujó áyu."

23 Wó Dāwúdī umvi ū'baní, "Yü, má ádrípika, ū'mi idé ijó ãko Úpí 'bá félé ãma ní 'dī kí sī 'dī áni ku. Mba ãma tā ãzíla fē ãndē 'bá amúlépi ãma ralépi 'dī kí rá.

24 Æ'di la ijó ūminí jolé 'dī are nī yā? Æma ãko ãmaní apálé rī kí awa 'bá acelépi vúlé 'dā ãko kí tā mbalépi jōku ãsikárī mülépi ã'dí galé rá rī kí abe trū trū."

25 Dāwúdī 'bā dó ijó 'dī ãzítanjá ru 'bá Isirayili drī 'baní pírí i'dójó ú'dú 'dā sī kpere ãndrū.

26 Dāwúdī la dó mü acalé Zïkïlágï gá 'bo, pē dó 'bá tì ãko arálé rī kí 'bā ãzí trū 'bá ū'yo Yúdā gá

ĩ'di 'bã wõrïka rú rĩ 'baní jo, "Ãfẽ ïminí ãko ãzí arálé méró'bá Úpí dr̄i 'badr̄i kí agá rĩ kí 'bã ãzí kí fẽtájá ru 'dĩ."

²⁷ Dãwúd̄i pẽ dó ãko 'dĩ kí t̄i 'bá Bëtél̄i gá, Rãmót̄i Nëgévü dr̄i gá, ãzila Yátür̄i gá;

²⁸ 'bá Ärówã gá, Sifumót̄i gá, Ísítémowã

²⁹ ãzila Rãkálí gá tawün̄i 'bá Yëraméli gá ãzila 'bá Kén̄i gá rĩ 'baní

³⁰ 'bá Hórimä gá, Bõr̄i-äsán̄i, Äták̄i gá

³¹ ãzila Hëbürón̄i gá, ãzila ãngü píri Dãwúd̄i 'bã s̄i acijó rĩ kí agá.

31

Sáwül̄o 'bã dr̄ajó rĩ

¹ U'dú 'dã s̄i 'bá Filišitín̄i dr̄i amú kí ã'dí 'dilé 'bá Isirayíli dr̄i kí abe, 'bá Isirayíli dr̄i mvu kí apálé kí dr̄ilé gá 'dää rá, 'bá wewé rú üdrä kí 'bé Gílibówã gá rá.

² 'Bá Filišitín̄i dr̄i dro kí dó Sáwül̄o vú ngópika kí abe, u'dí kí dó s̄i ĩ'di 'bã ngópika Yónâtän̄i, Äbññadábü ãzila Málík̄i Súwã kí rá.

³ A'dí acá dó Sáwül̄o dr̄i gá ükpó ru, 'bá úsü trü 'é gbelépi rĩ ɻpēn̄ä kí ĩ'di rá.

⁴ Sáwül̄o jö dó 'bá ãko ĩ'didr̄i ã'dídr̄i kí ujílépi rĩ ní, "Mí anzé ménéjá mídr̄i 'i, íde dó s̄i áma ìmbí rá, álẽ 'bá itärâlé ku 'dĩ 'bã amú kí áma 'dilé ní s̄i áma u'dájó la ku."

Wó 'bá ãko ĩ'didr̄i ã'dídr̄i kí ujílépi rĩ idé dó ür̄i s̄i, gã dó s̄i ijó 'dĩ idélé úmgbé, ijó 'dĩ s̄i Sáwül̄o anzé dó ménéjá ĩ'di 'bã mgbã rĩ dr̄i 'i, 'be dó ru s̄i la gá, de dó s̄i ru ìmbí rá.

5 'Bá ãko ū'didrī ã'dídri kí ujílépi rī la mū ndrelé la Sáwūlō drā 'bo, anzé vâ ménéñá ū'didrī ãzíla 'be ru drī la gá ãzíla ūdrā kí dó sī Sáwūlō be rá.

6 Ijó 'dī sī Sáwūlō kí ū'di 'bā anzí na 'dī kí abe ãzíla 'bá ãjú ū'didrī kí ujílépi rī abe ūdrā kí dó sī ū'dú ãlu 'dā sī.

7 'Bá Isírayilī drī á'bū tī gásī ãzíla Yōrīdánī 'bā 'á 'dā sī 'dī kí dó mū ndrelé la ãsíkárī Isírayilī drī apá kí dó 'bo ãzíla Sáwūlō kí ngópika kí abe ūdrā kí dó rá íni, a'be kí dó tawūnī ū'badrī kí rá ãzíla apá kí dó rá. 'Bá Fíllisítinī drī amú kí dó ãzíla ri kí dó tawūnī 'dī kí agá cí.

8 Drūsī íni, 'bá Fíllisítinī drī kí dó mū amúlé ãko ãjé rú ãsíkárī Isírayilī drī ūdrálépi rá rī ū'badrī kí ū'dú trū rī gá, isú kí dó Sáwūlō kí ngópika na 'dī abe u'de kí dó 'bé Gílibowā gá 'dāa.

9 Li kí dó Sáwūlō 'bā dríkā rá, 'dú kí ãko ū'didrī ã'dí drī kí rá, ãzíla iré kí dó ū'dúkó 'dī ãngū Fíllisítinī drī agá sī ijó 'dī ūlujó jó ãdroňa ū'badrī drī kí agásī ãzíla 'bá ū'badrī kí drídrínjí gá.

10 'Bá kí ãjú ū'didrī jó ãdroňá ū'badrī Åsítöréfī drī agá ãzíla umbé kí dó ū'di 'bā ãvū Bōrō Bëtī Sánī drī ūrū'bá gá.

11 'Bá Yábésī Gilédī gá rī kí mū ijó 'bá Fíllisítinī gá rī 'bá kí idélé Sáwūlō rú 'dī arelé 'bo,

12 ãgòbi ūkpó ū'badrī ãzí rī mū kí dó íní ãrā kpere Bëtī Sánī gá. Åtrū kí dó Sáwūlō 'bā ãvū ū'di 'bá ngópika ū'badrī kí abe Bōrō Bëtī Sánī drī ūrū'bá gá 'dāa rá, ãzíla mū kí dó kí ïsílé Yábésī gá.

13 'Dā 'bā ūngúkú gá, 'dú kí dó ïfákā la kí mulé ïsílé ïtí ïndú gá Yábésī gá, gā kí dó ãkónā nalé

1 Sámũwẽl̄i 31:13

cix

1 Sámũwẽl̄i 31:13

úmgbé ú'dú áz̄ir̄i.

Aringa

The Holy Bible in the Aringa language of Uganda

copyright © 2018-2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Aringa)

Contributor: SIL International (in Africa)

This is the New Testament in the Aringa language, with 17 books of the Old Testament. Aringa is a Nilo-Saharan language spoken in the Northwestern part of Uganda, West Nile region in the Yumbe district.
All rights reserved.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025
695104cf-f1e1-5cdd-8e7e-1df2480da505